مېنىڭ گۈزەل دىنىم

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:

فارۇق سالمان

نازىف يىلماز

دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن 2

بسم الله الرحمن الرحيم

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:
فارۇق سالمان
نازىف يىلماز
دوكتور رەجەپ ئۆزدىرەك

گرافىك لايىھەلىگۈچى:
سامى كايا
ئالى كايا
ئانار گاسىمون
راسىم شاكىرون

مۇقاۋا لايىھەلىگۈچى :
مەھمەت سافا چام

رەسسام:
مەھمەت سالداملى
ئىسمائىل ئۆزەن
تۇران دەرتلى
ياسىر بۇغرا ئەرىيلماز

كوررېكتور:
ھارۇن قىرقىل
م.سامى قانباش

مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى:
ئالى جان تاتلى
فارۇق كانگەر
ئىسمائىل گۈنداي

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغۇچى:
مەريەم

ئالاقىلىشىش ئادرىسى:

mkadir2002@yahoo.com
Бишкек шаары, Алмата көчөсү, 4-б, 5-этаж
Тел: (00996312) 53 33 12

كىرىش سۆز

بىزنى گۈزەل دىنىمىز ئىسلام بىلەن شەرەپلەندۈرگەن ئۇلۇغ رەببىمىزگە ھەمدۇ-سانالار بولسۇن!

دىنىمىزنى ئەڭ گۈزەل شەكىلدە ياشاپ، ئىنسانلارغا ئۆگەتكەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە-تاۋاباتلىرىغا ۋە ساھابىلىرىگە دۇرۇت ۋە سالام بولسۇن!

قەدىرلىك بالىلىرىم:

دىنىمىزنىڭ زامانىمىزغا خىتاب قىلغان چاقىرىقلىرىنى سىلەرگە ئەڭ چىرايلىق رەۋىشتە يەتكۈزۈش ئۈچۈن يولغا چىققان ئىدۇق. بۇ مەقسەتتە باشلىغان ئىشىمىز، ئاللاھتائالاغا يۈز مىڭلارچە شۈكۈرلەر بولسۇنكى، «ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن» 2-قىسىم كىتاپ بىلەن شىرىن مېۋىلىرىنى داستىخانغا قويۇشنى داۋاملاشتۇرىۋاتىدۇ.

«ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن» 1-قىسىم كىتاپتا ئىبادەت، پاكىزلىق، تاھارەت، غۇسۇل، تەيەممۇم ۋە ناماز قاتارلىق تېمىلاردا توختالغان ئىدۇق.

قولۇڭلاردىكى بۇ كىتاپتا ئاساسلىق ئىبادەتلىرىمىزدىن روزا، زاكات، ھەج ۋە قۇربانلىق قاتارلىق تېمىلار سۆزلىنىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئاللاھنىڭ لۇتفى ئىلە «ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن» ناملىق ئىككى قىسىملىق كىتاپ تاماملاندى.

بۇ كىتاپنى نەشرگە تەييارلىغان ۋاقتىمىزدا ئىلگىرىكى كىتاپلاردىن پايدىلاندۇق. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە 1-قىسىم كىتاپ ھەققىدە ئوقۇرمەنلىرىمىزدىن كەلگەن تەكلىپ پىكىرلەرنىمۇ ئېتىبارغا ئالدۇق. بۇنى سىلەر بۇ كىتاپتا ھىس قىلىسىلەر.

سۆيۈملۈك بالىلار:

سىلەرنىڭ مەنىۋى دۇنيايىڭلارغا ئۆزگىچە تەم، ئۆزگىچە لەززەت بېغىشلاش ئۈچۈن تەييارلانغان بۇ كىتابتا تۆۋەندىكى بىر قانچە نوقتىغا دىققەت قىلدۇق:

- ❖ گۈزەل دىنىمىزنى ياخشى كۆرۈپ، بۇ كىتابنى قىزىقىپ ئوقۇشۇڭلار ئۈچۈن، ھەر بىر تېمىنى بىر ھېكايە بىلەن باشلىدۇق.
- ❖ دىنىمىزنىڭ ئەڭ مۇھىم مەنبەسى بولغان قۇرئانى-كەرىم ئايەتلىرى بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھەدىسلىرىنى تەكتلەش يۈزىسىدىن دائىرە ئىچىگە ئېلىپ دىققىتىڭلارغا سۇندۇق.
- ❖ دىنىمىزنىڭ ئەمر-پەرمانلىرىنىڭ ھېچبىرى بىكارغا ئېيتىلغان ئەمەس. ھەممىسىدە ئىنتايىن گۈزەل ئىنچىكىلىكلەر بار. بۇنىڭ ھېكمىتى ۋە پايدىسىنى بىلىش سىلەرنىڭ ئۇنى خۇشاللىق بىلەن ئىجرا قىلىشىڭلارغا تۈرتكە بولىدۇ. شۇڭا ھەربىر ئىبادەتنىڭ پايدىسى ۋە ئەمىر قىلىنىشىدىكى ھېكمەتنى چۈشەندۈرۈشكە يەر بەردۇق.
- ❖ مەزمۇنلارنى ئاسان چۈشەنسۇن دەپ، كۆپ يەردە سۇئال-جاۋاپ ئۇسۇلىنى قوللاندۇق.
- ❖ رەسىملەرگە ئامراق ئىكەنلىكىڭلارنى بىلگەنلىكىمىز ئۈچۈن، مەزمۇنلارنىڭ ئارىسىغا رەسىم كىرىشتۈردۇق.
- ❖ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ، ئۇنىڭ ۋاپادار دوستلىرىنىڭ ۋە ئىسلام دۇنياسىدىكى مەشھۇر شەخسلەرنىڭ تاتلىق ئەسلىملىرىنى سىلەرنىڭ كۆڭۈل دۇنيايىڭلارغا توشۇشقا تىرىشتۇق.
- ❖ بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مەزمۇنلارنى مۇۋاپىق يەرلەردە جەدىۋەل ئىچىدە بەردۇق.
- ❖ ھەربىر باپنىڭ ئاخىرىدا بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك مۇھىم نوقتىلارنى تەكرارلىشىڭلار ئۈچۈن سۇئاللار قويدۇق.
- ❖ قولۇڭلارنى كۆتىرىپ دۇئا قىلىشىڭلار ئۈچۈن، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ دۇئالىرىدىن نەمۇنىلەر بەردۇق.

گۈزەل دۇئالىرىڭلاردا بۇ كىتابنى تەييارلىغان بىزنىمۇ ئەسلەپ قويۇشۇڭلارنى ئۈمىد قىلىمىز. «مېنىڭ گۈزەل دىنىم» ناملىق كۆپ قىسىملىق كىتابنىڭ 2-قىسمى بولغان «ئىبادەتلىرىمنى ئۆگىنىمەن» ناملىق بۇ كىتاب مانا سىلەرگە قالدى.

قەلبىڭلار ئىمان بىلەن، ھاياتىڭلار ئىسلام بىلەن، كۆڭلۈڭلار ئىھسان بىلەن تولغاي! پەرىشتىلەر يولدىشىڭلار، ياخشى كىشىلەر دوستۇڭلار بولغاي! ئۇلۇغ ئاللاھ يار ۋە ياردەمچىڭلار بولغاي! يولۇڭلار جەننەتكە قەدەر راۋان بولغاي!...

ئاللاھقا ئامانەت!

ھۆرمەت بىلەن:

فارۇق سالمان

نازىف يىلماز

دوكتۇر رەجەپ ئۆزدىرەك

2008-يىل مارت، ئىستانبۇل

مۇندەرىجە

رامىزان ۋە روزا / 7

ھېكايە: تۇنجى روزا 8
روزا دېگەن نېمە؟ 11
روزا تۇتۇش كىملەرگە پەرز؟ 11
روزىمىزنىڭ مەقبۇل بولىشىنىڭ شەرتلىرى قايسىلار؟ 11
رامىزانغا مۇناسىۋەتلىك بەزى ئۇقۇملار 12
بىز روزا تۇتقان ۋاقتىمىزدا روزىمۇ بىزنى تۇتىدۇ 14
روزا ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز 15
روزا تۈرلىرى 18
قازا روزىسى 20
كەففارەت روزىسى 20
روزىمىزنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار 21
كەففارەت ھەم قازا روزىسى تۇتۇشقا تېگىشلىك ئەھۋاللار 21
پەقەتلا قازا روزىسى تۇتسا بولىدىغان ئەھۋاللار 22
روزىنى بۇزمايدىغان ئەھۋاللار 23
قايسى ئەھۋاللاردا روزا تۇتمىسا گۇناھ بولمايدۇ؟ 24
روزىنىڭ فىدىيەسى 25
پېتىر سەدىقىسى 25
ئاداق روزىسى 25
تىراۋۇ (تېراۋىھ) نامىزى 26
ئېتىكاپ 26
قەدىر كېچىسى 27
روزا ھېيت 28
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزان ھاياتى 29
شېئىر: رامىزان 32
سۇئاللار 33

زاكات / 35

ھېكايە: شۈكۈر ئىمتىھانى 36
مېلىمىزنىڭ ھەقىقىي ئىگىسى كىم؟ 38
سەدىقە ۋە زاكات 39
زاكات دېگەن نېمە؟ 41
زاكات ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز 42
ھېكايە: تېخىمۇ قىممەت ئالغۇچى بار 46
زاكات بېرىش كىملەرگە پەرز؟ 48
دىنىي جەھەتتە باي ھېساپلىنىشنىڭ ئۆلچىمى نېمە؟ 48
زۆرۈر ئېھتىياجلار قايسىلار؟ 48

زاكتى بېرىلىدىغان ماللارنىڭ ئۆلچىمى ۋە مىقدارى......49
تىجارەت ماللىرىنىڭ ئۆلچىمى ۋە زاكتى......49
چارۋا ماللارنىڭ ئۆلچىمى ۋە زاكتى......50
يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئۆلچىمى ۋە زاكتى......51
ھېكايە: خاراپ بولغان باغ......52
زاكات كىملەرگە بېرىلىدۇ؟......54
كىملەرگە زاكات بېرىلمەيدۇ؟......55
ھېكايە: ياخشى كۆرىدىغىنىمنى بەردىم......56
زاكات بەرگەندە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز لازىم......57
ھالال ئەمگەك بىلەن ياشاش تىلەمچىلىك قىلىشتىن ياخشىدۇر......59
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مەرتىلىگى ۋە باشقىلارغا ياردەم قىلىشنى ياخشى كۆرۈشى......60
شېئىر: سەككىز جەننەت ھازىر......62
سۇئاللار......63

ھەج / 65

ھېكايە: زەمزەم......66
ھەج دېگەن نېمە؟......68
ھەج ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز......69
ھېكايە: مېغىز كەمپىت......72
ھەج كىملەرگە پەرزدۇر؟......73
شېئىر: كەبىنىڭ يوللىرى......74
كەبە......75
ھەجگە مۇناسىۋەتلىك يەرلەر......77
شېئىر: يېتىپ بارغان يەرلەرگە......80
مەككە ۋە مەدىنىدىكى زىيارەت يەرلىرى......81
ھەجنىڭ پەرزلىرى......84
ھەج ئىبادىتىدىكى ۋەزىپىلەر......84
ھەجنى قانداق قىلىمىز؟......88
ئۆمرە......90
ھەجدىن قانداق ھەدىيە ئېلىپ كەلدىڭلار؟......91
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەججى / ۋىدالىشىش ھەججى......92
شېئىر: ئىزدەپ، ئىزلەپ تاپسام سېنى......94
سۇئاللار......95

قۇربانلىق / 97

ھېكايە: دوستلۇق سىنىقى.. 98
قۇربانلىق دېگەن نېمە؟.. 100
قۇربانلىق مال قاچان بوغۇزلىنىدۇ؟... 100
قۇربانلىق قىلىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز.. 101
قۇربانلىق قىلىش كىملەرگە ۋاجىپتۇر؟.. 103
قۇربانلىق قىلىشقا بولىدىغان ھايۋانلار.. 104
قۇربانلىق مال قانداق بوغۇزلىنىدۇ؟... 105
قۇربانلىق مالنى بوغۇزلىغاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟................................ 106
قۇربانلىق مالنىڭ گۆشىنى قانداق تەقسىم قىلىمىز؟.. 106
قۇربانلىق مالنىڭ تېرىسىنى قانداق قىلىمىز؟... 106
ئاداق قۇربانلىق.. 107
ئاقىقا قۇربانلىق.. 107
پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە قۇربانلىق.. 108
سوئاللار... 109
جاۋاپلار... 111

رەھمەت ۋە ئىبادەت ھاۋاسى

رامىزان ۋە روزا

- رامىزان ئېيىنىڭ خاسىيىتى
- رامىزان ۋە روزىغا مۇناسىۋەتلىك ئۇقۇملار
- روزا ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز
- روزىنىڭ تۈرلىرى
- قازا ۋە كەففارەت روزىسى
- روزىنى بۇزىدىغان ۋە بۇزمايدىغان ئەھۋاللار
- روزا تۇتماسلىق مۇباھ بولىدىغان ئەھۋاللار
- ئاداق روزىسى
- فىدىيە ۋە پىتىر سەدىقىسى
- تەراۋىھ نامىزى، ئېتىكاپ، قەدىر كېچىسى ۋە ھېيت
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزان ھاياتى

تۇنجى روزا

بەكرى بىلەن دادىسى چىپ-چىپ تەرلەپ كەتكەن ئىدى. بازاردىن ئالغان ئىپتارلىق نەرسىلەرنى كۆتىرىپ بولالماي ھېرىپ كەتكەن ئىدى. يېڭى سېتىۋالغان نەرسىلەرنى ئۆيگە ئەكىلىپ ئاشخانا ئۆيگە قويغاندىن كېيىن دادىسى سافاغا، بەكرى يەردىكى گىلەمگە ئۆزىنى ئاتتى. نەرسە-كېرەك سېتىۋېلىش ئۈچۈن ئەتىگەن بارغان بازاردىن پىشىندىن كېيىن ئاران ئىشلىرىنى تۈگىتىپ قايتقان ئىدى. بازاردىكى كۆزنى چاقنىتىدىغان پوكەيلەردە توخۇ سۈتىدىن باشقا ھەممە نەرسە تېپىلاتتى. ئۈزۈم، ياڭاق، بادام، گۈلە-قاقتىن باشلاپ ماتاڭ، ھەسەل، سېرىق ماي، ھەرخىل پېچىنە-پىرەنىك، تاتلىق تۇرۇملار، مېۋە-چېۋىلەر، لەگېۋەك، راگېرىزىلار، ... قارىغان كىشىنىڭ ئاغزىغا سېرىق سۇ كەلتۈرەتتى. بەكرى ھەممىدىن بەك شاكىلاتلارغا قىزىقتى ۋە ئىپتاردا يېيىش ئۈچۈن بىر نەچچە خىل شاكىلات ئالدى.

بەكرىنىڭ ئانىسى بىر قانچە كۈندىن بۇيان رامىزانغا تەييارلىق قىلىشقا باشلىغان ئىدى. كىر-قاتلار يۇيۇلۇپ، ئۆيلەر پاك-پاكىزە تازىلانغان، خىلمۇ-خىل تاتلىق تۇرۇملار، ھالۋىلار، مۇراببالار، ئۈگرە-چۆپلەر ھازىرلانغان ئىدى. ئەتە باشلىنىدىغان رامىزان ئېيى ئۈچۈن ھەممە نەرسە تەق قىلىپ قويۇلغان ئىدى.

بەكرى ئۇن ياشقا كىرگەن ئىدى. ئەتە تونجى قېتىم روزا تۇتماقچى ئىدى. ئۇ ئىلگىرىكى زامانلاردا «تەكنە روزىسى» تۇتقان ئىدى. تەكنە روزىسى كىچىك بالىلارنىڭ روزىسى بولۇپ، ئەتىگەندە زولۇق تائام يەپ، چۈشتە يەنە چۈشلۈك تاماق يەپ، ئاندىن كەچتە ئىپتار قىلاتتى. ئەمدى بەكرى چوڭ بولغانلىقى ئۈچۈن، ئومۇ چوڭلارغا ئوخشاش روزا تۇتماقچى ئىدى.

دادىسى بەكرىگە:

- ئوغلۇم، بۇ ئاخشام تىراۋىۋ نامىزى باشلىنىدۇ. خالىساڭ، مەن بىلەن بىللە جامىگە بارغىن. ئەمما تاپشۇرۇقلىرىڭنى كەچكىچە ئىشلەپ تۈگىتىشىڭ كېرەك. – دېدى. بەكرى:

- ماقۇل، دادا. تاپشۇرۇقلىرىمنى ھازىرلا ئىشلەشكە باشلايمەن. – دەپ جاۋاپ بەردى.

كەچلىك تاماقتىن كېيىن بەكرى بىلەن دادىسى جامىگە قاراپ ماڭدى. ئانىسى ساندۇقتىن ئېلىپ بەرگەن ئاق تور بۆكنى كىيگەن بەكرى ئۆزىنى خېلى چوڭچۇپ قالغاندەك ھىس قىلدى. جامىدە نامازدىن ئىلگىرى ئىمامنىڭ تەبلىغىنى ئاڭلىدى. خۇپتەن نامىزىغا ئەزان ئوقۇلغاندىن كېيىن ناماز باشلاندى. ئۇزۇن ئوقۇلىدىغان تىراۋىۋ نامىزىنى بەكرى زوق-شوخ بىلەن ئوقۇدى. ھەر تۆت رەكئەت نامازدىن كېيىن ئوقۇلىدىغان سالاتۇسالام (پەيغەمبىرىمىزگە دۇرۇت)نى جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئۈنلۈك ئاۋازدا ئوقۇدى. نامادىن كېيىن ئۆيگە قايتىپ كەلگەن چاغدا بەكرىنىڭ ئۇخلاش ۋاقتى ئاللىقاچان كەلگەن ئىدى. ئۇ ئۇخلاش ئۈچۈن ياتقاچ:

- ئانا، مېنى زوغا چوقۇم ئويغاتقىن. ئويغانمىسام، يۈزۈمگە سوغۇق سۇ سەپسەڭمۇ بولىدۇ. – دېدى. ئانىسى:

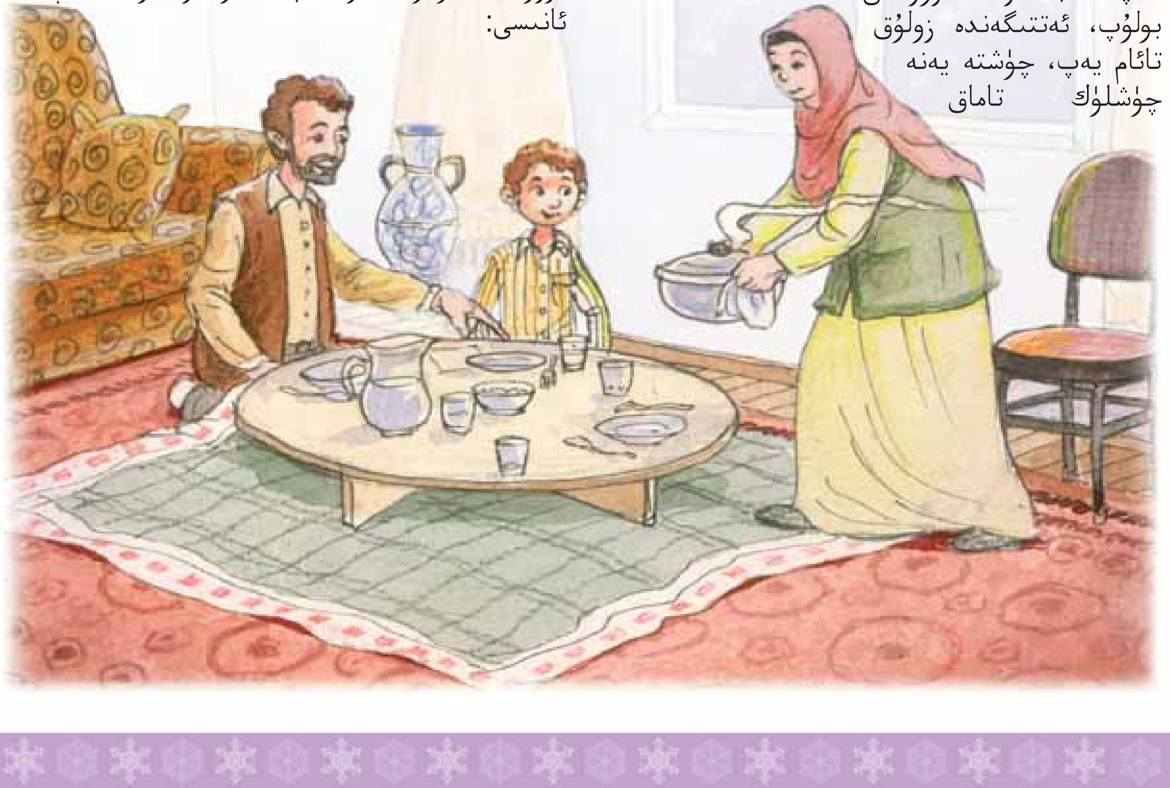

- ئويغىنىمەن، بالام. غەم قىلما! – دەپ بەكرىنىڭ يوتقىنىنى يېپىپ قويدى.

بەكرى بېشىنى ياستۇققا قويۇپلا ئۇيقۇغا كەتتى. كېچىنىڭ ئاخىرقى چاغلىرىدا ئانىسىنىڭ يۇمشاق قوللىرى ئۇنىڭ ئېڭىكىنى سىلاپ:

- ئويغان، چوڭ ئادەم. ز ۋاقتى ئاز قالدى. – دەۋاتاتتى. چالا ئۇيقىدا ئورنىدىن تۇرۇپ تاھارەت ئالغىلى ماڭغان بەكرى سوغۇق سۇدا يۈزىنى يۇيۇشى بىلەنلا ئۇيقۇسى ئېچىلدى. ئانىسى ھازىرلىغان داستىخانغا كېلىپ ئولتۇردى. ئانىسى بەكرى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان تاماق ۋە قاتلىما پىشۇرغان ئىدى. بەكرى ئانىسىنىڭ بوينىغا ئېسىلىپ:

- جېنىم ئانا! بۇ تەخسىدىكى قاتلىمىنىڭ ھەممىسىنى يەپ بولالايمەن. – دەپ ئانىسىغا رەھمەت ئېيتتى. كۆندۈزى قۇسىغىم ئېچىپ قالمىسۇن دەپ ئۆزىنى زورلاپ يۈرۈپ كۆپ يېدى. دادىسى:

- ئوغلۇم، سۇ ئىچىشنى ئۇنتۇپ قالما! بىر دەمدىن كېيىن بامدات نامىزىغا ئەزان ئوقۇلىدۇ. بۈگۈن نامازشامغىچە بىرەر نەرسە يەپ ئىچەلمەيدىغانلىقىڭنى بىلىسەنغۇ دەيمەن. – دەپ ئېسىگە سېلىشى بىلەنلا، كۆندۈزى ئۇسساپ قالماي دەپ، بىر پىيالە سۇنى ئارتۇق ئىچتى. چىشلىرىنى چوتكىلاپ يۇيۇپ بولغان بەكرى ئايۋاندا ئولتۇرۇپ قۇرئان ئوقۇۋاتقان دادىسىنىڭ قىرائىتىنى تىڭشىدى. بامدات نامىزىنى ئوقۇغاندىن كېيىن، چالا قالغان ئۇيقۇسىنى ئۇخلاش ئۈچۈن، كارۋىتىغا بېرىپ ياتتى.

بەكرى ئۇيقىدىن ئويغىنىپ، سۇ ئىچىش ئۈچۈن ئاشخانا ئۆيگە كىردى. قاچىدىكى سۇنى ئاغزىغا ئەكىلىشى بىلەنلا، روزا تۇتقانلىقى يادىغا كەلدى. سائەتكە قارىدى. سائەت ئون بولغان ئىدى. بەكرى ئويلاشقا باشلىدى. ئىپتارغىچە سۇ ئىچمەي قانداقمۇ چىدىيالايمەن؟ روزامنى بۇزايمۇ-يا دەپ ئويلىدىيۇ، دەرھال بۇ خىيالدىن ۋاز كەچتى. ئىچىدە بىر ئاۋاز: «سەن ئەمدى چوڭ بولدۇڭ. روزاڭنى بۇزما!» دەۋاتقاندەك قىلاتتى. بەكرى قەتئىي نىيەتكە كەلدى. قانچىلىك تەس بولسا بولسۇن، ئاللاھقا بەرگەن ۋەدىسىگە ئەمەل قىلىدۇ. ز ۋاقتىدا زولۇق يەپ، روزىغا نىيەت قىلغانلىق ئاللاھقا ۋەدە قىلغانلىق دېگەنلىك ئىدى.

ۋاقىت ئۆتكۈزۈش ئۈچۈن بىرەر ئىش بىلەن مەشغۇل بولماقچى بولدى. ئويۇنچۇقلىرى بىلەن بىر ئاز ئوينىدى. ئەمما قۇرۇغان لەۋلىرى ئۇنى ئىختىيارسىز ئۈستەل ئۈستىدىكى چەينەككە قاراشقا مەجبۇر قىلاتتى. چۈش ۋاقتىغا يېقىن ئۇسسۇزلۇققا يەنە ئاچلىق كېلىپ قوشۇلدى.

كەچكە يېقىن ئاشخانىدا ئىپتارغا تەييارلىق قىلىۋاتقان ئانىسىنىڭ يېنىغا كېلىپ ئولتۇردى. ئۈستەلنىڭ يېنىدىكى ئورۇندۇقتا سولىشىپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆرگەن ئانىسى بەكرىگە:

- نېمە بولدى، بالام؟ روزا سېنى ھالىڭدىن كەتكۈزدىمۇ نېمە؟ - دەپ چاخچاق قىلدى. بەكرى:

- ئانا، قەپەزدە سۇ ئىچكەن قۇچقاچىمۇ مېنىڭ ھەۋىسىمنى كەلتۈردى. ئىلگىرى سەن قولۇڭدا تەخسە بىلەن قوشۇق كۆتىرىپ، ئارقامدىن قوغلاپ ماڭا يېگۈزىدىغان ئاشۇ تاماقلار بولغان بولسا، ھازىر ئىشتىھا بىلەن يېگەن بولاتتىم. – دېدى. ئانىسى:

- ماڭا قارا، ئوغلۇم! بىر كۈنلۈك روزا ساڭا جىق ئىش ئۆگىتىپتۇ. يېگۈدەك نېنى يوق يوقسۇللارنىڭ ئەھۋالىنى، بىر چىشلەم نان بىلەن بىر يۇتۇم سۇنىڭ قانچىلىك قىممەتلىك ئىكەنلىكىنى، پۈتكۈل نېمەتلەرنى داستىخىنىمىزغا بەرگەن رەببىمىزنىڭ قانچىلىك مېھرىبان ئىكەنلىكىنى ھىس قىلغانسەن...كەل، ماڭا ياردەملىشىپ، داستىخانغا ماۋۇ تاماقلارنى تىزىشىپ بەر. داداڭ ئىشتىن كېلىپ بولغۇچە، تاماقلارنى قويۇپ تەق بولۇپ تۇرايلى. - دېدى.

بەكرى تۈنۈگۈنگىچە قاراپمۇ قويمىغان تاماق قاچىلىرىنى خۇددى قىممەتلىك بىر خەزىنىنى كۆتۈرگەنگە ئوخشاش ئاۋايلاپ كۆتىرىپ، داستىخانغا قويدى.

ئىپتار ۋاقتى يېقىنلاشقاندا ئائىلە ئەزالىرىنىڭ ھەممىسى بىر داستىخانغا جەم بولۇپ، نامازشامغا ئوقۇلىدىغان ئەزاننى ساقلاپ ئولتۇردى. دادىسى كۈلۈمسىرەپ:

- ئاپىرىن بەكرى! تونجى روزىنى ساق تۇتتۇڭ. روزاڭنى مەن سېتىۋالاي. – دەپ بىر ھەپتە خەجلەشكە يەتكۈدەك پۇلنى بەكرىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قويدى.

تېخى ئىپتار قىلماي تۇرۇپلا روزىنىڭ مۇكاپاتىنى ئالغان ئىدى بەكرى. تۈنۈگۈن ئىختىيارى يەپ ئىچكەن نازۇ-نېمەتلەر مانا قولىنى ئۇزاتسا يەتكۈدەك يەردە داستىخاندا يېقىن ئىدى. بىر كىم ئۇنى يېيىشتىن توسمىسىمۇ، قۇسىغى ئېچىپ داپ چېلىپ تۇرسىمۇ، ئەمما ياراتقۇچىمىزدىن كېلىدىغان ئىجازەتنى كۈتۈپ تىنچ ئولتۇراتتى.

كۈتكەن چاغنىڭ كەلگەنلىكى جامىنىڭ مۇنارىدا يانغان چىراق ۋە ئەزان ئاۋازى ئارقىلىق پۈتۈن شەھەرگە بىلدۈرۈلدى. تۇنجى روزىسىنى ئاچقان بەكرى ناھايىتى خۇشال ئىدى. چۈنكى ئۇ تەس بىر سىناقتىن ئۆتكەنلىكى، ئاللاھقا بەرگەن ۋەدىسىگە ئەمەل قىلالىغانلىقىنىڭ خۇشاللىقى ئىچىدە ئىدى.

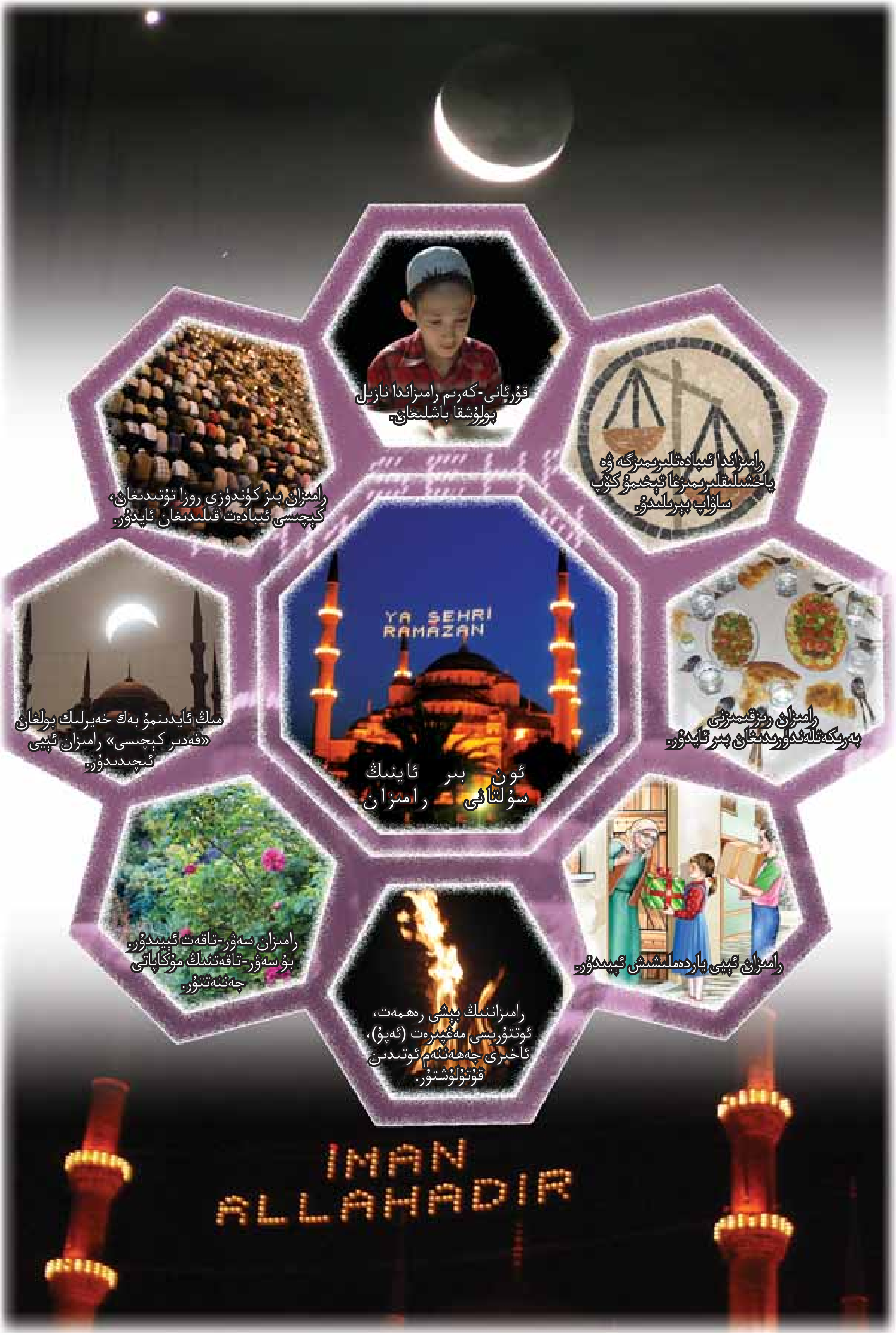
قۇرئانى-كەرىم رامىزاندا نازىل
بولۇشقا باشلىغان.
رامىزان بىر كۈندۈزى روزا تۇتىدىغان،
كېچىسى ئىبادەت قىلىدىغان ئايدۇر.
رامىزاندا ئىبادەتلىرىمىزگە ۋە
ياخشىلىقلىرىمىزغا تېخىمۇ كۆپ
ساۋاپ بېرىلىدۇ.
YA SEHRI
RAMAZAN
مىڭ ئايدىنمۇ بەك خەيرلىك بولغان
«قەدىر كېچىسى» رامىزان ئېيى
ئىچىدىدۇر.
ئون بىر ئاينىڭ
سۇلتانى رامىزان
رامىزان رىزقىمىزنى
بەرىكەتلەندۈرىدىغان بىر ئايدۇر.
رامىزان سەۋر-تاقەت ئېيىدۇر.
بۇ سەۋر-تاقەتنىڭ مۇكاپاتى
جەننەتتۇر.
رامىزان ئېيى ياردەملىشىش ئېيىدۇر.
رامىزاننىڭ بېشى رەھمەت،
ئوتتۇرىسى مەغپىرەت (ئەپۇ)،
ئاخىرى جەھەننەم ئوتىدىن
قۇتۇلۇشتۇر.
IMAN
ALLAHADIR

10

روزا دېگەن نېمە؟

روزا تاڭ ئېتىشتىن كۈن پېتىشقىچە (بامدات ۋاقتىدىن نامازشام ۋاقتىغىچە) يېمەك-ئىچمەك ۋە جىنسىي مۇناسىۋەتتىن يىراق تۇرۇشتۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! (گۇناھلاردىن) ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە (ئىلگىرىكى ئۈممەتلەرگە) روزا پەرز قىلىنغاندەك، سىلەرگىمۇ رامىزان روزىسى پەرز قىلىندى.»

(بەقەرە سۈرىسى 183 -ئايەت)

روزا تۇتۇش كىملەرگە پەرز؟

* ئەقلى-ھوشى جايىدا
* بالاغەتكە يەتكەن

ھەر مۇسۇلماننىڭ

رامزان ئېيىدا

روزا تۇتۇشى پەرزدۇر.

☺☺☺☺

بالىلارغا روزا تۇتۇش پەرز ئەمەس. ئەمما سالامەتلىكىگە زىيان سالمىغان ئاساستا روزا تۇتسا بولىدۇ. بۇنداقتا ھەم روزا ئىبادىتىگە ئادەتلەنگەن، ھەمدە چوڭلار بىلەن بىرلىكتە بۇ خۇشاللىقتىن بەھرىمەن بولغان بولىدۇ.

روزىمىزنىڭ مەقبۇل بولۇشىنىڭ شەرتلىرى قايسىلار؟

روزىمىزنىڭ مەقبۇل بولۇشى ئۈچۈن

* نىيەت قىلىشىمىز،
* زو ۋاقتىدىن ئىپتار ۋاقتىغىچە روزىمىزنى بۇزىدىغان ئىش-ھەرىكەتلەردىن يىراق تۇرىشىمىز

لازىم.

☺☺☺☺

رامىزانغا مۇناسىۋەتلىك بەزى ئۇقۇملار

زو ۋاقتى دۇئالار ئىجاۋەت بولىدىغان بىر ۋاقىتتۇر. زولۇق يېسەك، روزىدا بوشاپ ھالىمىزدىن كەتمەيمىز. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز زولۇق يېيىشىمىزنى تەۋسىيە قىلىپ: «زولۇق يەڭلار. چۈنكى زولۇقتا بەرىكەت ۋە پايدا بار.» دېگەن. (بۇخارى: «ساۋم»، روزا، 20)

زو ۋاقتى سەھەر ۋاقتىدۇر. ئىلاھىي رەھمەت ۋە بەرىكەت كۆپلەپ ياغىدىغان زاماندۇر.

زو ۋاقتى ئاللاھقا كۆڭلىنى بەرگەن كىشىلەر ئىبادەت، دۇئا ۋە زىكىر بىلەن ئۆتكۈزىدىغان مۇبارەك بىر ۋاقىتتۇر. زو ۋاقتى ئورنىدىن تۇرغان مۆمىنلەر گويا مۇنداق دەيدۇ:

رەببىم! ساڭا كۆپ شۈكۈر قىلىمەنكى، مەنمۇ سېنى بىلىدىغان، سېنى سۆيىدىغان، ساڭا كۆڭۈل بەرگەن بىر بەندىمەن. ساڭا بولغان ساداقىتىمنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن تاتلىق ئۇيقۇمنى بۇزۇپ ئورنۇمدىن تۇردۇم. ئەتە سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن روزا تۇتماقچىمەن. مەندىن رازى بولغىن ئاللاھىم!

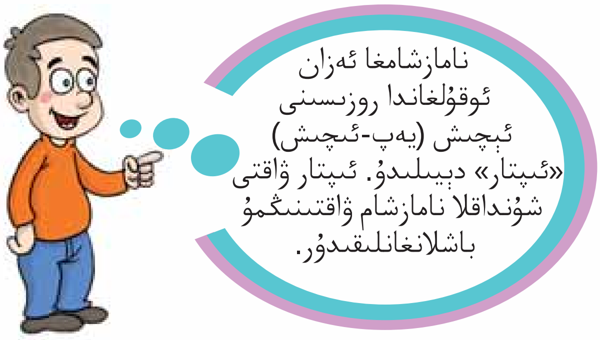

ئىپتار ۋاقتى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن بىر كۈن ئاچ ۋە سۇسىز قالغان روزىدار ئەڭ خوشال بولىدىغان ۋاقىتتۇر. ئىپتار ۋاقتىدا شۇ بىر كۈنلۈك روزىنى ساق-سالامەت تۇتالىغانلىقىمىز ئۈچۈن خۇشال بولىمىز. ھەقىقىي خۇشاللىقنى بولسا، ئاخىرەتتە روزىمىزنىڭ مۇكاپاتىنى ئالغان چاغدا ھېس قىلىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«روزىدارنىڭ ئىككى خۇشال پەيتى بار: بىرى، ئىپتار قىلغان چېغى؛ يەنە بىرى، روزىسىنىڭ ساۋابى بىلەن رەببىنىڭ ھۇزۇرىغان بارغان چېغى.»

(بۇخارى: «ساۋم»، 9)

رامىزان ئاخشاملىرى روزىدار ئىنسانلارغا ئىپتارلىق تاماق بېرىش بىزنى كۆپ ساۋاپقا ئېرىشتۈرىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«كىمكى بىر روزىدارنى ئىپتار قىلدۇرسا، روزىدارغا ئوخشاش ساۋاپقا ئېرىشىدۇ. روزىدارنىڭ ساۋابىمۇ قىلچە كەملىمەيدۇ.»

(تىرمىزى: «ساۋم»، 82)

زو ۋاقتىغا ئوخشاش ئىپتار ۋاقتىمۇ دۇئالار ئىجاۋەت بولىدىغان بىر ۋاقىتتۇر. رەببىمىز ئىپتار ۋاقتىدا قىلىنغان سەمىمىي دۇئالارنى ئىجاۋەت قىلىدۇ. شۇڭا بۇ ۋاقىتلارنى ياخشى پۇرسەت بىلىپ، دۇئا قىلىشىمىز لازىم.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئۈچ كىشىنىڭ دۇئاسى ئىجاۋەتسىز قايتۇرۇلمايدۇ: روزىدار ئىپتار ۋاقتىدا قىلغان دۇئا، ئادالەتلىك ھۆكۈمدارنىڭ دۇئاسى ۋە مەزلۇمنىڭ دۇئاسى.»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 128)

ئىپتار دۇئاسى

ئىپتار ۋاقتىدا تۆۋەندىكى دۇئانى ئوقۇش سۈننەتتۇر:

اَللَّهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ آمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَ عَلَي رِزْقِكَ أَفْطَرْتُ وَصَوْمَ الْغَدِ مِنْ
شَهْرِ رَمَضَانَ نَوَيْتُ فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ

«ئاللاھۇممە لەكە سۇمتۇ ۋە بىكە ئامەنتۇ ۋە ئالەيكە تەۋەككەلتۇ ۋە ئالا رىزقىكە ئەفتارتۇ ۋە ساۋمەل-غادى مىن شەھرى رامازانە نەۋەيتۇ فاغفىرلى ما قاددەمتۇ ۋە ما ئاخخارتۇ.»

«ئاللاھىم! سېنىڭ رازىلىقىڭ ئۈچۈن روزا تۇتتۇم. ساڭا ئىمان ئېيتتىم، ساڭا ئىشەندىم، سەن بەرگەن رىزىق بىلەن ئىپتار قىلدىم. ئەتىكى رامىزان روزىسىغىمۇ نىيەت قىلدىم. مېنىڭ ئۆتمۈش ۋە كەلگۈسىدىكى گۇناھلىرىمنى ئەپۇ قىلغىن.»

بىز روزا تۇتقاندا روزىمۇ بىزنى تۇتىدۇ

بىز روزىنى قانداق تۇتىمىز؟

كېچە ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، زولۇق يەيمىز ۋە روزا تۇتۇشقا نىيەت قىلىمىز. سۈبھى ۋاقتى بىلەن روزا تۇتۇشقا باشلايمىز.

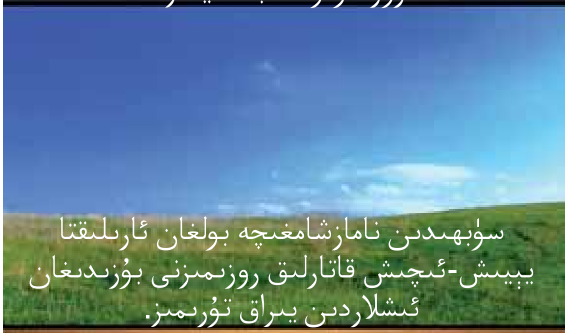

سۈبھىدىن نامازشامغىچە بولغان ئارىلىقتا يېيىش-ئىچىش قاتارلىق روزىمىزنى بۇزىدىغان ئىشلاردىن يىراق تۇرىمىز.

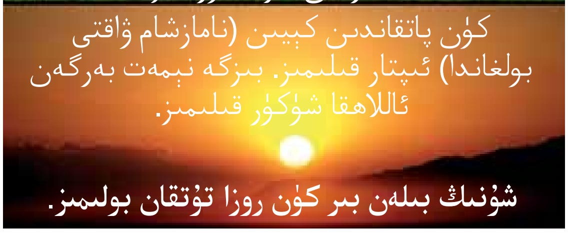

كۈن پاتقاندىن كېيىن (نامازشام ۋاقتى بولغاندا) ئىپتار قىلىمىز. بىزگە نېمەت بەرگەن ئاللاھقا شۈكۈر قىلىمىز.

شۇنىڭ بىلەن بىر كۈن روزا تۇتقان بولىمىز.

روزا بىزنى قانداق تۇتىدۇ؟

روزا تۇتۇش دېگەنلىك پەقەتلا ئەتتىگەندىن كەچكىچە ئاچ ۋە سۇسىز قېلىش دېگەنلىك ئەمەس. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا جېدەل-ماجرا، يالغان-ياۋىداق، غەيۋەت-شىكايەت، باشقىلارنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتىش قاتارلىق ھەر خىل پىتنە-پاسات ۋە ناچار ئىشلاردىنمۇ ئۇزاق تۇرۇش دېگەنلىكتۇر. مۇشۇنداق تۇتۇلغان روزا پەيغەمبىرىمىز ئېيتقاندەك «گۇناھتىن ۋە جەھەننەم ئوتىدىن ساقلايدىغان بىر قالقان» بولالايدۇ.

ئەگەر روزا تۇتۇش ئارقىلىق ھالال يېمەك-ئىچمەكلەردىن ئۇزاق تۇرغان بولساقمۇ، ئەمما ھارام ئىشلاردىن يىراق تۇرمىساق، تۇتقان روزىمىزنىڭ ئاللاھ نەزىرىدە ھېچبىر قىممىتى بولمايدۇ. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن:

«كىمكى يالغان گەپ قىلىشنى ۋە ساختىپەزلىك قىلىشنى توختاتمىسا، ئاللاھ ئۇ كىشىنىڭ يېمەك-ئىچمەكتىن يىراق تۇرىشىغا ئېتىۋار قىلمايدۇ.»
(بۇخارى: «ساۋم»، 8)

روزا ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

روزا تۇتۇش ئارقىلىق

- ئۇلۇغ رەببىمىزنى خوش قىلىپ، ئۇنىڭ سۆيگۈسى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىمىز.
- بىزگە ھەر خىل نېمەتلەرنى بەرگۈچىنىڭ ئاللاھ ئىكەنلىكىنى ئېسىمىزگە ئېلىپ، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىمىز.
- سەۋر-تاقەت قىلىشنى ئۆگىنىمىز.
- ناچار ئىش ۋە گۇناھتىن يىراق تۇرۇش بىلەن جەھەننەم ئازابىدىن قۇتۇلىمىز.
- ئاچلىق ۋە يوقسۇزلۇقنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى بىۋاستە ھىس قىلىمىز.
- سالامەتلىكىمىزنى ئاسرايمىز.

ئاللاھ ئەمر قىلغانلىقى ئۈچۈن روزا تۇتۇپ، يېمەك-ئىچمەكنى تەرك قىلىمىز. بىزنى باشقىلار كۆرمەيدىغان يەردىمۇ پەقەت ئاللاھلا كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانلىقى ئۈچۈن روزىمىزنى بۇزمايمىز. **بۇ ھەرىكىتىمىز بىلەن ئۇلۇغ رەببىمىزنى مەمنۇن قىلىپ، ئۇنىڭ ياخشى كۆرۈشى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىمىز.**

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ مۇنداق دېگەنلىكىدىن خەۋەر بەرگەن:

«روزا تۇتقان بەندەم يېيىش-ئىچىشنى مېنىڭ رازىلىقىمغا ئېرىشىش ئۈچۈن تەرك قىلدى. ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى مەن ئۆزەم بېرىمەن.»

(بۇخارى: «ساۋم»، 4)

كۆپ ھاللاردا، ئاللاھ بەرگەن نېمەتلەرنىڭ قەدرىگە يەتمەيمىز. ئۇلار قولىمىزدىن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن قەدرىگە يېتىمىز. روزا تۇتقان ۋاقتىمىزدا كۈن بويى ئاچ ۋە سۇسىز قالىمىز. سۇنىڭ ۋە قول ئىلكىمىزدىكى باشقا نېمەتلەرنىڭ قەدرىگە يېتىمىز. **شۇنىڭ بىلەن، بىزگە ھەر خىل نېمەتلەرنى بەرگۈچىنىڭ ئاللاھ ئىكەنلىكىنى ئېسىمىزگە ئېلىپ، ئۇنىڭغا تېخىمۇ كۆپ شۈكۈر قىلىمىز.**

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مېنى (تائەت-ئىبادەت بىلەن) ياد ئېتىڭلار، (مېنى ياد ئەتسەڭلار) مەنمۇ سىلەرنى (ساۋاپ بېرىش بىلەن، مەغپىرەت قىلىش بىلەن) ياد ئېتىمەن. ماڭا شۈكۈر قىلىڭلار، ناشۈكۈرلۈك قىلماڭلار.»

(بەقەرە سۈرىسى، **152** -ئايەت)

ھاياتىمىزدا خىلمۇ خىل قىيىنچىلىق ۋە مۈشكۈللۈكلەرگە ئۇچرىشىمىز مۇمكىن. بۇنىڭغا بەرداشلىق بېرىش ئۈچۈن سەۋر-تاقەتلىك بولۇشىمىز لازىم. سەۋر-تاقەت مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشتىكى ئەڭ مۇھىم شەرتلەردىن بىرى. روزا تۇتقاندا كۈن بويى ئاچلىق ۋە سۇسىزلىققا چىداپ، **سەۋر-تاقەت قىلىشنى ئۆگىنىمىز.**

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«روزا سەۋر-تاقەتنىڭ يېرىمىدۇر.»

(ئىبنى ماجە: «سىيام» (روزا)، 44)

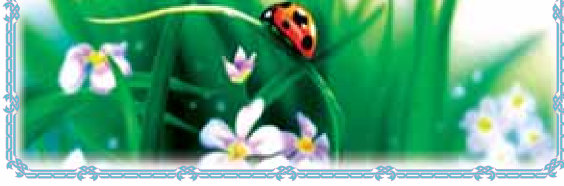

يالغان سۆزلەش، غەيۋەت قىلىش، جېدەل-ماجىرا تۇغدۇرۇش، باشقىلارنىڭ ھەققىنى يېۋېلىش، كىشىلەرنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتىش قاتارلىق ناچار ئىشلار بىزنى جەھەننەمگە ئېلىپ بارىدىغان گۇناھلاردۇر. بۇ گۇناھلاردىن پەقەت نەپسىمىزنى تۇتۇۋېلىش ئارقىلىقلا ساقلىنالايمىز. رامىزان ئېيىدا مەنىۋى جەھەتتە تەربىيىلىنىش ھاۋاسى ئىچىگە كىرىمىز. روزا تۇتقاندا داۋاملىق ئاللاھقا ئىبادەت قىلىۋاتقانلىقىمىزنى بىلىپ، نەپسىمىزنى باشقۇرۇشنى ئۆگىنىمىز. شۇنىڭ بىلەن، ناچار ئىشلار ۋە گۇناھلاردىن يىراق تۇرۇپ، جەھەننەم ئازابىدىن قۇتۇلىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«روزا (ناچار ئىش ۋە گۇناھلاردىن ساقلايدىغان) بىر قالقاندۇر. روزا تۇتقان كۈنلەردە يامان گەپ قىلماڭلار، جېدەللەشمەڭلار. ئەگەر بىرەيلەن تىللىسا ياكى جېدەللەشمەكچى بولسا، «مەن روزا تۇتۇۋاتىمەن» دەڭلار.» (بۇخارى: «ساۋم»، 9)

ھاياتىدا ئاچلىقنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلمەيدىغان بىر كىشى يوقسۇللارنىڭ قىيىنچىلىقىنى، ئاچ-يالىڭاچلىق ئازابىنى ئوبدان ھېس قىلالمايدۇ. «ياغنىڭ ئىچىدىكى بۆرەك» كەبى راھەت مۇھىتتا ياشايدىغانلار يوقسۇللارنىڭ جاپاسىنى كۆڭلىدە سېزەلمەيدۇ. روزا تۇتقان ۋاقتىمىزدا **ئاچلىق ۋە يوقسۇللۇقنىڭ قانداق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىمىز.** يوقسۇللارنىڭ قانداق شارائىتلاردا ياشاۋاتقانلىقىنى ۋە تارتقان جاپالىرىنى ھېس قىلىمىز. مېھرى-شەپقەت تۇيغۇلىرىمىز كۈچلىنىدۇ. نەتىجىدە، پېقىر-ئاجىز، يېتىم-يوقسۇللارغا ياردەم قولىمىزنى سۇنۇپ، ئىلكىمىزدىكى نېمەتلەردىن ئۇلار بىلەن بىرلىكتە بەھرىمەن بولىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«تۇرمۇش سەۋىيىسى سىلەردىن تۆۋەن ئىنسانلارغا قاراڭلار. سىلەردىن يۇقىرى بولغانلارغا قارىماڭلار. چۈنكى بۇنداق قىلىش ئاللاھ سىلەرگە بەرگەن نېمەتلەرنىڭ قەدرىنى بىلىشىڭلار ۋە ئۇنى ئاز كۆرمەسلىكىڭلارغا سەۋەب بولىدۇ.»

(مۇسلىم: «زۇھد»، 9)

ئاشقازىنىمىز ۋە باشقا ئەزالىرىمىز ئون بىر ئايدىن بېرى كېچە-كۈندۈز ئىشلىمەكتە. ئاشقازان كېسىلى بار كىشىلەرنىڭ پەرھىز تۇتۇپ داۋالىنىۋاتقانلىقىنى ھەممىمىز بىلىمىز. روزىمۇ بىرخىل پەرھىز ھېسابلىنىدۇ. رامىزاندا ئاشقازىنىمىزدىن باشلاپ، بارلىق ھەزىم قىلىش ئەزالىرىمىز ئارام ئالىدۇ. شۇنىڭ بىلەن، بىزمۇ سالامەت بولىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«روزا تۇتساڭلار، سالامەت بولىسىلەر.»

(تابەرانى: «مۇئجەمۇل-ئەۋسات»، 8-جىلد، 174)

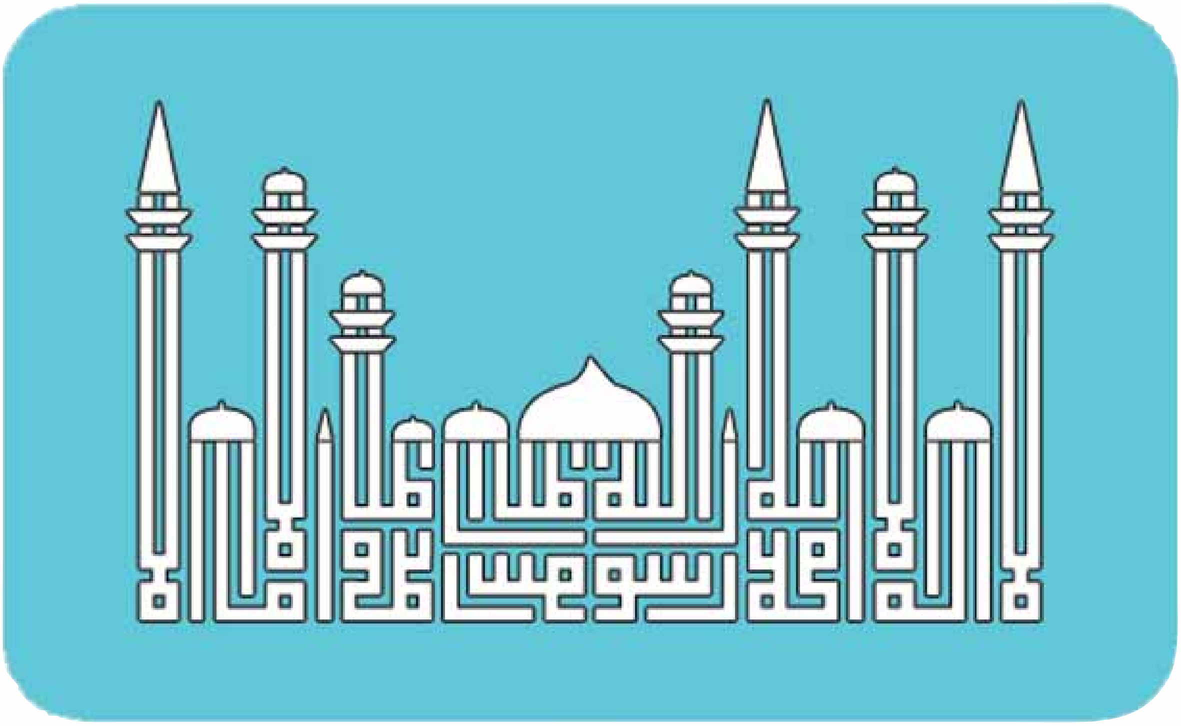

روزا تۈرلىرى

روزىلار تۆتكە بۆلىنىدۇ: پەرز، ۋاجىپ، سۈننەت ۋە مەكرۇھ.

پەرز روزىلار ☺☺☺☺☺

- رامىزان روزىسى
- رامىزان روزىسىنىڭ قازاسى
- رامىزان روزىسىنىڭ كەففارىتى

ۋاجىپ روزىلار ☺☺☺

- ئاداق روزىسى
- بۇزۇلغان نەپلە روزىنىڭ قازاسى

روزا تۈرلىرى

پەرز روزىلار
☺☺☺☺

- رامىزان روزىسى
- رامىزان روزىسىنىڭ قازاسى
- رامىزان روزىسىنىڭ كەففارىتى

ۋاجىپ روزىلار
☺☺☺

- ئاداق روزىسى
- نەپلە روزىنىڭ قازاسى

سۈننەت روزىلار
☺☺

- مۇھەررەم ئېيى روزىسى
- شەۋۋال ئېيى روزىسى
- دۈشەنبە ۋە پەيشەنبە روزىسى
- قەمەرى ئايلارنىڭ 13-14-15-كۈنلىرى تۇتۇلىدىغان روزا
- داۋۇد روزىسى

مەكرۇھ روزىلار
☹☹

تەھرىمەن مەكرۇھ روزىلار
☹☹☹

- روزا ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى تۇتۇلغان روزا
- قۇربان ھېيت كۈنلىرى تۇتۇلغان روزا

تەنزىھەن مەكرۇھ روزىلار
☹☹

- پەقەتلا ئاشۇرا كۈنى تۇتۇلغان روزا
- پەقەتلا جۈمە كۈنى بىر كۈن تۇتۇلغان روزا
- پەقەتلا شەنبە كۈنى بىر كۈن تۇتۇلغان روزا

سۈننەت روزىلار ☺☺

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز رامىزان ئېيىنىڭ سىرتىدىمۇ روزا تۇتاتتى، بۇلارنى دوستلىرىغىمۇ تەۋسىيە قىلغان ئىدى. بۇ روزىلاردىن بىر قىسمى تۆۋەندىكىچە:

- مۇھەررەم ئېيىنىڭ 9-10-كۈنى ياكى 10-11-كۈنلىرى تۇتۇلىدىغان روزا
- رامىزاندىن كېيىنكى شەۋۋال ئېيىدا تۇتۇلىدىغان ئالتە كۈن روزا
- دۈشەنبە ۋە پەيشەنبە كۈنى تۇتۇلىدىغان روزا
- قەمەرى ئايلارنىڭ 13-14-15-كۈنلىرى تۇتۇلىدىغان روزا
- رامىزاندىن باشقا كۈنلەردە بىر كۈن بىر كۈندىن تۇتۇلىدىغان، يەنى بىر كۈن روزا تۇتۇپ، بىر كۈن روزا تۇتماي، دەم ئېلىپ تۇتۇلىدىغان روزا (داۋۇد ئەلەيھىسسالامنىڭ روزىسى).

مەكرۇھ روزىلار ☹☹

مەلۇم بىر سەۋەپ تۈپەيلى تۇتۇش مەكرۇھ ھېساپلانغان روزىلاردۇر. بۇلار ئىككى قىسىمغا بۆلىنىدۇ:

1. **تاھرىمەن مەكرۇھ روزىلار** ☹☹☹
   - روزا ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى روزا تۇتۇش
   - قۇربان ھېيت كۈنلىرىدە روزا تۇتۇش.

2. **تەنزىھەن مەكرۇھ روزىلار** ☹☹
   - پەقەتلا ئاشۇرا كۈنى (مۇھەررەم ئېيىنىڭ 10-كۈنى) تۇتۇلىدىغان روزا
   - پەقەتلا جۈمە كۈنى ياكى پەقەتلا شەنبە كۈنى تۇتۇلىدىغان روزىلار

(ئاشۇرا، جۈمە ياكى شەنبە كۈنى روزا تۇتماقچى بولغان كىشى بۇ كۈنلەرنىڭ ئالدىدىكى بىر كۈن ياكى كەينىدىكى بىر كۈنىنىمۇ قوشۇپ روزا تۇتسا، تۇتقان روزىسى مەكرۇھ بولمايدۇ.)

قازا روزىسى

قازا روزىسى دېگەن نېمە؟

سەھۋەنلىك تۈپەيلى بۇزۇلغان ياكى تۇتالماي قالغان روزىنىڭ كېيىن تولۇقلاپ تۇتۇلۇشى «**قازا روزىسى**» دېيىلىدۇ.

قازا روزىسى قاچان تۇتۇلىدۇ؟

رامىزان ئېيىدىن كېيىن، روزا تۇتۇش تاھىرىمەن مەكرۇھ بولىدىغان كۈنلەردىن باشقا ھەر قانداق بىر كۈندە قازا روزىسى تۇتسا بولىدۇ.

كەففارەت روزىسى

كەففارەت روزىسى دېگەن نېمە؟

رامىزان روزىسىنى سەۋەپسىز ھالدا قەستەن بۇزغان كىشى بۇزغان روزىسىنىڭ ئورنىغا كەينى-كەينىدىن (كۈن ئۈزۈكتۈزمەي) ئىككى ئاي روزا تۇتۇشى كېرەك. جازا سۈپىتىدە تۇتۇلغان بۇ روزا «**كەففارەت روزىسى**»دېيىلىدۇ.

كەففارەت روزىسى قانچە كۈن؟

كەففارەت روزىسىنىڭ مۇددىتى ئىككى قەمەرى ئاي، ئادەتتە 60 كۈندۇر. بۇنىڭغا بۇزۇلغان روزىنىڭ قازاسىنى قوشقاندا جەمئى 61 كۈن روزا تۇتۇش كېرەك. شۇڭا خەلق ئارىسىدا كەففارەت روزىسى «**ئاتمىش بىر**» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

روزىمىزنى بۇزىدىغان ئەھۋاللار

روزىمىزنى بۇزىدىغان ئەھۋاللارنى ئىككى قىسىمغا ئايرىپ تەھلىل قىلىمىز:

كەففارەت ھەم قازا روزىسى تۇتۇشقا تېگىشلىك ئەھۋاللار

رامىزاندا سەۋەبسىز ھالدا روزا تۇتماسلىق ياكى تۇتقان روزىنى بۇزۇش گۇناھ ھېساپلىنىدۇ. روزىدار ئىكەنلىكىمىزنى بىلىپ تۇرۇپ، قەستەن روزىمىزنى بۇزساق، قىلغان گۇناھىمىز تۈپەيلى ئاللاھتىن ئەپۇ تىلىشىمىز لازىم. بۇنىڭ جازاسى ھەم ئىككى ئاي تولۇق كەففارەت روزىسى تۇتۇش، ھەم بىر كۈن قازا روزىسى تۇتۇشتۇر.

- سەۋەبسىز ھالدا يەپ ئىچسە،
- جىنسىي مۇناسىۋەت قىلسا

ھەم قازا روزىسى، ھەمدە كەففارەت روزىسى تۇتۇشى كېرەك بولىدۇ.

پەقەت قازا روزىسى تۇتسىلا بولىدىغان ئەھۋاللار

سەھۋەنلىك ياكى مەلۇم سەۋەپ تۈپەيلى روزىمىز سۇنۇپ كېتىشى مۇمكىن. بۇ ئەھۋالدا تۇتالمىغان روزىنى قازا قىلىمىز. (كېيىن تولۇقلاپ تۇتۇۋالىمىز.)

روزىمىز قازا بولىدىغان ئەھۋاللاردىن بەزىلىرى تۆۋەندىكىچە:

قازا روزىسى تۇتۇشنى كېرەك قىلىدۇ.

- روزا تۇتقانلىقنى ئۇنتۇپ قېلىپ، بىرەر نەرسە يەپ ئىچكەندىن كېيىن، روزىسى يادىغا كەلسە ۋە يېيىش ئىچىشنى توختاتمىسا*،
- ئادەتتە غىزا سۈپىتىدە ئىشلىتىلمەيدىغان ماددىلارنى (قەغەز، تۇپا...) يەپ سالسا،
- سۈبھى ۋاقتى بولۇپ، تاڭ ئاتقان بولسىمۇ، تېخى ۋاقتى بار دەپ ئويلاپ يېيىشنى داۋاملاشتۇرۇش،
- نامازشام ۋاقتى بولمىغان بولسىمۇ، ئىپتار ۋاقتى بولدى دەپ ئويلاپ، بالدۇر ئىپتار قىلىش،
- چىشىنىڭ ئارىسىدا قېلىپ قالغان نوقۇتچىلىك چوڭلۇقتىكى يېمەكنى يۇتۇپ سېلىش،
- ئېغىز-بۇرنىنى چايقىغاندا، دىمىقىدىن ياكى گېلىدىن سۇ ئۆتۈپ كېتىش،
- ئاغزىغا كىرىپ كەتكەن قار-يامغۇر ياكى مۆلدۈرنى ئىختىيارسىز ھالدا يۇتۇۋېتىش،
- بۇرنى ياكى قۇلىقىنىڭ ئىچىگە دورا تېمىتىش،
- تەھەدەت ئاستىدا ئىلاجىسىز روزىسىنى سۇندۇرۇش،
- رامىزاندىن باشقا چاغلاردا تۇتقان روزىنى قەستەن ياكى مەلۇم سەۋەپ تۈپەيلى بۇزۇش

*روزا تۇتقانلىقنى ئۇنتۇپ قېلىپ، بىرەر نەرسە يەپ سالغان كىشىنىڭ روزىسى بۇزۇلمايدۇ. ئەمما روزا تۇتقانلىقى ئېسىگە كەلگەن ھامان يېيىش ئىچىشنى دەرھال توختىتىشى كېرەك. روزىدار ئىكەنلىكى ئېسىگە كەلگەندىن كېيىن گېلىدىن ئاشقازىنىغا بىرەر نەرسە ئۆتۈپ كەتسە، روزىسى بۇزۇلىدۇ.

روزىنى بۇزمايدىغان ئەھۋاللار

- روزىدار ئىكەنلىكىنى ئۇنۇتقان ھالدا بىرەر نەرسە يەپ سېلىش،*
- چىش ئارىسىدا قېپ قالغان نوقۇتتىن كىچىك غىزا قالدۇقىنى يۇتۇش،
- ئاغزىدىكى تۈكۈرۈكىنى يۇتۇش،
- ئېغىزنى چايقاپ بولغاندىن كېيىن قالغان سۇنى يۇتۇپ سېلىش،
- بۇرۇن ياكى گالغا ئىختىيارسىز چاڭ-توزاڭ ياكى تۇمان كىرىپ كېتىش،
- قۇلاققا سۇ كىرىپ كېتىش،
- ئېھتىلام (ئۇخلىغاندا جۇنۇپ) بولۇش،
- يۇيۇنۇش،
- كۆزگە دورا تېمىتىش،
- گۈل، چېچەك، ئەتىر ۋە خوشپۇراق نەرسىلەرنى پۇراش،
- چىش تارتقۇزۇش**،
- ئىختىيارسىز قۇسۇش،
- ئېغىزىغا لىق كەلمەيدىغان قۇسۇقنى يۇتۇپ سېلىش،
- يېمەكلىكنى ئېغىزىغا ئېلىپ، يۇتماي تەمىنى بىلىپ بېقىش***،
- چىش مەلھىمى قوللانماي، چىشنى چوتكىلاپ يۇيۇش،
- قان ئالدۇرۇش

روزىنى بۇزمايدۇ.

* روزىدار ئىكەنلىكىنى ئۇنۇتقان ھالدا بىرەر نەرسە يەپ ياكى ئىچىپ سالغان كىشى روزىسى ئېسىگە كەلگەن ھامان دەرھال يېيىش-ئىچىشنى توختاتسا، روزىسى بۇزۇلمايدۇ. ئاغزىنى چايقىۋېتىپ، روزىسىنى داۋاملاشتۇرسا بولىدۇ. روزىدار ئىكەنلىكى ئېسىگە كەلگەندىن كېيىنمۇ يېيىش-ئىچىشنى توختاتمىسا، روزىسى بۇزۇلىدۇ قازا روزىسىنى كېيىن قايتا تۇتۇشى كېرەك.

** چىش تاتقۇزغاندا ئاغرىق ھىس قىلماسلىق ئۈچۈن چىشقا پۈركەلگەن سۈيۇق دورا روزىنى بۇزمايدۇ. ئەمما ئۈكۈل قىلىپ سېلىنغان مورفىن روزىنى بۇزىدۇ.

*** تاماقنى ئاغزىغا ئېلىپ يۇتماي، تەمىنى تېتىپ بېقىش مەكرۇھتۇر.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«روزا تۇتقانلىقىنى ئۇنتۇپ قېلىپ، بىرەر نەرسە يەپ ياكى ئىچىپ سالغان كىشى روزىسىنى داۋاملاشتۇرىۋەرسۇن. چۈنكى ئۇنىڭغا ئاللاھ يېگۈزگەن ۋە ئىچۈرگەن.»

(بۇخارى: «ساۋم»، 26)

قايسى ئەھۋاللاردا روزا تۇتمىسا گۇناھ بولمايدۇ؟

ئىسلام دىنى قولايلىق دىنىدۇر. ئاللاھتائالا بەندىلىرىنى كۈچى يەتمەيدىغان ئىشقا تەكلىپ قىلمىغان. روزىمۇ شۇنداقتۇر. رامىزان ئېيىدا سەۋەپسىز روزا تۇتماسلىق گۇناھتۇر. لېكىن بەزى ئەھۋاللاردا رامىزان روزىسى تۇتمىسىمۇ ياكى تۇتۇلغان بىر روزىنى سۇندۇرسىمۇ بولىدۇ. رامىزان ئېيىدىن كېيىنكى مۇۋاپىق ۋاقىتتا بۇ تۇتۇلماي قالغان قازا روزىلار تولۇقلاپ تۇتۇلۇشى كېرەك.

دىنىمىزدە رامىزان روزىسى تۇتۇلمايدىغان ياكى تۇتۇلغان روزىنى سۇندۇرسا بولىدىغان ئەھۋاللار تۆۋەندىكىچە:

1	**سەپەردە**	📖 رامىزاندا ئون بەش كۈندىن ئاز قېلىش شەرتى بىلەن ئەڭ ئاز بولغاندا 90 كىلومېتىر مۇساپىدىكى بىر يەرگە سەپەرگە چىققان كىشى روزا تۇتمىسا گۇناھ بولمايدۇ، ئەمما تۇتسا تېخىمۇ ساۋاپ.
2	**كېسەللىك**	📖 كېسىلىنىڭ ئېغىرلىشىپ كېتىشىدىن ياكى ساقىيالماي قېلىشىدىن ئەندىشە قىلغان بىمار روزا تۇتمىسا، گۇناھ بولمايدۇ. بۇنداق ئەھۋالدا تۇتقان روزىسىنى سۇندۇرسا بولىدۇ. ✎ روزا تۇتسا كېسىلىگە زىيانلىق ئىكەنلىكىنى دىندار بىر دوختۇردىن ئاڭلىغان بولۇشى ياكى دوختۇر بىلەن كۆرۈشەلمىگەن تەقدىردە، بۇنى ئۆزى ئوبدان ھېس قىلغان بولۇشى كېرەك.
3	**قېرىلىق**	📖 روزا تۇتۇشقا مادارى يەتمەيدىغان ياشانغان كىشىلەر روزا تۇتمىسا، گۇناھ بولمايدۇ. ✎ رامىزاندا تۇتالماي قازا قىلغان روزىلارنى رامىزاندىن كېيىن تولۇقلاپ تۇتۇش ئىمكانى يوق ياشانغان كىشىلەر ھەر كۈنلۈك روزا ئۈچۈن بىر فىدىيە بېرىشى كېرەك.
4	**ئاياللارنىڭ ھامىلدارلىق ياكى بالا ئېمىتىۋاتقان مەزگىلى**	📖 ھامىلدار ياكى بالا ئېمىتىۋاتقان بىر ئايال روزا تۇتسا، ئۆزىنىڭ ياكى بالىسىنىڭ سالامەتلىكىگە تەسىر يېتىشىدىن قورقسا، روزا تۇتمىسا گۇناھ بولمايدۇ.
5	**ئاي كۆرگەن ئاياللار**	📖 بىر ئايال روزىدار ھالدا ئاي كۆرۈپ قالسا (ھېيىز كەلسە) ياكى بالا تۇغسا، روزىسىنى سۇندۇرسا بولىدۇ. ھېيىز كۆرىۋاتقاندا ۋە تۇغۇتتىن كېيىنكى قىرىق كۈن ئىچىدە روزا تۇتمايدۇ.
6	**دۈشمەن بىلەن ئۇرۇش قىلىۋاتقاندا**	📖 رامىزان ئېيىدا دۈشمەن بىلەن ئۇرۇش قىلىۋاتقان ئەسكەر روزا تۇتسا، ئاجىزلىشىپ مەغلۇپ بولۇشىدىن ئەندىشە قىلسا، روزا تۇتمىسا گۇناھ بولمايدۇ.
7	**تەھدىت ئاستىدا ئىلاجسىز قالغاندا**	📖 ئۆلتۈرۈلۈش ياكى يارىلىنىش تەھدىتى ئاستىدا قالغان كىشى روزا تۇتمىسا ياكى تۇتقان روزىسىنى سۇندۇرسا، گۇناھ بولمايدۇ.
8	**شىددەتلىك ئاچلىق ياكى ئۇسسۇزلۇق**	📖 روزا تۇتقاندا ئاچلىق ياكى ئۇسسۇزلۇق تۈپەيلى ئەقلىي ياكى جىسمانىي جەھەتتە زەخىملىنىشتىن ئەندىشە قىلغان كىشى روزىسىنى سۇندۇرسا بولىدۇ.

روزىنىڭ فىدىيەسى

رامىزاندا روزا تۇتۇشقا كۈچى يەتمەيدىغان ياشانغان كىشىلەر ۋە ساقايماس كېسەلگە گىرىپتار بولغان بىمارلار تۇتالمىغان روزىلىرىنى قازا قىلالمايدۇ، (يەنى كېيىن قايتا تۇتالمايدۇ.) ئۇنىڭ ئورنىغا روزا تۇتالمىغان ھەر كۈن ئۈچۈن پېقىر، مۇھتاجلارغا يېمەك-ئىچمەك ياكى نەق پۇل بېرىشى كېرەك. بۇ «فىدىيە» دەپ ئاتىلىدۇ.

فىدىيەنىڭ مىقدارى رامىزاندا بېرىلىدىغان پىتىر سەدىقىسى مىقدارى بىلەن ئوخشاش. بىر كۈنلۈك روزىنىڭ فىدىيىسى بىر كىشىنىڭ ئىككى ۋاقلىق تامىقى ياكى مۇشۇنىڭغا چۈشلۇق نەق پۇلدۇر. بۇ مىقدار فىدىيە بەرگۈچى كىشىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالىغا ئاساسەن ئۆزگىرىپ تۇرىدۇ.

پىتىر سەدىقىسى (فىترە)

دىنىمىزنىڭ ئۆلچەملىرىگە ئاساسەن باي ھېساپلانغان مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆزى ئۈچۈن ۋە ئۆزى بېقىشقا مەسئۇل بولغان ئائىلە ئەزالىرى ئۈچۈن بەرگەن سەدىقىسى «پىتىر سەدىقىسى» دەپ ئاتىلىدۇ. رامىزان ئېيىدا بېرىلىشى ۋاجىپ بولغان بۇ سەدىقە «**فىترە**» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

پىتىر سەدىقىسىنىڭ ئەڭ ئاز مىقدارى بىر كىشىنىڭ بىر كۈنلۈك تامىقى ياكى بۇ تاماققا چۈشلۇق پۇلدۇر. كۆپ بولسا چېكى يوقتۇر. كۆپ بەرگۈچىلەر تېخىمۇ كۆپ ساۋاپقا ئېرىشىدۇ.

پىتىر سەدىقىسىنى روزا ھېيتتىن ئىلگىرى بېرىش كېرەك. بۇنداقتا، پېقىر-يوقسۇللارنى خۇشال قىلغان، ئۇلارنىڭ ھېيتتىكى ئېھتىياجلىرىنى قامدىشىغا ياردەم قىلغان بولىمىز.

پىتىر سەدىقىسى بەدىنىمىزنىڭ ۋە سالامەتلىكىمىزنىڭ سەدىقىسىدۇر. بىزنى ياراتقان، مۇسۇلمان قىلىپ ياشاتقان، بىزنى ساغلام ھالەتتە روزا ھېيتقا يەتكۈزگەن ئۇلۇغ ئاللاھقا شۈكۈر قىلغانلىقىمىزنىڭ بىر ئىپادىسىدۇر.

ئاداق روزىسى

ئاداق (نەزىر) روزىسى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن تۇتۇشنى نىيەت قىلغان (ئاتىغان) روزىدۇر. بۇ روزىنى تۇتۇش ۋاجىپتۇر.

ئاداق روزىسى ئىككى تۈرلۈكتۇر:

1. شەرتكە باغلىق ئاداق روزىسى

«ئانام ساقايسا، ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن ئۈچ كۈن روزا تۇتىمەن» دېگەندەك قەسەم قىلغان بولساق، ئانىمىز ساقايغان ھامان ئۈچ كۈن روزا تۇتۇشىمىز كېرەك.

2. شەرتكە باغلىق بولمىغان ئاداق روزىسى

«ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن بىر كۈن روزا تۇتىمەن» دېگەندەك قەسەم ياكى ۋەدە قىلغان بولساق، خالىغان بىر كۈنى روزا تۇتساق، ۋەدىمىزنى ئورۇنلىغان بولىمىز. «ئالدىمىزدىكى ھەپتە دۈشەنبە كۈنى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن روزا تۇتىمەن» دەپ ۋاقىت بەلگىلىگەن بولساق، شۇ كۈنى روزا تۇتۇشىمىز كېرەك.

تىراۋۇ (تېراۋىھ) نامىزى ☺☺

❁ تىراۋۇ نامىزى رامىزان ئېيىدا ئوقۇلىدىغان يىگىرمە رەكئەتلىك بىر نامازدۇر. بۇ نامازنى ئوقۇش ئەرلەرگە ۋە ئاياللارغا سۈننەتى-مۇئەككەدەدۇر.

❁ تىراۋۇ نامىزىنى جامىدە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقىغىلى بولغىنىدەك، ئۆيىمىزدە ئۆزىمىز يالغۇز ئوقۇساقمۇ بولىدۇ. ئەمما جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇغاندا ساۋابى تېخىمۇ كۆپ بولىدۇ.

❁ مەلۇم بىر سەۋەپ تۈپەيلى روزا تۇتالمىغان كىشىلەرنىڭمۇ تىراۋۇ نامىزى ئوقۇشى سۈننەتتۇر.

ئېتىكاپ ☺☺

✍ جامىدە ۋە مەسجىدتە ئىبادەت نىيىتى بىلەن بىر مەزگىل قېلىش **«ئېتىكاپ»** دەپ ئاتىلىدۇ.

❁ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام روزا پەرز قىلىنغاندىن كېيىن، ۋاپات بولغۇچە بولغان ئارىلىقتا ھەر رامىزان ئېيىنىڭ ئاخىرقى ئون كۈنىدە ئېتىكاپقا كىرگەن. شۇڭا رامىزان ئېيىنىڭ ئاخىرقى ئون كۈنىدە ئېتىكاپقا كىرىش سۈننەتتۇر.

❁ ئېتىكاپقا كىرىشتىن ئىلگىرى پاكىزە كىيىم كىيىپ، خوشپۇراق نەرسىلەرنى ئىشلىتىمىز. ئېتىكاپتا ئولتۇرغان ۋاقىتتا قۇرئانى-كەرىم، ھەدىس-شەرىف ۋە دىنىي كىتاپلار ئوقۇيمىز. ئاللاھنى زىكىر قىلىپ، نەپلە ناماز ياكى قازا ناماز ئوقۇيمىز، داۋاملىق دۇئا قىلىمىز. تايىنى يوق، قۇرۇق پاراڭ قىلىشتىن يىراق تۇرىمىز. رەببىمىزنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرۇۋاتقانلىغىمىزنى ھىس قىلىپ، گەپ-سۆز ۋە ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزدە دىققەت قىلىمىز.

تونجى تىراۋۇ نامىزى

پەيغەمبىرىمىزنىڭ زامانىدا بىر رامىزان ئاخشىمى ئىدى. رامىزان ئېيى چىقىشقا يەنە يەتتە كۈن قالغان ئىدى. بۇ كۈنگە قەدەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام خۇپتەن نامىزىنى ئىمام بولۇپ ئوقۇغاندىن كېيىن ئۆيىگە قايتىپ كېتەتتى. لېكىن بۇ رامىزان ئاخشىمى تۇنجى قېتىم تىراۋۇ نامىزى ئوقۇتتى. تىراۋۇ نامىزى كېچىنىڭ ئۈچتىن بىرى بولغۇچە داۋاملاشتى.

ئەتىسى ئېغىزدىن ئېغىزغا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىراۋۇ نامىزى ئوقۇتقانلىقى ھەققىدىكى خەۋەر تارقالدى. لېكىن بۇ ئاخشام تىراۋۇ نامىزى ئوقۇتمىدى.

نىھايەت رامىزان ئېيى ئاخىرلىششقا ئۈچ كۈن ۋاقىت قالغاندا پۈتۈن كېچە داۋاملاشقان بىر تىراۋۇ نامىزىغا يەنە ئىماملىق قىلدى. لېكىن تىراۋۇ نامىزىنى كىشىلەرنىڭ «پەرز ناماز ئوخشايدۇ» دەپ چۈشىنىپ قېلىشىدىن ئەنسىرىگەنلىكى ئۈچۈن، ئەتىسى يەنە ئوقۇمىدى. كۆپچىلىكنىڭ تىراۋۇ نامىزىنى ئۆيىدە ئوقۇشىنى تەۋسىيە قىلدى.

تىراۋۇ نامىزىنى جامىدە جامائەت بىلەن بىرلىكتە ئوقۇش ئادىتى بولسا، ھەزرىتى ئۆمەر دەۋرىدە باشلانغان ئىدى.

قەدىر كېچىسى

رامىزان ئېيى باشقا ئايلارغا قارىغاندا ئالاھىدە بىر ئاي بولغىنىدەك، قەدىر كېچىسىمۇ باشقا كېچىلەرگە قارىغاندا ئالاھىدە بىر كېچىدۇر. ئاللاھتائالا بۇ كېچە ھەققىدە مۇنداق دېگەن: **«بىز قۇرئاننى ھەقىقەتەن شەبى قەدرىدە نازىل قىلدۇق. شەبى قەدرىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىلەمسەن؟ شەبى قەدرى (شەرەپ ۋە پەزىلەتتە) مىڭ ئايدىن ئارتۇقتۇر. پەرىشتىلەر ۋە جىبرىئىل شۇ كېچىدە پەرۋەردىگارىنىڭ ئەمرى بىلەن، (زېمىنغا ئاللاھ تەقدىر قىلغان) بارلىق ئىش ئۈچۈن چۈشىدۇ. شۇ كېچە تاڭ يورۇغانغا قەدەر پۈتۈنلەي تىنچ-ئامانلىقتىن ئىبارەتتۇر.»**

قەدىر كېچىسى ئاللاھنىڭ رەھمەت ۋە بەرىكىتى ياغىدىغان، مۆمىنلەرنىڭ گۇناھلىرى كەچۈرۈلۈم قىلىنىدىغان، دۇئالار ئىجاۋەت بولىدىغان خاسىيەتلىك بىر كېچىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رامىزان ئېيىنىڭ ئاخىرقى ئون كۈننى ئادەتتىكى چاغلارغا قارىغاندا تېخىمۇ كۆپ ئىبادەت قىلىش بىلەن ئۆتكۈزەتتى. بۇنىڭ بىر سەۋەبى بولسا، «مىڭ ئايدىنمۇ بەك قىممەتلىك» بولغان قەدىر كېچىسىنىڭ مۇشۇ ئون كۈن ئىچىدە ئىكەنلىكى ئىدى.

بىزمۇ رامىزان ئېيىنىڭ ئاخىرقى ئون كۈننى، بولۇپمۇ 27-كېچىسىنى ياخشى ئۆتكۈزۈشىمىز لازىم. تەخمىنەن سەكسەن ئۈچ يىللىق بىر ئۆمۈرگە بەدەل ئىكەنلىكى بىلدۈرۈلگەن قەدىر كېچىسىدە ئۇلۇغ ئىگىمىزنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىشكە تىرىشىشىمىز لازىم. قۇرئانى-كەرىمنىڭ تۇنجى ئايەتلىرى نازىل بولغان ۋە ئىسلام قۇياشى تۇغقان مۇشۇنداق شەرەپلىك بىر كېچىنى

- ⌘ جاملەردە تەبلىغ ئاڭلاپ،
- ⌘ قۇرئان ئوقۇپ،
- ⌘ ناماز ئوقۇپ،
- ⌘ دۇئا قىلىپ،
- ⌘ سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزگە دۇرۇت ئېيتىپ،
- ⌘ گۇناھلىرىمىزنىڭ ئەپۇ قىلىنىشى ئۈچۈن ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلەپ ئۆتكۈزۈشىمىز ۋە قەدىر كېچىسىنىڭ قىممىتىنى بىلىشىمىز لازىم.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېيدۇ:

«پەزىلىتىگە ئىشىنىپ ۋە مۇكاپاتىنى ئاللاھتىن تىلەپ قەدىر كېچىسىنى ئىبادەت بىلەن ئۆتكۈزگەن كىشىنىڭ ئۆتمۈشتىكى گۇناھلىرى مەغپىرەت قىلىنىدۇ.»

(بۇخارى: «ئىمان»، 25)

ھەزرىتى ئائىشە رازىيەللاھۇ ئەنھا بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىزگە: «ئەي رەسۇلۇللاھ! قەدىر كېچىسىنىڭ قايسى كېچە ئىكەنلىكىنى بىلسەم، ئۇ كېچە قانداق دۇئا قىلىمەن؟» دەپ سورىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا مۇنداق دەپ دۇئا قىلىشنى ئۆگەتتى: «ئاللاھىم! سەن ئەپۇ قىلغۇچىسەن، ئەپۇ قىلىشنى ياخشى كۆرىسەن، مېنى ئەپۇ قىلغىن.»

(تىرمىزى: «دەئاۋات»، 84)

قەدىر كېچىسى ئوقۇلىدىغان دۇئا:

اَللّٰهُمَّ اِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّى

ئوقۇلۇشى: ئاللاھۇممە ئىننەكە ئافۇۋۋۇن تۇھىببۇل-ئافۋە فائفۇ ئاننى

مەنىسى: «ئاللاھىم! سەن ناھايىتى ئەپۇ قىلغۇچىسەن، ئەپۇ قىلىشنى ياخشى كۆرىسەن، مېنى ئەپۇ قىلغىن.»

روزا ھېيت

دىنىمىز رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇشنى پەرز قىلغان. شەۋۋال ئېيىنىڭ بىرىنچى كۈنىنى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن روزا ھېيت دەپ ئېلان قىلغان.

رامىزاننىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىدە بىر تەرەپتىن رامىزاننىڭ ئاخىرلىشىۋاتقانلىقىغا كۆڭلىمىز يېرىم بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن روزا ھېيت كېلىۋاتقانلىقىنىڭ خۇشاللىقى بار ئىچىمىزدە. رامىزاننىڭ ئاخىرقى كۈنى رامىزاننى لايىقىدا ئۆتكۈزدىممۇ ياكى ئۆتكۈزەلمىدىممۇ دەپ ئويلىغاچ، كېلەر يىلقى رامىزانغا ساق-سالامەت يەتكۈزۈشنى تىلەپ دۇئا قىلىمىز ۋە ھېيتقا تەييارلىق قىلىمىز. ئەتىگەن سەھەردە ئورنىمىزدىن تۇرۇپ، ھېيتلىق كىيىملىرىمىزنى كىيىپ، جامىلەرگە يۈگۈرۈپ بارىمىز. ھېيت كۈنى ھېيت نامىزى بىلەن باشلىنىدۇ، ئۇلۇغ رەببىمىزگە شۈكۈر قىلىمىز.

ھېيت بىر دەم ئېلىش كۈنى ئەمەس، بەلكى دوست-يارەنلەر بىلەن بىرلىكتە شاتلىق ئىچىدە ياشايدىغان خۇشاللىق كۈنىدۇر. ھېيت كۈنى ئالدى بىلەن ئاتا-ئانىلىرىمىز ۋە چوڭلارغا سالام بېرىپ، ئۇلارنىڭ ياخشى دۇئاسىنى ئالىمىز. يېقىن-يۇرۇق، دوست ئاغىينە ۋە ئورۇق-تۇققانلىرىمىزنى يوقلايمىز. ئۇچرىغانلىكى مۇسۇلمانغا خۇشچىراي ئېچىپ: «ھېيتىڭىزغا مۇبارەك بولسۇن!» دەيمىز. يېتىم، يوقسۇل، مىسكىنلەرنىڭ كوڭلىنى ئالىمىز. بىمارلار ۋە ياشانغانلاردىن ھال-ئەھۋال سورايمىز. ئۆچ-ئاداۋەتلەرنى ئۇنتۇيمىز. بىر بىرىگە قېيدىشىپ قالغانلارنى ياراشتۇرۇپ قويىمىز. ھېيتلاردا دوستلۇق ۋە تۇققاندارچىلىق رىشتىمىز كۈچىيىدۇ. مېھرى-شەپقەت، ۋاپادارلىق تۇيغۇلىرىمىز يۈكسىلىدۇ. قەلبى دەرۋازىمىز غېرىپ-غۇرۋا ۋە ئىگە-چاقىسىزلارغا ئېچىلىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزان ھاياتى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزان خوشخەۋىرى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رامىزان ئېيىنى سېغىنىش ئىچىدە كۈتەتتى. ئۈچ ئايلار (رەجەپ، شەئبان، رامىزان) كەلگەندە خۇشال بولاتتى ۋە: **«ئاللاھىم! رەجەپ ۋە شەئباننى بىزگە بەرىكەتلىك قىلغىن ۋە بىزنى (ساق-سالامەت) رامىزانغا يەتكۈزگىن!»** دەپ دۇئا قىلاتتى.

رەجەپ ۋە شەئبان ئېيىدا باشقا چاغلاردىكىگە قارىغاندا كۆپرەك روزا تۇتاتتى. رامىزان ھەققىدىمۇ مۇنداق خوشخەۋەر بەرگەن ئىدى:

«رامىزان كەلگەندە جەننەت ئىشىكلىرى كەڭرى ئېچىلىدۇ، جەھەننەم ئىشىكلىرى يېپىلىدۇ، شەيتانلار زىيان-زەخمەت يەتكۈزەلمەيدىغان ھالەتكە كەلتۈرۈلىدۇ.»

«جەننەتنىڭ سەككىز ئىشىگى بار. بۇنىڭ بىرىنىڭ ئىسمى رەييان. بۇ ئىشىكتىن پەقەتلا روزا تۇتقانلار كىرىدۇ. روزا تۇتقانلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى كىرىپ بولغاندىن كېيىن، بۇ ئىشىك يېپىلىدۇ. بۇ ئىشىكتىن كىرگەنلەرگە بىر شەربەت ئىنئام قىلىنىدۇ، بۇنى ئىچكەن كىشى سۇسىزلىق ئازابى چەكمەيدۇ.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ زولۇقى (سۇھۇرى)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زو ۋاقتىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرەتتى: «زو ۋاقتىدا ئورنۇڭلاردىن تۇرۇپ زولۇق يېيىشكە قىلچە سەل قارىماڭلار، چۈنكى زولۇق تائام مۇبارەك غىزادۇر.» دەيتتى. دەرۋەقە، مەسجىدى نەبەۋىنىڭ ھويلىسىدا ياتىدىغان پېقىر ساھابىلەر ۋە ئىسلامغا دەسلەپتە ئىمان ئېيتقان بەختىيار كىشىلەردىن بىرى بولغان ئىرباز ئىبنى سارىيەنى بىر كېچە زولۇق تاماق يېيىشكە چاقىرغاندا:

«مۇبارەك غىزادىن يە!» دېگەن ئىدى.

يەنە بىر قېتىم زولۇق يېيىشنىڭ مۇھىملىقى ھەققىدە مۇنداق دېگەن ئىدى:

«زولۇق تائام بەرىكەتلىكتۇر. چوقۇم يەڭلار. بىر يۇتۇم سۇ بولسىمۇ زودا بىر نەرسە يەڭلار. چۈنكى ئاللاھتائالا ۋە پەرىشتىلىرى زولۇق يېگەنلەرگە رەھمەت ياغدۇرىدۇ.»

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىپتارى

ئۇلۇغ رەببىمىز بەندىسىنىڭ ئۆزىگە ئىتائىتى ۋە ھۆرمەت-ئېھتىرامىنى كۆرۈشتىن مەمنۇن بولىدۇ. ئىپتار ۋاقتى بۇ ئىتائەت ۋە ھۆرمەت-ئېھتىرام ئەڭ ياخشى كۆرسىتىلىدىغان بىر ۋاقىتتۇر. بۇ سەۋەبتىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىپتار ۋاقتىغا ئالاھىدە دىققەت قىلاتتى. ئىپتار ۋاقتى كىرىشى بىلەنلا بالىلاردەك خوشال بولۇپ، ئىپتار قىلىشنىڭ ئاللاھتائالانى مەمنۇن قىلىدىغانلىقى، پايدا ۋە بەرىكەت ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا ئىشارەت قىلىپ مۇنداق دېگەن:

«ئۈممىتىم كېچىكتۈرمەي ۋاقتىدا ئىپتار قىلىشقا تىرىشسا، ياخشىلىق ۋە بەرىكەتتىن ئايرىلمايدۇ.»
(بۇخارى: «ساۋم»، 45)

ئىپتار ۋاقتىدا قىلىنغان دۇئانىڭ ئىجاۋەت بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان پەيغەمبىرىمىز ئىپتارغا باشلاشتىن ئىلگىرى مۇنداق دەپ دۇئا قىلاتتى:

«ئاللاھىم! سېنىڭ رازىلىقىڭغا ئېرىشىش ئۈچۈن روزا تۇتتۇم. سەن بەرگەن رىزىق بىلەن ئىپتار قىلدىم.» دېگەندىن كېيىن خورما ياكى سۇ بىلەن ئىپتار قىلاتتى ۋە مۇشۇنداق قىلىشنى تەۋسىيە قىلغان ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزاندىكى مەرتلىكى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تىللاردا داستان مەرتلىكى رامىزاندا تېخىمۇ زىيادە بولاتتى. ئۈچ ئايلاردا (رەجەپ، شەئبان ۋە رامىزاندا) «توختىماي چىققان شامالدىنمۇ بەكرەك مەرت» بولاتتى. قولىغا كەلگەن مال-مۈلۈكلەرنى دەرھال مۇسۇلمانلارغا تارقىتىپ بېرەتتى، ئۆزىدىن بىرەر نەرسە ئىستىگەنلەرنىڭمۇ ھاجىتىنى دەرھال راۋا قىلاتتى. ئۆزىدە بەرگۈدەك بىرەر نەرسە بولمىسا، ئۆتنە ئېلىپ بولسىمۇ بېرەتتى. قانداق سەدىقىنىڭ ئەڭ مەقبۇل بولىدىغانلىقىنى سورىغۇچىلارغا: «رامىزاندا تارقىتىلغان سەدىقە»دەپ جاۋاپ بەرگەن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ رامىزان ھاياتى

رامىزاندا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ نەپلە نامازلىرىمۇ كۆپىيەتتى. بۇنىڭ ئىچىدە كۆزگە ئەڭ كۆرۈنىدىغىنى شۈبھىسىزكى، تىراۋىھ نامىزى ئىدى.

بۇ ئىبادەت، دۇئا ۋە زىكىر ئىچىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇرئاننى كۆپ ئوقۇيتتى. دېمىسىمۇ جىبرائىل ئەلەيھىسسالام رامىزان ئىچىدە ھەر كېچە پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۆزئارا قۇرئان ئوقۇيتتى. (قۇرئاننى پەيغەمبىرىمىز ئوقۇيتتى، جىبرائىل ئەلەيھىسسالام ئاڭلايتتى. جىبرائىل ئەلەيھىسسالام ئوقۇيتتى، پەيغەمبىرىمىز ئاڭلايتتى.) ھەر يىلى بىر قېتىم بولىدىغان مۇشۇنداق ئۆزئارا ئوقۇپ سېلىشتۇرۇش ۋەقەسى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ھاياتىدىكى ئاخىرقى رامىزاندا ئىككى قېتىم يۈز بەرگەن ئىدى.

رامىزان بىلەن ۋىدالىشىش كۈنلىرى يېقىنلاشقانسىرى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىبادەتلىرىمۇ شۇنچە زىچلىشىپ كېتەتتى. چۈنكى مىڭ ئايدىنمۇ بەك قىممەتلىك بولغان «قەدىر كېچىسى»نىڭ رامىزاننىڭ ئاخىرقى كۈنلىرىدە، بولۇپمۇ 25-،27- ۋە 29-كېچىسىدە بولۇش ئېھتىمالى ئۈنى بۇ كېچىلەردە پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇپ ئىبادەت قىلىشقا ئۈندەيتتى. بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن ئىدى:

«كىمكى قەدىر كېچىسى بۇ كېچىنىڭ پەزىلىتىگە ئىشىنىپ ۋە ساۋابىنى ئاللاھتىن تىلەپ ناماز ئوقۇسا، ئۆتمۈشتىكى گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنىدۇ.»

رامىزاننىڭ ئاخىرقى ئون كۈنىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەسجىدى نەبەۋىدە ئېتىكاپقا كىرەتتى. «رەببىم، ئىشىكىڭگە كەلدىم. سەن مېنى ئەپۇ قىلمىغۇچە، بۇ يەردىن كەتمەيمەن» دېگەن مەنىدە ناماز، دۇئا ۋە زىكىر قاتارلىق ئىبادەتلەر بىلەن مەشغۇل بولاتتى.

-م.ياشار كاندەمىر

روزا بىلەن قۇرئان مۇسۇلمانغا شاپائەت قىلىدۇ

رامىزان بويىچە قۇرئانى-كەرىم ئوقۇشنىڭ مەنىۋى دۇنيايىمىزنى ئۆزگىچە بايلاشتۇرىدىغانلىقىغا دىققىتىمىزنى تارتقان كۆڭۈللەر سۇلتانى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن:

«رامىزاندا تۇتۇلغان روزا بىلەن ئوقۇلغان قۇرئانى-كەرىم كىشىگە شاپائەت قىلىدۇ. روزا دەيدۇكى:

- رەببىم! مەن بۇ بەندەڭنىڭ كۈن بويى يېمەك-ئىچمەك ۋە ماددى ئىستەكلەردىن يىراق تۇرۇشىغا سەۋەپچى بولدۇم. بۇ بەندەڭ ھەققىدە مېنىڭ شاپائىتىمنى قوبۇل قىلغىن!

ئوقۇلغان قۇرئانى-كەرىم مۇنداق دەيدۇ:

- مەن بۇ بەندەڭنىڭ كېچىدە ئۇخلىماسلىقىغا سەۋەپچى بولدۇم. ئۇنىڭ ھەققىدە مېنىڭ شاپائىتىمنىمۇ قوبۇل قىلغىن!

شۇنىڭ بىلەن، روزا ۋە قۇرئان مۇسۇلمانغا شاپائەت قىلىدۇ.

(ئەخمەد بىن ھەنبەل: «مۇسنەد»، 6-جىلد، 188)

رامىزان

نۇرغا غەرق بولۇر جاھان،
بەندىلەرگە بىر ئىمتىھان،
مۆمىن مەن دېگەنلەرگە،
روزا ئېيى رامىزان.

نەپسىڭگە بولۇر تەسرى،
روھەن[1] تۇرسەن تىرىك،
رامىزان روزىمىز بىزگە
بەش چوڭ پەرزدىن بىرى.

رامىزان قۇرئان ئېيى،
مۆمىنگە شۈكران[2] ئېيى،
بۇ ئاي مۇسۇلمانلارغا
ھىدايەت، غۇفران[3] ئېيى.

بۇ ئايدا بۇلۇڭ-پۇشقاق،
قىزىيدۇ ئۇچاق-ئۇچاق،
مۇسۇلمانغا پەرزدۇر،
ئوتتۇز كۈن روزا تۇتماق.

ئىسلام بىر سالامەتتۇر،
ئىمان بىر سائادەتتۇر،
روزا تۇتقان بەندىنىڭ
ھەر ۋاقتى ئىبادەتتۇر.

روزا ئاللاھقا كېلىشتۇر،
رەببىگە كۆڭۈل بېرىشتۇر،
ئۇلۇغ ئاللاھىم بىزلەرنى
بۇ يىل رامىزانغا ئېرىشتۈر.

- ئەنۋەر تۇنجالى

1 روھەن: «روھىي جەھەتتە» دېگەن مەنىدە.
2 شۈكران: «شۈكۈر قىلىش، تەشەككۈر ئېيتىش» دېگەن مەنىدە.
3 غۇفران: «كەچۈرۈم قىلىنىش، ئەپۇ قىلىنىش، مەغپىرەت قىلىنىش» دېگەن مەنىدە.

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىپ، توغرا بولسا «توغرا»، خاتا بولسا «خاتا» دېگەن كاتەكچىگە ئىشارەتلەڭلار.

1. روزا بىزنى دۇنيادا يامان ئىشلاردىن يىراقلاشتۇرىدىغان، ئاخىرەتتە جەھەننەمدىن قۇتۇلدۇرىدىغان ۋە گۇناھلىرىمىزنىڭ كەچۈرۈم قىلىنىشىغا سەۋەبچى بولىدىغان مۇھىم بىر ئىبادەتتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
2. سەۋەبسىز ھالدا قەستەن روزىسىنى بۇزۇپ، يەپ ئىچكەن كىشى قازا روزىسى ۋە كەففارەت روزىسى تۇتۇشى لازىم. توغرا ☐ خاتا ☐
3. رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇشقا كۈچى يەتمەيدىغان ياشانغان كىشىلەر بىلەن ساقىيىشىدىن ئۈمىت يوق كېسەل كىشىلەرنىڭ تۇتالمىغان ھەر كۈنلۈك روزىسى ئۈچۈن نامراتلارغا يېمەك-ئىچمەك ياكى نەق پۇل بېرىشى «فىدىيە» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
4. ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن تۇتۇشقا ۋەدە قىلىنغان روزا «كەففارەت روزىسى» دېيىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
5. جامەدە ياكى مەسجىدتە ئىبادەت نىيىتى بىلەن بىر مەزگىل تۇرۇش «ئىپتار» دېيىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
6. ئۇلۇغ كىتاۋىمىز قۇرئانى-كەرىم رامىزان ئېيىنىڭ مىراج كېچىسىدە نازىل بولۇشقا باشلىغان. توغرا ☐ خاتا ☐
7. روزىدار ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قېلىپ، بىرەر نەرسە يەپ سالغان كىشىنىڭ روزىسى بۇزۇلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
8. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ «روزا بىر قالقاندۇر» دېگەن سۆزى روزىنىڭ بىزنى ناچار ئىشلاردىن ۋە گۇناھ سادىر قىلىشتىن توسىدىغانلىقىنى ئىپادىلەيدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسىنىڭ رامىزان ئېيى بىلەن مۇناسىۋىتى يوقتۇر؟
   - ئا. ھەج قىلىش
   - ب. روزا تۇتۇش
   - ت. قۇرئاننىڭ نازىل بولۇشقا باشلىشى
   - پ. قەدىر كېچىسى

2. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىز روزا ئارقىلىق ئېرىشكەنلەردىن **ئەمەس؟**
   - ئا. روزا تۇتۇش ئارقىلىق ئۇلۇغ ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرۈشى ۋە رازىلىقىغا ئېرىشىمىز.
   - ب. روزا تۇتۇش ئارقىلىق پېقىرلارغا ياردەم قىلغان بولىمىز.
   - ت. روزا تۇتۇش ئارقىلىق ناچار ئىشلار ۋە گۇناھلاردىن يىراق تۇرۇپ، جەھەننەم ئازابىدىن قۇتۇلىمىز.
   - پ. روزا تۇتۇش ئارقىلىق سەۋر-تاقەتچان بولۇشنى ئۆگىنىمىز.

3. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ۋاجىپ روزىلاردىن بىرى؟
ئا. نەپلە روزا
ب. مۇھەررەم ئېيى روزىسى
ت. ئاداق روزىسى
پ. رامىزان روزىسى

4. كېچە ئاخىرلىشىپ، تاڭ ئېتىشقا باشلىغان ۋاقىتنىڭ ئىسمى نېمە؟
ئا. سۇبھى
ب. زو ۋاقتى
ت. ئىپتار
پ. ئېتىكاپ

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى روزىنى بۇزمايدۇ؟
ئا. ئادەتتە غىزا قىلىپ ئىشلىتىلمەيدىغان ماددىلارنى يېيىش
ب. ئېغىزدىكى تۈكۈرۈكنى يۇتۇش
ت. ئېغىزغا كىرگەن قار ۋە مۆلدۈرنى بىلىپ تۇرۇپ يۇتۇش
پ. تاھارەت ئالغاندا ئېغىز چايقىغان سۇنىڭ گالغا كىرىپ كېتىشى

6. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى روزىنى بۇزۇپ، پەقەتلا قازا كېرەك قىلىدۇ؟
ئا. يۇيۇنغاندا قۇلاققا سۇ كىرىپ كېتىش
ب. ئىختىيارسىز ھالدا گېلىغا چاڭ-توزاڭ ۋە تۇمان كىرىپ كېتىش
ت. تەھدىت ئاستىدا نائىلاج روزىسىنى بۇزۇش
پ. ئىختىيارسىز قۇسۇش

7. مۇسۇلمانلارنىڭ رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇشىنىڭ ئەڭ مۇھىم سەۋەبى تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى؟
ئا. نەپسىگە ئىگە بولۇش ئارزۇسى
ب. ساغلام ياشاشنى ئارزۇ قىلىشى
ت. ئەتراپىدىكىلەر بىلەن مۇناسىۋەتنى ياخشىلاش ئارزۇسى
پ. ئاللاھتائالانىڭ ئەمرىنى بىجا كەلتۈرۈش

8. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى روزىنى بۇزمايدۇ؟
ئا. نامازشام ۋاقتى بولمىغان بولسىمۇ، ۋاقتى بولغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ بالدۇر ئىپتار قىلىش
ب. سالقىنلاش مەقسىدىدە مونچىغا چۈشۈش
ت. چىشنىڭ ئارىسىدا قالغان نوقۇتچىلىك چوڭلۇقتىكى تائامنى يۇتۇش
پ. گېلىغا كىرىپ كەتكەن قار-يامغۇر ياكى مۆلدۈرنى ئىختىيارسىز ھالدا يۇتۇپ سېلىش

9. تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردىن قايسىسى روزىنى بۇزۇش ئۈچۈن بىر باھانە-سەۋەپ ھېسابلانمايدۇ؟
ئا. ئۆيگە مېھمان كېلىش
ب. ئۆلتۈرۈلۈش ياكى يارىلىنىش تەھدىتى
ت. دۈشمەن بىلەن ئۇرۇش قىلىش
پ. سەپەرگە چىقىش

تۆۋەندىكى بوش ئورۇنلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(قەدىر، رەھمەت، ئەپۇ، ئاتمىش بىر، مەغپىرەت (ئەپۇ قىلىنىش)، قازا، ئاداق، سالامەت، رەييان)

1. رامىزان شۇنداق بىر ئاي ئىكەنكى، بېشى ....، ئوتتۇرىسى ....، ئاخىرىسى بولسا جەھەننەم ئوتىدىن قۇتۇلۇشتۇر.
2. روزا تۇتۇڭلار، .... بولىسىلەر.
3. كەففارەت روزىسى ئادەتتە .... كۈن تۇتۇلىدۇ.
4. روزىدار ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ، بىرەر نەرسە يەپ ئىچكەندىن كېيىن، روزام بۇزۇلدى دەپ ئويلاپ، يېيىش- ئىچىشنى داۋاملاشتۇرغان كىشى كېيىن .... روزىسى تۇتىشى كېرەك.
5. ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن تۇتۇشقا ۋەدە قىلغان روزا .... روزىسى دېيىلىدۇ.
6. پەيغەمبىرىمىز .... كېچىسى مۇنداق دەپ دۇئا قىلاتتى: «ئاللاھىم! سەن ناھايىتى ئەپۇ قىلغۇچىسەن، ئەپۇ قىلىشنى ياخشى كۆرىسەن، مېنى .... قىلغىن.
7. «جەننەتنىڭ سەككىز ئىشىگى باردۇر. بۇنىڭ بىرىنىڭ ئىسمى ....دۇر. بۇ ئىشىكتىن پەقەتلا روزا تۇتقۇچىلار كىرىدۇ. روزىدارلارنىڭ ئەڭ ئاخىرقىسى كىرىپ بولغاندا، بۇ ئىشىك يېپىلىدۇ. بۇ ئىشىكتىن كىرگۈچىلەرگە بىر شەربەت ئىنئام قىلىنىدۇ، بۇ شەربەتنى ئىچكۈچىلەر ئۇسسۇزلۇق ئازابى چەكمەيدۇ. »

باي بىلەن يوقسۇل ئارىسىدىكى كۆۋرۈك

زاكات

- مالنىڭ ھەقىقى ئىگىسى ئاللاھتۇر
- سەدىقە ۋە زاكات
- زاكاتنىڭ مەنىسى
- زاكات ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز
- كىملەر زاكات بېرىدۇ؟
- زاكتى بېرىلىشكە تېگىشلىك ماللارنىڭ ئۆلچىمى ۋە مىقدارى
- زاكات كىملەرگە بېرىلىدۇ؟
- كىملەرگە زاكات بېرىشكە بولمايدۇ؟
- زاكات بەرگەندە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام باشقىلارغا ياردەم بېرىشنى ياخشى كۆرەتتى

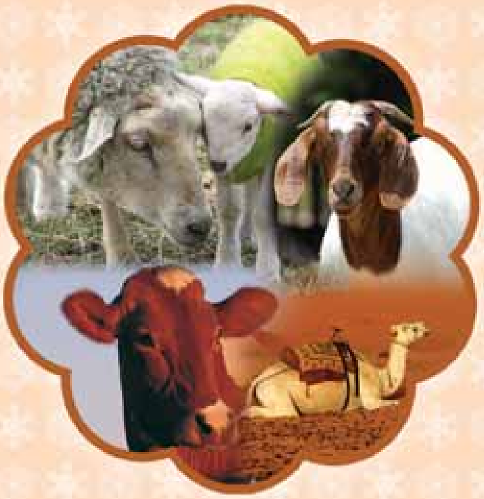

شۈكۈر ئىمتىھانى

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بەزىدە ساھابىلىرىگە ئۆتمۈشتىكى ئىبرەتلىك ۋەقەلەرنى سۆزلەپ بېرەتتى. بۇ ۋەقەلەردىن بىرى مۇنداق:

«بەنى ئىسرائىل قەۋمى ئارىسىدا بىرى تاز، بىرى ئەما، بىرى بەرەس (ئاق كېسەل) ئۈچ كىشى بار ئىدى. ئاللاھتائالا بۇلارنى سىناش ئۈچۈن، ئۇلارغا ئىنسان سۈرىتىدە بىر پەرىشتە ئەۋەتتى.

پەرىشتە ئالدى بىلەن بەرەس كىشىنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان نەرسەڭ نېمە؟ - دەپ سورىدى. بەرەس كىشى:

- گۈزەل رۇخسار، ھۆسنى جامال. كىشىلەرنى مەندىن يىرگەندۈرىدىغان مۇشۇ ئاق كېسەلدىن بىر قۇتۇلسام. – دېدى. شۇنىڭ بىلەن پەرىشتە ئۇنىڭ تېرىسىنى بىر سىلىۋىدى، ئۇنىڭ تېرىسىدىكى ئاق كېسەل ساقىيىپ، چىرايلىق ۋە كېلىشكەن بىر ئادەمگە ئايلىنىپ قالدى. ئاندىن پەرىشتە:

- قايسى مالنىڭ ئىگىسى بولۇشنى خالايسەن؟ - دەپ سورىدى. بۇ كىشى:

- تۆگىلىرىم بولسىكەن. – دېدى. پەرىشتە ئۇنىڭغا بىر بوغاز تۆگە بەرگەندىن كېيىن:

- ئاللاھ ساڭا بۇ تۆگىنى بەرىكەتلىك قىلغاي! – دەپ دۇئا قىلىپ غايىپ بولدى.

ئاندىن پەرىشتە تاز كىشىنىڭ يېنىغا كېلىپ، ئۇنىڭدىن:

- ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان نەرسەڭ نېمە؟ - دەپ سورىدى. تاز كىشى:

- بېشىمغا بىر چاچ چىققان بولسا، چىرايلىق چاچلىرىم بولغان بولسا. كىشىلەرنى مەندىن يىرگەندۈرىدىغان مۇشۇ تازلىق ئىللىتىم بىر ساقايغان بولسا...- دېدى. پەرىشتە ئۇنىڭ بېشىنى سىلىۋىدى، كىشىنىڭ تازلىقى ئوڭشالدى، بېشىغا چىرايلىق چاچ

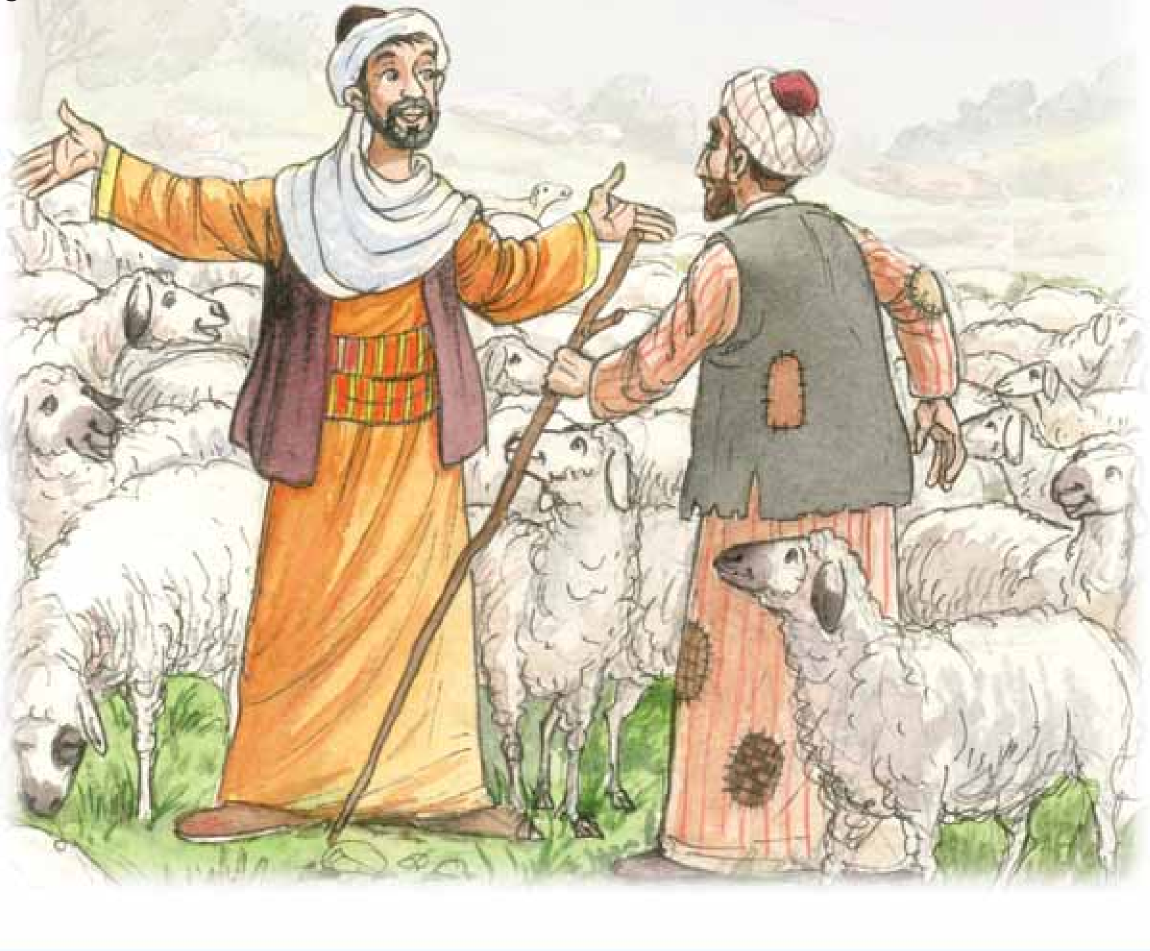

چىقتى. پەرىشتە ئۇنىڭدىن:

- قايسى مالنىڭ ئىگىسى بولۇشنى خالايسەن؟ - دەپ سورىدى. ئۇ كىشى:

- كالام بولسىكەن. – دېدى. پەرىشتە ئۇنىڭغا بىر بوغاز كالا بېرىپ:

- ئاللاھ ساڭا بۇنى بەرىكەتلىك قىلغاي! – دەپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن، ئەما كىشىنىڭ يېنىغا كەلدى:

- ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان نەرسەڭ نېمە؟ - دەپ سورىدى. ئەما كىشى:

- ئاللاھ كۆزۈمنى ئاچسا، ئىنسانلارنى كۆرسەم. – دېدى. پەرىشتە ئۇنىڭ كۆزلىرىنى بىر سىلىۋىدى، كۆزلىرى كۆرىدىغان بولدى. پەرىشتە ئۇنىڭدىن:

- قايسى مالنىڭ ئىگىسى بولۇشنى خالايسەن؟ - دەپ سورىدى. بۇ كىشى:

- قويلىرىم بولسىكەن. – دېدى. بۇنىڭ بىلەن پەرىشتە ئۇنىڭغا بىر بوغاز قوي بېرىپ:

- ئاللاھ بۇنى ساڭا بەرىكەتلىك قىلغاي! – دەپ دۇئا قىلغاندىن كېيىن كۆزدىن غايىپ بولدى.

كۈنلەر ئۆتتى، ئايلار ئۆتتى. تۆگە بوتىلاقلىدى. كالا مۇزايلىدى. قوي قوزىلىدى. تۆگە بېرىلگەن كىشىنىڭ بىر توپ تۆگىسى، كالا بېرىلگەن كىشىنىڭ بىر توپ كالىسى، قوي بېرىلگەن كىشىنىڭمۇ بىر پادا قويى بولدى. بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، پەرىشتە يەنە ئۇلارنى سىناش ئۈچۈن كەلدى. ئالدى بىلەن ئىلگىرىكى ئاق كېسەل كىشىنىڭ يېنىغا بىر ئاق كېسەل كىشى سۈرىتىدە كېلىپ:

- مەن بىر پېقىر ئاجىز يولۇچى. يولدا پۇلۇم تۈگىدى. ۋەتىنىمگە كېتەلمىدىم. ۋەتىنىمگە كېتەلىشىم بۈگۈن ئالدى بىلەن ئاللاھ، ئاندىن قالسا سېنىڭ ياردىمىڭگە باغلىق بولۇپ قالدى. ساڭا شۇ گۈزەل ھۆسنى-جامال ۋە كۆپ مال بەرگەن ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن ماڭا بىر تۆگە بەرسەڭ. شۇ تۆگىگە مىنىپ، ۋەتىنىمگە كېتىۋالسام. – دېدى. ئىلگىرىكى ئاق كېسەل كىشى:

- بولمايدۇ! ئۇ تۆگىلەردە نۇرغۇن كىشىنىڭ ھەققى بار. ھەر تىلەمچىگە بىر تۆگە بەرگىلى بولمايدۇ. – دەپ پەرىشتىگە ياردەم قىلمىدى. پەرىشتە:

- مەن سېنى تونۇيدىغاندەك قىلىمەن. سەن شۇ ئىلگىرى كىشىلەر يىرگىنىدىغان ئاق كېسەل كىشى ئەمەسمۇ؟! نامرات ئىدىڭ، ئاللاھ ساڭا گۈزەل رەڭگى-رۇخسار ۋە ماللار بەرگەنغۇ. – دېدى. بۇنىڭغا جاۋابەن ئۇ كىشى:

- ياق! قەسەم قىلىمەنكى، بۇ ماللار ماڭا ئاتا-بوۋامدىن مىراس قالغان. – دەپ ئەمەلىيەتنى ئىنكار قىلدى. پەرىشتە:

- ئەگەر گېپىڭ يالغان بولسا، ئاللاھ سېنى ئىلگىرىكى ھالىتىڭگە ياندۇرۇۋەتكەي! – دەپ بەددۇئا قىلدى. ئاندىن پەرىشتە ئىلگىرىكى تاز كىشىنىڭ يېنىغا بىر تاز سۈرىتىدە كېلىپ، ئۇنىڭغىمۇ يۇقارقى گەپلەرنى تەكرارلىدى. تاز كىشىمۇ ئاق كېسەل كىشىدەك جاۋاپ بەردى. پەرىشتە ئۇنىڭغىمۇ:

- ئەگەر گېپىڭ يالغان بولسا، ئاللاھ سېنى ئىلگىرىكى ھالىتىڭگە ياندۇرۇۋەتكەي! – دەپ بەددۇئا قىلغاندىن كېيىن، بىر ئەما سۈرىتىگە كىرىپ، ئىلگىرىكى ئەما كىشىنىڭ يېنىغا كەلدى:

- ۋەتىنىمدىن يىراقتا قالغان پېقىر، غېرىب مۇساپىرمەن. يولدا پۇلۇم تۈگەپ كەتتى، يۇرتۇمغا كېتەلمىدىم. بۈگۈن يۇرتۇمغا كېتەلىشىم ئالدى بىلەن ئاللاھنىڭ، ئاندىن كېيىن سېنىڭ ياردىمىڭگە باغلىق بولۇپ قالدى. ساڭا كۆزلىرىڭنى قايتۇرۇپ بەرگەن ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ماڭا بىر قوي بەرسەڭ، مەن يولۇمنى داۋاملاشتۇرسام. – دېدى. ئىلگىرىكى ئەما كىشى:

- مەنمۇ ئەما ئىدىم. ئاللاھ كۆزۈمنى ئاچتى. نامرات ئىدىم، ئاللاھ ماڭا مال بېرىپ باي قىلدى. مانا بۇ قويلىرىم، خالىغانچە ئال. ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، بۈگۈن مەندىن ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن نېمە تەلەپ قىلساڭ، ھەممىسىنى بېرىمەن. – دېدى. پەرىشتە؛

- ماللارنىڭ ھەممىسى سېنىڭ بولسۇن! بۇ بىر ئىمتىھان ئىدى. ئاللاھ سەندىن رازى بولدى. باشقا ئىككى دوستۇڭ ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەي، ئاللاھنىڭ غەزىپىگە ئۇچرىدى. – دېدى ۋە كۆزدىن غايىپ بولدى.»

(بۇخارى: «ئەنبىيا»، 51؛ مۇسلىم: «زۇھد»، 10)

مېلىمىزنىڭ ھەقىقىي ئىگىسى كىم؟

ئىسلام دىنى ئىنسانلارنى ئىشچان بولۇشقا، ئىشلەپ پۇل تېپىشقا ۋە ھالال يولدىن باي بولۇشقا ئۈندەيدۇ. ئەمما شۇنى ئۇنۇتماسلىقىمىز كېرەككى:

بىزگە پۇتكۈل نېمەتلەرنى بەرگۈچى ئاللاھتائالادۇر. مال-مۈلكىمىزنىڭ ھەقىقىي ئىگىسى ئاللاھتائالادۇر. بۇ نېمەتلەرنى بىزگە مەلۇم مۇددەت ئامانەت قىلىپ بەرگەن. شۇڭا ئاللاھ بىزگە ئامانەت قىلىپ بەرگەن ماللارنى ئاللاھ رازى بولىدىغان يولدا خەجلىشىمىز لازىم.

مېلىمىزنىڭ ھەقىقىي ئىگىسى بولغان ئاللاھتائالا ئېھتىياجىمىزدىن كۆپ بولغان مالنىڭ بىر قىسمىنى پېقىر-يوقسۇل، ھاجەتمەن كىشىلەرگە ئۈلەشتۈرۈپ بېرىشكە بۇيرىغان.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«مال-مۈلۈكنىڭ ئىگىسى بولغان ئى ئاللاھ! خالىغان ئادەمگە مال-مۈلۈك بېرىسەن، خالىغان ئادەمدىن مۈلۈكنى تارتىپ ئالىسەن. خالىغان ئادەمنى ئېزىز قىلىسەن، خالىغان ئادەمنى خار قىلىسەن. ھەممە ياخشىلىق (نىڭ خەزىنىسى يالغۇز) سېنىڭ قولۇڭدىدۇر. سەن ھەقىقەتەن ھەممىگە قادىرسەن.»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 26 -ئايەت)

سەدىقە ۋە زاكات

ئاللاھ بەرگەن نېمەتلەرنى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن سەرپ قىلىش دىنىمىزدە «ئىنفاق» دەپ ئاتىلىدۇ. «ئىنفاق» قىلىشنىڭ ئەڭ ياخشى يولى سەدىقە ۋە زاكات بېرىشتۇر.

بىر مۇسۇلمان ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن ئۆزى خالاپ باشقىلارغا ياردەم قىلسا، بۇ سەدىقە بولىدۇ. سەدىقە دېگەندە ئادەتتە، مۇھتاج كىشىلەرگە قىلىنغان ماددى ياردەم كۆز ئالدىمىزغا كېلىدۇ. لېكىن سەدىقە پەقەتلا پۇل-مال بىلەن قىلىنغان ماددى ياردەمدىن ئىبارەت ئەمەس. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ قىلغان ھەر خىل ياخشى ئىشلىرىمىزنىڭ ھەممىسىنىڭ سەدىقە ھېساپلىنىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن. بىزنى سەدىقە ساۋابىغا ئېرىشتۈرىدىغان ھەر خىل گۈزەل سۆز-ھەرىكەتلەرگە ئائىت ئۆرنەكلەر بەرگەن. بۇنىڭغا قارىغاندا:

- مۇھتاجلارغا ماددى ياردەم بېرىش سەدىقىدۇر.
- قەررزنى ۋاقتىدا قايتۇرالمىغان قەرزدارغا مەلۇم مۆھلەت بېرىش سەدىقىدۇر.
- ئىنسانلارغا ياخشىلىقنى تەۋسىيە قىلىش ۋە ئۇلارنى يامان ئىشلاردىن ئاگاھلاندۇرۇش سەدىقىدۇر.
- ئىنسانلارنى بىئارام قىلىدىغان نەرسىلەرنى يولدىن ئېلىۋېتىش سەدىقىدۇر.
- يول تاپالمىغان كىشىگە يول كۆرسىتىش ياكى ئادرىسنى دەپ بېرىش سەدىقىدۇر.
- قاتناش ۋاستىسىغا چىقماقچى بولغان ياكى يۈكىنى ئارتماقچى بولغان كىشىگە ياردەم قىلىش سەدىقىدۇر.
- بىر بىرى بىلەن قېيىدىشىپ قالغان ئىككى كىشىنى ئەپلەشتۈرۈپ قويۇش سەدىقىدۇر.
- «ئاللاھۇ ئەكبەر»، «ئەلھەمدۇلىللاھ»، «لا ئىلاھە ئىللاللاھ» دەپ ئاللاھنى ئەسلەش سەدىقىدۇر.

- كىشىلەرگە خوش تەبەسسۇم بىلەن مۇئامىلە قىلىش سەدىقىدۇر.
- چىرايلىق گەپ قىلىش سەدىقىدۇر.
- ئىلىم ئۆگىنىش ۋە ئۆگىتىش سەدىقىدۇر.
- ناماز ئوقۇش ئۈچۈن مەسجىدكە ماڭغان كىشىنىڭ باسقان ھەر قەدىمى سەدىقىدۇر.
- كۆچەت تىكىش سەدىقىدۇر.
- بىر ئەر كىشىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى بەختلىك قىلىش ئۈچۈن تىرىشىشى سەدىقىدۇر.
- بىر ئايالنىڭ يولدىشى ۋە باللىرى ئۈچۈن قىلغان خىزمەتلىرى سەدىقىدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! سودا-سېتىق، دوستلۇق ۋە (ئاللاھنىڭ ئىزنىسىز) شاپائەت بولمايدىغان كۈن (قىيامەت كۈنى) يېتىپ كېلىشتىن بۇرۇن، سىلەرگە بىز رىزىق قىلىپ بەرگەن مۈلۈكلەردىن (ياخشىلىق يوللىرىغا) سەرپ قىلىڭلار.»

(بەقەرە سۈرىسى 254 -ئايەت)

- بىر بالىنىڭ ئاتا-ئانىسى ۋە بىر تۇغقانلىرىغا ياردەم قىلىشى، ياخشىلىق قىلىشى سەدىقىدۇر.

قىسقىسى:
بىر مۇسۇلماننىڭ ئاللاھ رىزاسىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلغان **«ھەر قانداق ياخشى ئىشنىڭ ھەممىسى سەدىقىدۇر.»** (بۇخارى: «سەھىھ»، «ئەدەب»، 33)

كۆرگىنىمىزدەك دىنىمىزدە سەدىقىنىڭ مەنىسى كۆپ تەرەپكە چېتىلىدۇ. بىر مۇسۇلماننىڭ سەدىقە بېرىشى ئۈچۈن باي بولۇشى شەرت ئەمەس. ھەر مۇسۇلمان ئۆز ئەھۋالىغا يارىشا سەدىقە بېرەلەيدۇ ۋە گۈزەل سۆز-ھەرىكەتلىرى ئارقىلىقمۇ سەدىقە ساۋابىغا ئېرىشەلەيدۇ. لېكىن «ئىنفاق»نىڭ تامامەن مال-مۈلۈككە چېتىشلىق بىر تەرىپى باردۇر. ئۇلۇغ ئاللاھ مەلۇم دەرىجىدە باي بولغان مۇسۇلمانلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى مۇھتاجلارغا بېرىشنى پەرز قىلغان. ئىسلامدىكى بەش ئاساسنىڭ بىرى بولغان بۇ مالى ئىبادەت[1] **زاكات** دەپ ئاتىلىدۇ.

1 مالى ئىبادەت: مال-مۈلۈك بىلەن قىلىنغان ئىبادەت دېگەنلىكتۇر. ئىبادەتلەر ئۈچ تۈرلۈك بولۇپ، 1) بەدەنىي ئىبادەت (بەدەن بىلەن قىلىنغان ئىبادەت)، مەسىلەن: ناماز؛ 2) مالى ئىبادەت: مال-مۈلۈك بىلەن قىلىنغان ئىبادەت، مەسىلەن: زاكات؛ 3) ھەم مالى، ھەم بەدەنىي ئىبادەت، مەسىلەن: ھەج.

بىر قېتىم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېدى:

- «سەدىقە بېرىش ھەر بىر مۇسۇلماننىڭ ۋەزىپىسىدۇر.» بۇنىڭغا قارىتا دوستلىرى:
- سەدىقە بەرگۈدەك بىرەر نەرسىسى بولمىغانلار قانداق قىلىدۇ؟ - دېيىشتى. پەيغەمبىرىمىز:
- «ئىشلىسۇن، ھەم ئۆزىگە پايدىسى بولىدۇ، ھەمدە سەدىقە بېرەلەيدۇ.»
- ئىشلەشكە كۈچى يەتمىگەنلەر (ياكى قىلغۇدەك ئىش تاپالمىغانلار) قانداق قىلىدۇ؟
- «ھاجەتمەنگە، مۇھتاجغا ياردەم قىلسۇن.»
- بۇنىڭغىمۇ كۈچى يەتمىسە، قانداق قىلىدۇ؟
- «كىشىلەرنى ياخشىلىققا بۇيرىسۇن.»
- بۇنىمۇ قىلالمىسىچۇ؟
- «ناچار، ئەسكى ئىشلاردىن ئۇزاق تۇرسۇن. بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن بىر سەدىقە ھېساپلىنىدۇ.»

(بۇخارى: «زاكات»، 30)

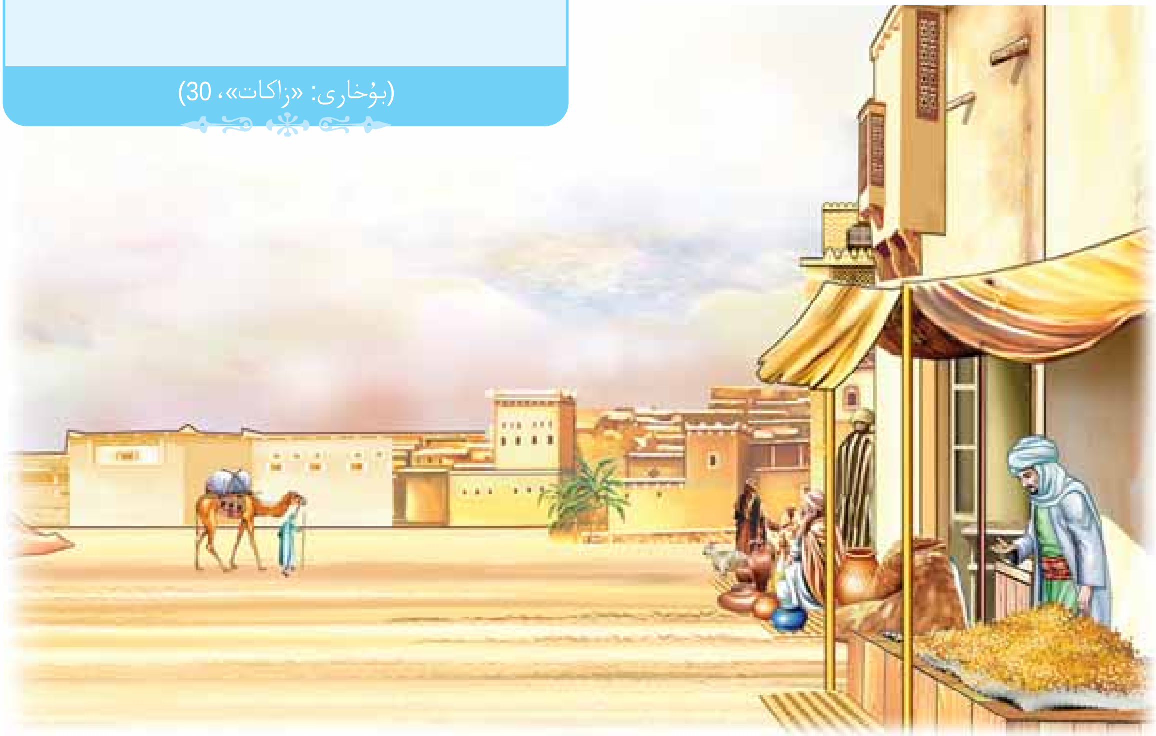

زاكات دېگەن نېمە؟

زاكات: باي بىر مۇسۇلماننىڭ مېلىنىڭ مەلۇم بىر قىسمىنى دىنىمىز بۇيرىغان يەرگە سەرپ قىلىشىدۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، ئۆزەڭلار ئۈچۈن ئىشلىگەن ھەر قانداق ياخشى ئەمەل بولسا، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئۇنىڭ ساۋابىنى تاپىسلەر. ئاللاھ ھەقىقەتەن قىلغان ئەمەللىرىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 110 -ئايەت)

زاكات پاكىزلىقتۇر

«زاكات» دېگەن سۆزنىڭ لوغەتتىكى بىر مەنىسى «پاكىزلىق». بىر كىشى ئۆزى ئىشلەپ تاپقان مال-مۈلكىنىڭ مەلۇم بىر قىسمىنى مۇھتاجلارغا بەرسە، ئۇنداقتا بۇ كىشى ماددى ۋە مەنىۋى جەھەتتە پاكىزلىنىدۇ. زاكات بېرىش كىشىنى گۇناھ ۋە پىخسىقلىق كىرلىرىدىن پاكىزلايدۇ. كىشىدىكى مال-دۇنياغا ھەددىدىن زىيادە بېرىلىپ كېتىشتىن ئىبارەت كېسەللىكنى داۋالايدۇ.

«(ئى مۇھەممەد!) ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى سەدىقە ھېسابىدا ئالغىنكى، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى گۇناھلىرىدىن پاكلىغايسەن ۋە (ياخشىلىقلىرىنى) كۆپەيتكەيسەن.»

(تەۋبە سۈرىسى 103 -ئايەت)

زاكات ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

زاكات

- مېلىمىزنىڭ شۈكرىسىنى ئادا قىلىشىمىزغا ياردەم قىلىدۇ.
- مېھرى-شەپقەت، ئاق كۆڭۈللۈك تۇيغۇسىنى كۈچلەندۈرىدۇ.
- پىخسىقلىق ۋە شەخسىيەتچىلىك قىلىشتىن ساقلايدۇ.
- ئۆزئارا ھەمكارلىق ۋە سۆيگۈ-مۇھەببەتنى كۈچەيتىدۇ.
- مېلىمىزنى كۆپەيتىدۇ ۋە بەرىكەتلىك قىلىدۇ.
- مېلىمىزنى پاكىزلايدۇ.
- مال-مۈلكىمىزنىڭ بالا-قازا ۋە كېلىشمەسلىكلەردىن ئامان-ئېسەن قۇتۇلۇپ قېلىشىغا سەۋەپ بولىدۇ.

بىزگە نېمەت بەرگەنلىكى ئۈچۈن ئۇلۇغ ئاللاھقا شۈكۈر قىلىشىمىز كېرەك. ئۆزىمىز ئىگە بولغان نېمەتلەرنى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن ئىشلىتىش چوڭ بىر شۈكۈردۇر. مېلىمىزنىڭ قىرىقتىن بىرىنى مۇھتاجلارغا بېرىش ئارقىلىق ھەم ئىبادەت قىلغان ھەمدە بىزگە مۇشۇ بايلىقتىن ئىبارەت نېمەتنى بەرگەن ئاللاھقا شۈكۈر قىلغان بولىمىز. بەرگەن زاكىتىمىز تۈپەيلى ھېچكىمدىن رەھمەت تاما قىلمايمىز. مۇشۇنداق قىلساق، زاكات بىزنىڭ **مال-مۈلكىمىزنىڭ شۈكرىسىنى ئادا قىلىشىمىزغا ياردەمچى بولىدۇ.**

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ياخشى ئىنسانلار ئۆزى مۇھتاج تۇرۇغلۇق مىسكىنگە، يېتىمگە ۋە ئەسىرگە تائام بېرىدۇ. (ئۇلار ئېيتىدۇ) «سىلەرگە بىز ئاللاھنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن تائام بېرىمىز. سىلەردىن (بۇنىڭ بەدىلىگە) ھېچقانداق مۇكاپات ۋە تەشەككۈر تەلەپ قىلمايمىز. شۈبھىسىزكى، بىز پەرۋەردىگارىمىز تەرىپىدىن مەيدانغا كەلتۈرۈلگەن ئېغىر، قاتتىق كۈندىن قورقىمىز.» ئاللاھ ئۇلارنى شۇ كۈننىڭ شەررىدىن ساقلايدۇ، ئۇلارنىڭ (يۈزلىرىگە) نۇر، (دىللىرىغا) خۇشاللىق ئاتا قىلىدۇ.»

(ئىنسان سۈرىسى 8 - 11 -ئايەتلەر)

بايلار مال-مۈلكى كۆپ بولغانلىقى ئۈچۈن پېقىر-يوقسۇللارنىڭ ئەھۋالىنى ياخشى بىلمەسلىكى مۇمكىن. زاكات بېرىش ئۈچۈن پېقىر، مۇھتاج كىشىلەرنى ئىزدىگەن ۋاقتىمىزدا ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنى بىۋاستە كۆرۈش پۇرستىگە ئېرىشىمىز. پېقىرلار ياشاۋاتقان جاپا-مۇشەققەتلىك شارائىتنى كۆرىمىز. پېقىرلارغا ۋە قېيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم قىلىش ئارقىلىق ئۇلارنىڭ قېيىنچىلىقىنى ھەل قىلىمىز. قول ئىلكىمىزدىكى پۇل-ماللارنى بۇ شەكىلدە سەرپ قىلىش بىزدىكى **مېھرى-شەپقەت، ئاق كۆڭۈللۈك ھېسسىياتىنى كۈچەيتىدۇ.**

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئەگەر قەلبىڭىنىڭ يۇمشاق بولۇشىنى ئارزۇ قىلساڭ، نامراتلارغا يېمەك-ئىچمەك بەرگىن، يېتىملارنىڭ بېشىنى سىلىغىن...»

(ئەخمەد بىن ھەنبەل، 2 -جىلد، 263)

ئاللاھتائالا: **«باي مۇسۇلمانلارنىڭ پۇل-ماللىرىدا سائىللار ۋە (ئېپپەتلىكلىكىدىن سائىللىق قىلمايدىغان) موھتاجلارنىڭ ھەققى بار.»** (زارىيات سۈرىسى: 19 -ئايەت) دېيىش ئارقىلىق، بايلارنىڭ مېلىدا يوقسۇللار ۋە پېقىرلارنىڭ ھەققى بار ئىكەنلىكىنى بىلدۈرگەن. ئەگەر بۇ ھەقنى ئىگىسىگە بەرمىسەك، پېقىرنىڭ ھەققىنى ئوغۇرلىۋالغان بولىمىز. باشقىلارنىڭ ھەققىنى بەرمىگەنلىكىمىز ئۈچۈنمۇ مېلىمىزغا ھارام ئارىلاشتۇرغان بولىمىز. ھارام ئارىلاشقان بىر مال پاكىزە ئەمەس بولىدۇ. پېقىر ۋە مۇھتاجلارنىڭ ھەققىنى بېرىش ئارقىلىق مېلىمىزغا ھارام ئارىلىشىپ قېلىشىنىڭ ئالدىنى ئالىمىز. شۇنىڭ ئۈچۈن زاكات **مېلىمىزنى پاكىزلايدۇ.**

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«(ئى مۇھەممەد!) ئۇلارنىڭ ماللىرىنىڭ بىر قىسمىنى سەدىقە ھېسابىدا ئالغىنكى، ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنى گۇناھلىرىدىن پاكلىغايسەن ۋە (ياخشىلىقلىرىنى) كۆپەيتكەيسەن.»

(تەۋبە سۈرىسى 103 -ئايەت)

زاكات ۋە سەدىقە مال-دۇنياغا بولغان زىيادە ئامراقلىقىمىزنى كونترول قىلىدۇ. مال-دۇنيانى ناتوغرا يوللارغا ئىشلىتىشىمىزنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ. كۆپ پۇل، مال-دۇنيانىڭ ھەممىگە قادىر ئەمەسلىكىنى ئۆگىتىدۇ. قول ئىلكىمىزدىكى مال-دۇنيادىن باشقىلار بىلەن بىرلىكتە بەھىر ئېلىشنىڭ لەززىتىنى ھىس قىلدۇرىدۇ. بىزنى **پىخسىقلىق ۋە شەخسىيەتچىلىكتىن قۇتقۇزىدۇ.** ھەمىشە ئۆز مەنپەئەتىنىلا ئويلايدىغان ئەمەس، بەلكى باشقىلارنىڭ مەنپەئەتىنىمۇ ئويلىيالايدىغان، مال-دۇنياسىنى ئىنسانلارنىڭ بەخت-سائادىتى ئۈچۈن خەجلىيەلەيدىغان پىداكار ئىنسان بولۇپ يېتىشىپ چىقىشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«زاكات بەرگەن، مېھمانلىرىنى ئوبدان مېھمان قىلغان، بالا-قازاغا ئۇچرىغانلارغا ياردەم قىلغان كىشى پىخسىقلىق ئىللىتىدىن قۇتۇلىدۇ.»

(تابەرانى: «**مۇئجەمۇل-كەبىر**»، 4ـ **جىلد**، 256)

زاكات بايلارنىڭ مال-مۈلكىنى نامراتلارغا يەتكۈزۈپ بېرىدىغان بىر كۆۋرۈكتۇر. پېقىر يوقسۇللار بىلەن بايلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى كۈچەيتىپ ياخشىلايدۇ. چىدىماسلىق، ھەسەتخورلۇقنى يوقىتىدۇ. ئۆزئارا **ھەمكارلىق ۋە مۇھەببەتنى كۈچەيتىدۇ.** بايلار نامراتلارغا مېھرى-شەپقەت قىلىدۇ، نامراتلارمۇ بايلارغا ھۆرمەت قىلىدۇ. جەمئىيەتتە ئىتتىپاقلىق، ئىناقلىق، ھەمكارلىشىش ۋە ياردەملىشىش ئېڭى يۇقىرى كۆتۈرۈلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن زاكات ھەم نامراتلارنىڭ ئېھتىياجىنى ھەل قىلىدۇ، ھەمدە جەمئىيەتتە يۈز بېرىدىغان پاراكەندىچىلىكلەرنىڭ ئالدىنى ئالىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«زاكات ئىسلامنىڭ كۆۋرۈكىدۇر.»

(ھەيسەمى:«مەجمەئۇز-زەۋائىد»،1-جىلد،480)

زاكات ۋە سەدىقە پۇل-مېلىمىزنىڭ **بالا-قازا ۋە كېلىشمەسلىكلەردىن ئامان-ئېسەن قۇتۇلۇپ قېلىشىغا سەۋەبچى بولىدۇ.** خەلق ئارىسىدىكى «سەدىقە بالانى يەر» (ئاز سەدىقە كۆپ بالا-قازانى يوق قىلىدۇ) دېگەن سۆز بۇ ھەقىقەتنى كۆرسىتىدۇ. چۈنكى بىر پېقىرنىڭ ياكى ھاجەتمەن كىشىنىڭ كۆڭلىنى ۋە دۇئاسىنى ئېلىش بالا-قازا ۋە مۇسىبەتنى ئۇزاقلاشتۇرىدۇ. زاكات ۋە سەدىقە بەرگەن كىشىگە ئاللاھنىڭ رەھمىتى ۋە مۇھاپىزىتى كېلىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«پۇل-مېلىڭلارنى زاكات بىلەن قوغداڭلار.»

(بەيھاقى: «شۇئابۇل-ئىمان»، 5 -جىلد، 184)

زاكات مېلىمىزنىڭ كۆپىيىشى، بەرىكەتلىك بولۇشىغا تۈرتكە بولىدۇ. ئاللاھتائالا: «سىلەر جازانە ئېلىش ئۈچۈن (يەنى كىشىلەرنىڭ پۇل-مېلى ئىچىدە ئۆستۈرۈش ئۈچۈن) بىرەر پۇل-مال بەرسەڭلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئۇ ئۆسمەيدۇ، (يەنى كىشىلەر بەرگىنىمىدىن جىقراق قايتۇرسۇن دېگەن نىيەت بىلەن بېرىلگەن سوغىنىڭ ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ساۋابى بولمايدۇ). ئەمما ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى كۆزلەپ بەرگەن سەدىقەڭلار (ياكى ئېھسانىڭلارغا) ھەسسىلەپ ساۋاپ بېرىلىدۇ.» (رۇم سۈرىسى 39 -ئايەت) دېيىش ئارقىلىق، ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن زاكات ۋە سەدىقە بەرگەنلەرنىڭ مال دۇنياسىنى كۆپەيتىپ بېرىدىغانلىقىنى ئېيتقان. كۆپىيىشنىڭ سەۋەبى سەدىقە ۋە زاكات ئېلىپ خوش بولغان كىشىلەر بىلەن پەرىشتىلەرنىڭ دۇئاسى تۈپەيلىدىندۇر. پېقىر مىسكىنلەر ۋە پەرىشتىلەرنىڭ دۇئاسى زاكات بەرگۈچى بايلار ئۈچۈن ھۇزۇر ۋە راھەت مەنبەسىدۇر.

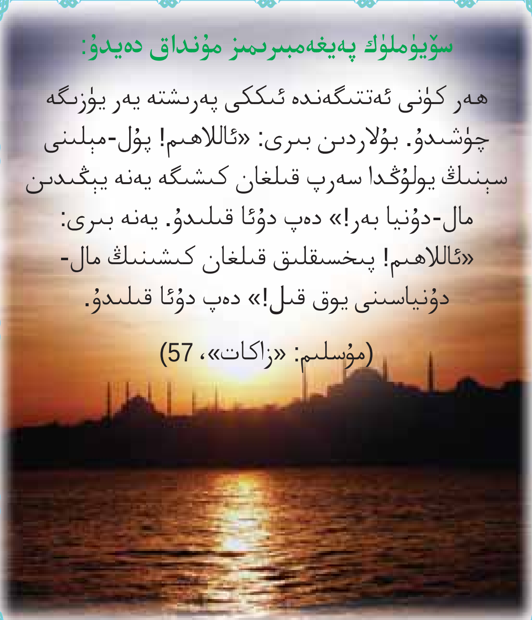

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

ھەر كۈنى ئەتىتىگەندە ئىككى پەرىشتە يەر يۈزىگە چۈشىدۇ. بۇلاردىن بىرى: «ئاللاھىم! پۇل-مېلىنى سېنىڭ يولۇڭدا سەرپ قىلغان كىشىگە يەنە يېڭىدىن مال-دۇنيا بەر!» دەپ دۇئا قىلىدۇ. يەنە بىرى: «ئاللاھىم! پېخسىقلىق قىلغان كىشىنىڭ مال-دۇنياسىنى يوق قىل!» دەپ دۇئا قىلىدۇ.

(مۇسلىم: «زاكات»، 57)

تېخىمۇ قىممەت ئالغۇچى بار

ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى رازىيەللاھۇ ئەنھۇنىڭ خەلىپىلىك دەۋرىدە مەدىنەدە ئاچارچىلىق يۈز بەردى. خەلق ھەتتا نان يېقىش ئۈچۈن بىرەر تال بوغداي دانىسىنىمۇ تاپالمايدىغان ھالغا چۈشۈپ قالدى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن مەدىنىلىك سودىگەرلەر قول ئىلكىدىكى پۇللىرىنىڭ ھەممىسىنى بۇغداي ئېلىپ-سېتىش ئۈچۈن دەسمى قىلدى.

بۇ مەزگىلدە ھەزرىتى ئوسمان شامغا بىر تىجارەت كارۋىنى ئەۋەتىپ، ئۇ يەردىن يۈز تۆگە يۈكى بۇغداي سېتىۋېلىپ مەدىنىگە ئېلىپ كەلگەن ئىدى. ھەزرىتى ئوسمان ئېلىپ كەلگەن بۇغدايلار خەلقنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسىي جەھەتتىن يېتەتتى. چۈنكى بۇ چاغدا مەدىنىنىڭ نوپۇسى كۆپ ئەمەس ئىدى.

سودىگەرلەرنىڭ ھەممىسى دەرھال ھەزرىتى ئوسماننىڭ يېنىغا كەلدى. شامدىن ئەكەلگەن بۇغداينى ئۆزلىرىگە سېتىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى. بىر چارەك بۇغدايغا تۆت دەرھەم بېرىدىغانلىقنى ئېيتىشتى. ئەمما ھەزرىتى ئوسمان سودىگەرلەر قويغان باھانى ئاز كۆردى. «سىلەرگە قارىغاندا قىممەت ئالغۇچى بار» دەپ، بۇغدىينى ھېچكىمگە ساتمىدى. بۇنىڭ بىلەن سودىگەرلەر باھانى ئۆستۈردى. لېكىن ھەزرىتى ئوسماندىن يەنە «سىلەرگە قارىغاندا قىممەت ئالغۇچى بار» دېگەن جاۋاپنى ئاڭلىدى. ئاخىرىدا ھەتتا بىر چارەك بۇغداينى يەتتە دەرھەمدىن ئېلىشقىمۇ رازى بولۇشتى. بۇ سودىگەرلەر قويغان ئەڭ يۇقىرى باھا ئىدى. لېكىن ھەزرىتى ئوسماننىڭ ئاغزىدىن «سىلەردىنمۇ قىممەت ئالغۇچى بار» دېگەن جۈملىدىن باشقا گەپ چىقمايۋاتاتتى.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«تەقۋادارلار كەڭچىلىكتىمۇ، قىسىنچىلىقتىمۇ پۇل-ماللىرىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلىدۇ...»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 134 -ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھنىڭ يولىدا پۇل-مېلىنى سەرپ قىلغانلارنىڭ (سەرپ قىلغان نەرسىسى يەرگە تېرىلىپ) يەتتە باشاق چىقارغان، ھەر باشقىدا 100 دان تۇتقان بىر دانىغا ئوخشايدۇ. ئاللاھ خالىغان بەندىسىگە ھەسسىلەپ ساۋاپ بېرىدۇ. ئاللاھنىڭ مەرھەمىتى كەڭدۇر، ئۇ ھەممىنى بىلىپ تۇرغۇچىدۇر.»

(بەقەرە سۈرىسى 261 -ئايەت)

سودىگەرلەر ھەزرىتى ئوسماننىڭ بۇ قىلىقىنى پۇرسەتپەرەستلىك، تېخىمۇ كۆپ پۇل تېپىۋېلىش غەرىزىدە شۇنداق قىلىۋاتىدۇ دەپ ئويلاشقا باشلىدى. خەلق قاتتىق ئاچارچىلىق ئىچىدە قىينىلىپ تۇرغاندا ھەزرىتى ئوسماننىڭ بۇنداق قىلىشى ئۇنىڭغا پەقەتلا ياراشمايۋاتاتتى.

سودىگەرلەر ئاخىرى بۇ ئىشنى ھەزرىتى ئەبۇبەكرىگە ئېيتىش قارارىغا كېلىشتى. خەلىپىدىن

ئۆزلىرىنى ھەزرىتى ئوسمان بىلەن ياراشتۇرۇپ قويۇشنى ئۆتۈنمەكچى بولدى.

سودىگەرلەر خەلىپىنىڭ ئالدىغا بىرىپ ئەھۋالنى ئۆز ئەينى ئاڭلاتتى. ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ئۇلارنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى باشتىن-ئاخىر زەن سېلىپ ئاڭلىدى ۋە ئۇلارغا: «بۇ ئىش بىر ئاز ئاجايىپ. مېنىڭچە، سىلەر ھەزرىتى ئوسماننىڭ سۆزىنى چۈشىنەلمىگەندەك قىلىسىلەر. ئۇ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كۈيئوغلى ۋە جەننەتتە دوستى، خەلقنىڭ مۇھتاجلىقىنى پۇرسەت بىلىپ پايدا قوغلىشىدىغانلاردىن ئەمەس. بۇنداق قىلىشىدا چوقۇم بىر گەپ بار. يۈرۈڭلار، بىللە بېرىپ بۇ ئىشنى ئۆزىدىن بىر سوراپ باقايلى.» دېدى.

سودىگەرلەر بىلەن خەلىپە بىرلىكتە ھەزرىتى ئوسماننىڭ يېنىغا كەلدى. ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ھەزرىتى ئوسماندىن مېلىنى نېمىشقا سودىگەرلەر قويغان باھاغا ساتمىغانلىقىنى سورىدى.

ھەزرىتى ئوسماننىڭ بۇ سوئالغا بەرگەن جاۋابى كىشىنى چوڭقۇر ئويغا سالىدىغان ئاجايىپ مەزمۇنلۇق بىر جاۋاپ ئىدى:

«ئەي رەسۇلۇللاھنىڭ خەلىپىسى! بۇ سودىگەرلەر مەندىن بىر چارەك بۇغداينى يەتتە دەرھەمگە سېتىۋالماقچى بولۇشتى. يەنى، بىرگە يەتتە بەرگۈدەك. ھالبۇكى مەن ئۇنى بىرگە يەتتە يۈز بېرىدىغان بىرەيلەنگە سېتىشنى خالايمەن. ئۇلۇغ ئاللاھ ھەر بىر ياخشىلىققا يەتتە يۈز ساۋاپ ۋە مۇكاپات بېرىشنى ۋەدە قىلغان ئەمەسمىدى؟ مۇشۇنداق بىر پايدا ئالغىلى بولىدىغان تىجارەت بار يەردە، مەن نېمىشقا مېلىمنى ئۇلارغا ساتقۇدەكمەن؟!»

ھەزرىتى ئوسماننىڭ بۇ جاۋابىنى ئاڭلىغان سودىگەرلەر چوڭقۇر خىيالغا چۆكتى. ئۇنى خاتا چۈشىنىپ قالغانلىقىنى ھىس قىلىشتى.

ھەزرىتى ئوسمان يۈز تۆگىگە يۈكلەنگەن بۇغداينىڭ ھەممىسىنى مەدىنە خەلقىگە ھەقسىز تارقىتىپ، پېقىر-يوقسۇللارنىڭ يۈزىنى كۈلدۈردى. شەھەردىكى ئاچارچىلىق ئاپتىمۇ ئاساسىي جەھەتتىن تۈگىدى.

زاكات بېرىش كىملەرگە پەرز؟

* ئەقلى-ھوشى جايىدا،
* بالاغەتكە يەتكەن،
* دىنىي جەھەتتە باي ھېساپلانغان (زاكات بېرەلىگۈدەك مال-مۈلكى بولغان)

مۇسۇلماننىڭ

يىلدا بىر قېتىم

زاكات بېرىشى پەرزدۇر.

☺☺☺☺

دىنىي جەھەتتە باي ھېساپلىنىشنىڭ ئۆلچىمى قانداق؟

زۆرۈر ئېھتىياجى ۋە قەرزىنىڭ سىرتىدا «زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يېتىدىغان» مالغا ئىگە بولغان كىشى دىنىي جەھەتتە باي ھېساپلىنىدۇ.

زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يېتىدىغان مال مىقدارى بايلىق دەرىجىسىنىڭ ئەڭ تۆۋەن چېكىدۇر. بۇ چەككە يەتكەن كىشىلەرنىڭ قۇربان ھېيتتا قۇربانلىق قىلىشى ۋە رامىزاندا پىتىر سەدىقىسى بېرىشى ۋاجىپتۇر. لېكىن زاكات پەرز بولۇشى ئۈچۈن زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يېتىدىغان مال مىقدارى زاكات بەرگۈچىنىڭ قولىدا ئەڭ ئاز بىر يىل (قەمەرىيە يىلى 354 كۈن) تۇرغان بولۇشى كېرەك.

زۆرۈر (ئەقلىي) ئېھتىياجلار قايسىلار؟

تىجارەت ئۈچۈن ئەمەس:

- ئۆي،
- ئۆي جابدۇقلىرى،
- كىيىم-كېچەكلەر،
- قاتناش ۋاستىسى،
- كىتاپلار،
- ھۈنەر-كەسىپ سايمانلىرى،
- ئائىلىنىڭ بىر يىللىق خىراجىتى

زۆرۈر ئېھتىياجلاردۇر.

زاكىتى بېرىلىشكە تېگىشلىك ماللارنىڭ ئۆلچىمى ۋە مىقدارى

✍ دىنىي جەھەتتە باي ھېسابلانغان ۋە زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە يېتىدىغان مال-مۈلۈككە بىر يىل ئىگە بولغان كىشى مېلىنىڭ زاكىتىنى بېرىشى كېرەك.

✍ زاكىتى بېرىلىشكە تېگىشلىك مال مىقدارى كىشىنىڭ زۆرۈر ئېھتىياجلىرى ۋە قەرزى چىقىرىۋېتىلگەندىن كېيىن ئېشىپ قالغان مالدىن ھېسابلىنىدۇ.

✍ زاكات ئۆلچىمى ۋە مىقدارى مال تۈرىنىڭ ئوخشىماسلىقىغا ئاساسەن پەرقلىق بولىدۇ.

تىجارەت ماللىرىنىڭ ئۆلچىمى ۋە زاكىتى

مال تۈرى	زاكات ئۆلچىمى	بېرىشكە تېگىشلىك زاكات مىقدارى
ئالتۇن	80,18 گرام	قىرىقتىن بىر قىسمى (2,5%)
كۈمۈش	561 گرام	
تىجارەت مېلى	80,18 گرام ئالتۇن قىممىتىدە	
نەق پۇل	80,18 گرام ئالتۇن قىممىتىدە	

چارۋا ماللارنىڭ زاكات ئۆلچىمى ۋە زاكىتى

چارۋا ماللاردىن بېرىلىدىغان زاكات مىقدارى چارۋا مالنىڭ تۈرىگە ئاساسەن ئۆزگىرىدۇ:

❋ **قوي، ئۆچكە:** 40 تۇياقتىن 120 تۇياققىچە (120 تۇياقمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) بولغان قوي ياكى ئۆچكىنىڭ زاكىتى ئۈچۈن بىر قوي ياكى بىر ئۆچكە بېرىلىدۇ.

❋ **كالا:** 30 تۇياقتىن 39 تۇياققىچە (39 تۇياقمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) بولغان كالىلارنىڭ زاكىتى ئۈچۈن بىر ياشلىق بىر كالا (بوقا) بېرىلىدۇ.

❋ **تۆگە:** 5 تۇياقتىن 9 تۇياققىچە (9 تۇياقمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) بولغان تۆگىلەرنىڭ زاكىتى ئۈچۈن بىر قوي ياكى بىر ئۆچكە بېرىلىدۇ.

قوي، ئۆچكە، كالا ۋە تۆگىلەرنىڭ يۇقارقىدىن پەرقلىق سانلىرىنىڭ زاكىتىنى ھېساپلاشنى فىقھە كىتاپلىرىدىن ئۆگىنەلەيمىز.

يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئۆلچىمى ۋە زاكىتى

- يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ زاكىتى «ئۆشرە» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.
- يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىدىن زاكات بېرىش ئۆلچىمى 611 كىلوگرام، (يەنى، مەھسۇلاتنىڭ مىقدارى 611 كىلوگرامغا يەتكەندە، زاكىتىنى بېرىش كېرەك.)
- سۇ پۇلسىز ئېلىنمايدىغان يەرلەرنىڭ مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئوندىن بىرى (10%)،
- سۇ پۇلسى ئېلىنىدىغان يەرلەرنىڭ مەھسۇلاتلىرىنىڭ يىگىرمىدىن بىرى (5%) زاكات بېرىلىدۇ.

بۇغداي، ئارپا، قوناق، گۈرۈچ، پۇرچاق، پالەك، قوغۇن-تاۋۇز، پەتەنگان (چەيزە)، زەيتۇن، ئالما، ئۆرۈك، بېھى، گىلاس، شاپتۇل قاتارلىق بارلىق مەھسۇلاتلاردىن زاكات بېرىلىدۇ.

يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئىگىسىنىڭ قولىدا بىر يىل تۇرۇشى شەرت ئەمەس. ئورمىدىن كېيىن (ئېتىزلىقتىن ياكى باغدىن مۇۋسى ئۈزۈۋېلىنغاندىن كېيىن) زاكىتى بېرىلىدۇ.

«يەر تېرىغۇچىنىڭ ئاشلىق ئامبىرى بوشلىدۇ، ئەمما ئورما ۋاقتى كەلگەندە كۆرسەك، ئۇلار ئەتىيازدا تېرىغان ئۇرۇقلۇق بۇغدايدىن قانچىلىك ھوسۇل ئالىدۇ، ئۇرۇقتا قارىغاندا ھوسۇل قانچە ھەسسە ئارتۇق، ئويلاپ باق!

بوشالغان بىر ئامبارغا چۈشلۈق قانچە ئامبار قايتا تولىدۇ!

بۇغداينى تېرىمىسا، ئىشلەتمىسە، ئامباردا ساقلاپ قويسا، قۇرتلايدۇ، پىتلايدۇ، چاشقانلارغا يەم بولىدۇ.»

- مەۋلانا

خاراپ بولغان باغ

بىر مەرت ئادەمنىڭ ئۈزۈملۈك بېغى ۋە خورمىلىق بېغى بار ئىدى. دىنىنىڭ ئەمرلىرىگە ئاڭلىق رىئايە قىلىدىغان بۇ ئادەم كۈز پەسلى كەلگەندە مېۋىلىرىنىڭ زاكىتىنى پېقىر-يوقسۇللارغا بېرەتتى. بۇ ئادەم ۋاپات بولغاندىن كېيىن باغلىرى بالىلىرىغا مىراس قالدى. بالىلىرى مال-دۇنياغا دەرىجىدىن تاشقىرى ئامراق بولغانلىقى ئۈچۈن بېخىللىق قىلىشقا باشلىدى.

ھالبۇكى، دادىسى ھايات ۋاقتىدا زاكاتىنى مەرتلىك بىلەن تارقىتىپ، مۇھتاجلارنىڭ دۇئاسىنى ئالغانلىقى ئۈچۈن باغنىڭ مېۋىلىرى ناھايىتى بەرىكەتلىك بولغان، پېقىر-يوقسۇللار باغنىڭ پايدىسىنى كۆرگەن ئىدى. لېكىن دادىسى بەرگەن زاكاتلار ئوغۇللىرىنىڭ كۆزىگە بەك كۆپ كۆرۈنۈپ كېتىپ، ئوغۇللارنىڭ بۇنى بەرگۈسى كەلمەي قالدى. ئۇلار زاكات بېرىش بىلەن مېلىمىز ئازلاپ قالارمىكىن دېگەن ئويدا ئىدى. ئۇلار ئاللاھ باغقا ۋە ئېتىزلىققا بەرگەن بەرىكەتنىڭ قەيەردىن كەلگەنلىكىنى بىلمەيتتى، چۈنكى غەپلەت ۋە ئاچكۆزلۈك ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى كۆرمەس قىلىپ قويغان ئىدى.

زاكات بەرمەسلىك ئۈچۈن باھانە-سەۋەپ تېپىشتى: «ئائىلىمىزدە جان سانى كۆپ، مېلىمىز ئاز. يوقسۇللارغا بىرەر نەرسە بەرمەيلى. ئەتە ئەتىگەن تاڭ ئېتىش بىلەنلا باغقا بالدۇر بارايلى. پېقىرلار كېلىشتىن ئىلگىرىلا مېۋىلەرنى ئۈزۈۋالايلى.» دېيىشتى.

بۇ گەپنى قىلىشقان چاغدا مالنىڭ ھەقىقىي ئىگىسىنىڭ ئاللاھ ئىكەنلىكىنى ئويلاپمۇ قويمىدى، پېقىرلارنىڭ ھەققى بولسا خىيالىغىمۇ كەلمىدى...

شۇڭا ئۇلار ئۇخلاۋاتقاندا ئاللاھتائالانىڭ ئەمرى بىلەن باغقا بىر ئاپەت كەلدى. باغنىڭ يېنىدىن بىر ئوت چىقىپ، باغنى پۈتۈنلەي كۆيدۈرۈپ كۈل قىلىۋەتتى.

تاڭ سەھەردە ئورنىدىن ئالدىراش تۇرغان ئوغۇللار خۇشال ھالدا بىر بىرىنى چاقىرىشتى:

- تېز بولايلى، مېۋىلەرنى چاپسان يىغىۋالايلى، تېز!

دەرھال يولغا چىقىشتى، بىر تەرەپتىن ئۆز ئارا كۇسۇلدىشىپ:

- بۈگۈن يېنىمىزغا پېقىر-يوقسۇللار قەتئىي كېلىپ قالمىسۇن. ئۇلارنىڭ بېغىمىزغا كىرىشىگە ھەرگىز پۇرسەت بەرمەيلى. – دېيىشتى.

لېكىن ئۇلار باغقا كېلىپلا ھاڭ-تاڭ بولۇپ تۇرۇپ قېلىشتى. كۆزلىرىگە ئىشەنمىدى: «ئەجىبا، خاتا بىر يەرگە كېلىپ قالدۇقمۇ نېمە؟» ئەتراپقا قارىدى. بۇ يەر باغنىڭ يېرى ئىدى. ئەمما باغ تۈنۈگۈنكى باغ ئەمەس ئىدى، چۈنكى ھەممە نەرسە كۆيۈپ قاپ-قارا كۆمۈردەك بولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئوغۇللارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ ئەقىللىقراق بىرسى ئەھۋالنى دەرھال چۈشەندى:

- ياق، بىز خاتا كېلىپ قالمىدۇق. بۇ يەر دەل بىزنىڭ بېغىمىز. بىز مال-دۇنياغا قاتتىق بېرىلىپ، پېقىر-يوقسۇللارغا بىر نەرسە بەرمەسلىككە نىيەت قىلغانلىقىمىز ئۈچۈن، ئاللاھتائالا بۇ بالا-قازانى بەردى، بېغىمىزنى ئوت ئاپىتىدە كۆل قىلدى.

ئوغۇللار ھەسرەت-نادامەت، پۇشايمانلىق ئىلكىدە قالدى. ئاخشام قانداق خىياللارنى قىلغان ئىدى، مانا ھازىر نېمىلەرنى كۆرۈۋاتىدۇ؟!... ئۆز ئارا بىر بىرىنى ئەيىپلەشتى: «ھەممىنى قىلغان سەن! بۇ يامان ئەقىلنى بىزگە سەن ئۆگەتتىڭ.» دەپ ئۆز ئارا جېدەللەشتى. ئەقىللىقراق چوڭى:

- ئۇكىلىرىم! بىر بىرىمىزنى بۇنداق ئەيىپلەۋەرگەنىنىڭ پايدىسى يوق. ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلەيلى. ئاللاھ بەلكىم رەھىم قىلىپ، بىزنى ئەپۇ قىلىشى مۇمكىن. – دېدى.

ئوغۇللار ئۆزلىرىنىڭ خاتا قىلغانلىقىنى چۈشىنىپ يەتكەن ئىدى. مال-مۈلۈكنىڭ ھەقىقىي ئىگىسى ئاللاھ ئىدى. ئاللاھ بەرگەن مالنى ئاللاھ خالىغان رەۋىشتە ئىشلىتىش كېرەك ئىدى. ئاللاھ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن سەرپ قىلىنغان مال-دۇنيا بەرىكەتلىك بولۇپلا قالماي، يەنە جەننەتكە كىرىشكىمۇ سەۋەپ بولاتتى. ئاخىرى ئوغۇللار تەۋبە قىلىپ، مۇنداق دېيىشتى:

- ئېسىت، ئېسىت! بىز قاتتىق پۇشايمان قىلدۇق. بىز ھەقىقەتەن ئېغىر خاتالىق ئۆتكۈزدۇق. ھەممە گۇناھ بىزدە. رەببىمىز بارلىق ئەيىپ-نوقسانلاردىن پاكتۇر. شۇڭا رەببىمىزدىن ئۈمىدىمىزنى ئۈزمەيلى. رەببىمىزدىن تىلەيلى. بىر خاتالىقىمىز تۈپەيلى بېغىمىزنى قولىمىزدىن ئالغان ئۇلۇغ رەببىمىزگە سەمىمىي يالۋۇرۇپ ئىلتىجا قىلساق، بۇ باغدىنمۇ ياخشىراق بىر باغنى ئەلۋەتتە بېرىشى مۇمكىن. رەببىمىزنىڭ رەھمىتىنى ئاززۇ قىلىپ، ئۇنىڭغا سېغىنىمىز.

(مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەر ئۈچۈن قەلەم سۈرىسى 17-33- ئايەتلەرگە قاراڭ.)

زاكات كىملەرگە بېرىلىدۇ؟

زاكات بېرىلىدىغان كىشىلەر تۆۋەندىكىلەردۇر:

> ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:
>
> «باي مۇسۇلمانلارنىڭ پۇل-ماللىرىدا سائىللار ۋە (ئىپپەتلىكلىكىدىن سائىللىق قىلمايدىغان) موھتاجلارنىڭ ھەققى بار.»
>
> (زارىيات سۈرىسى 19 -ئايەت)

☜ **پېقىرلار:** دىنىمىزدىكى ئۆلچەملەر بويىچە قارىغاندا باي ھېسابلانمايدىغان، يەنى زاكات بېرەلىگۈدەك مال-مۈلكى بولمىغان كىشىلەر.

☜ **يوقسۇللار:** يېمەك-ئىچمەك، كىيىم-كېچەك قاتارلىق ئەڭ ئەقەللىي ئېھتىياجلىرىنىمۇ ئۆزى قامدىيالماي، باشقىلارغا مۇھتاج بولغان كىشىلەر.

☜ **قەرزدارلار:** قولىدىكى مېلى بىلەن قەرزىنى تۆلىسە، پېقىرچىلىقتا قالىدىغان كىشىلەر. بۇ كىشىلەر زاكات بېرەلىگۈدەك مال-مۈلۈككە ئىگە بولمىغان ئەھۋالدا، ئۇلارغا قەرزىنى تۆلىۋالسۇن دەپ زاكات بېرىلىدۇ.

☜ **مۇساپىرلار:** ۋەتىنىدە مال-مۈلكى بار بولغان تەقدىردىمۇ، ئەمما ياقا يۇرتتا پۇلسىز قالغان، باشقىلارغا مۇھتاج بولۇپ قالغان كىشىلەر. بۇلارغا يۇرتىغا خىراجەت قىلىپ كېتەلىگۈدەك زاكات بېرىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە، بۇ خىل كىشىلەرنىڭ ئەگەر مۇمكىن بولسا، زاكات ئالماي، قەرز ئالغىنى تېخىمۇ ياخشىراق.

☜ **ئاللاھ يولىدىكىلەر:** ئاللاھ يولىدا ئۆزى خالاپ ئۇرۇشقا قاتنىشىشنى تەلەپ قىلغان بولسىمۇ، ئەمما نامراتلىق تۈپەيلى يېمەك-ئىچمەك، قورال ۋە باشقا نەرسىلەرگە مۇھتاج بولغان كىشىلەر. بۇ كىشىلەرگە ئېھتىياجىنى قامدىشى ئۈچۈن زاكات بېرىشكە بولىدۇ. شۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە، ئاللاھنىڭ دىنىنى تارقىتىش ۋە تەبلىغ ۋەزىپىسىنى بىجىرىش ئۈچۈن ئىلىم ئۆگىنىۋاتقان ۋە بۇ ساھەدە ئىشلەۋاتقان كىشىلەرگىمۇ زاكات بېرىشكە بولىدۇ.

✍ زاكات بېرىلىدىغان يەرلەرنى كۆرسەتكەن تەۋبە سۈرىسى 60-ئايەتتە **يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان بەش گۇرۇپپىدىن باشقا يەنە قۇللار، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلار ۋە زاكات خادىملىرىدىن ئىبارەت ئۈچ گۇرۇپپا تىلغا ئېلىنغان.** شۇڭا بۇ ئايەتكە ئاساسلانغاندا زاكات بېرىلىدىغان يەرلەر جەمئىي سەككىز گۇرۇپپا كىشىلەردۇر.

> ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:
>
> «زاكات پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازات قىلىشقا، قەرزدارلارغا، ئاللاھ يولىدا ئىشلىگۈچىلەرگە ۋە يولدا قالغان كىشىلەرگە بېرىلىدۇ. بۇ ئاللاھ تەرىپىدىن بېكىتىلگەن پەرزدۇر. ئاللاھ (بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى) ئوبدان بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.»
>
> (تەۋبە سۈرىسى 60 -ئايەت)

✍ زاكىتىمىزنى ئايەتتە تىلغا ئېلىنغان سەككىز گۇرۇپپا كىشىلەر ئىچىدىكى خالىغان بىرىگە بەرسەك بولغىنىدەك، ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى بىر قانچىسىگە ياكى ھەممىسىگە ئۇلەشتۈرۈپ بەرسەكمۇ بولىدۇ.

✍ زاكات بەرگەندە ئالدى بىلەن يېقىن تۇغقانلىرىمىزدىن باشلاپ بەرسەك، تېخىمۇ ساۋاپ بولىدۇ.

كىملەرگە زاكات بەرگىلى بولمايدۇ؟

- ⊗ بايلارغا،
- ⊗ مۇسۇلمان ئەمەسلەرگە،
- ⊗ بېقىش مەجبۇرىيىتى بولغان كىشىلەرگە (ئاتا-ئانا، چوڭ ئانا، چوڭ دادا، بالا-ۋاقا، نەۋرە-چەۋرىلەر)،
- ⊗ مەكتەپ، دوختۇرخانا، جامى، يول، كۆۋرۈك قاتارلىق يەرلەرگە

زاكات بەرگىلى بولمايدۇ. ⊗

☒ ئەر-خوتۇنلار بىر بىرىگە زاكات بېرەلمەيدۇ.

☑ بىر تۇغقانلار، هاماچا، تاغا (ئانىسىنىڭ ۋە دادىسىنىڭ بىر تۇغقانلىرى)، بىر تۇغقىنىنىڭ بالىلىرى قاتارلىق ئۇرۇق-تۇغقانلارغا زاكات بەرگىلى بولىدۇ.

ياخشى كۆرىدىغىنىمنى بەردىم

پەيغەمبىرىمىزنىڭ بەك ياخشى كۆرىدىغان دوستلىرىدىن بىرى بولغان ئەبۇ تەلھا مەدىنىدىكى كۆزگە كۆرۈنگەن بايلارنىڭ بىرى ئىدى. ئەبۇ تەلھانىڭ بىر قانچە يەردە كەڭرى ئېتىزلىقلىرى، مېۋىلىك باغلىرى ۋە چارۋا ماللىرى بار ئىدى. مەسجىدى-نەبەۋىگە يېقىن يەردىكى چوڭ بىر مېۋىلىك بېغى بولسا، بارلىق باغلىرىنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ چىرايلىقى ھەم ئەڭ قىممەتلىكى ئىدى. ئىچىدە تاتلىق سۇ قۇدۇقى بار بۇ خورمىلىق باغنى ئەبۇ تەلھا بەكلا ياخشى كۆرەتتى. پەيغەمبىرىمىزنى ۋە دوستلىرىنى پات-پات بېغىغا تەكلىپ قىلىپ، مېھمان قىلىپ تۇراتتى. خورما دەرەخلىرىنىڭ سايىسىدىكى سۆھبەتلەرمۇ بەك قىزىيتتى.

بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىز دوستلىرى بىلەن بىرلىكتە مەسجىتتە پاراڭلىشىپ ئولتۇراتتى. بۇ ئەسنادا تۆۋەندىكى ئايەتنى ئوقۇدى:

«ياخشى كۆرگەن نەرسەڭلاردىن بىر قىسمىنى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن بەرمىگۈچە، ھەقىقىي ياخشىلىق قىلغان بولمايسىلەر. ئاللاھ بەرگەن نەرسەڭلارنى ھەقىقەتەن بىلىپ تۇرىدۇ (ۋە مۇكاپاتىنى ھەسسىلەپ بېرىدۇ.)» (ئال-ئىمران سۈرىسى 92-ئايەت)

ئەبۇ تەلھا بۇ ئايەتنى ئاڭلاپ قاتتىق تەسىرلەندى ۋە پەيغەمبىرىمىزگە:

- ئەي رەسۇلۇللاھ! مېنىڭ مال-مۈلكىم ئىچىدە ئەڭ قىممەتلىكى ۋە ئەڭ ياخشى كۆرىدىغىنىم مۇشۇ مەسجىدنىڭ ئۇدۇلىدىكى ئاۋۇ خورمىلىق باغدۇر. ھازىردىن باشلاپ بۇ بېغىمنى ئاللاھ رازىلىقى ئۈچۈن مۇھتاجلارغا بېرىمەن. پېقىر مۇسۇلمانلار بۇ باغنىڭ مېۋىسىدىن ۋە سۈيىدىن پايدىلانغاي. — دېدى.

بىر دەمدىن كېيىن ئەبۇ تالھا بۇ پىلانىنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن بېغىغا باردى. باغقا بېرىپ، ئايالى ئۇممۇ سۇلەيمنىڭ بىر دەرەخنىڭ سايىسىدا ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى. ئۇنىڭغا باغدىن چىقىپ كېتىشنى ئېيتتى. ئۇممۇ سۇلەيم:

- ئەبۇ تەلھا! باغدىن نېمىشقا چىقىپ كەتكۈدەكمىز؟ بىر يەرگە كېتەمدىمىز؟ - دەپ سورىدى. ئەبۇ تەلھا:

- ياق! بىر يەرگە كەتمەيمىز. لېكىن ئەمدى بۇ باغ بىزنىڭ ئەمەس، مەدىنە پېقىرلىرىنىڭ. — دېدى ۋە مەسجىدتىكى ۋەقەنى سۆزلەپ بەردى. بۇنى ئاڭلىغان ئۇممۇ سۇلەيم:

- ئىككىمىزنىڭ نامىدا بېغىشلىدىڭمۇ ياكى ئۆزەڭنىڭ نامىدا بېغىشلىدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. ئەبۇ تەلھا:

- ئىككىمىزنىڭ نامىدا... — دەپ جاۋاپ بەردى. ئۇممۇ سۇلەيم:

- ئاللاھ سەندىن رازى بولغاي! ئەبۇ تەلھا، ئەتراپىمىزدىكى پېقىرلارنى كۆرگەنسىرى مەنمۇ سەندەك قىلىشنى ئويلىغان، لېكىن ساڭا دېيىشكە جۈرئەت قىلالمىغان ئىدىم. ئاللاھ ياخشى ئىشىمىزنى قوبۇل قىلغاي. — دېدى.

خەلىپە ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز تاغار-تاغارلاپ شىكەر ئېلىپ، پېقىرلارغا تارقىتىپ بېرەتتى. بۇنى كۆرگەنلەر:

- بۇنداق قىلغۇچە، پېقىرلارغا پۇل تارقاتساڭ ياخشىراق ئەمەسمۇ؟ - دېيىشتى. ئۆمەر بىن ئابدۇلئەزىز:

- مەن شىكەرنى بەكلا ياخشى كۆرىمەن. شۇڭا ياخشى كۆرگەن نەرسەمنى ئىنفاق قىلىشنى (نامراتلارغا بېرىشنى) كۆڭلۈم تارتتى. — دەپ جاۋاپ بەردى.

زاكات بەرگەندە نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز لازىم؟

زاكات بەرگەندە مېھرى-شەپقەتلىك بولۇشىمىز لازىم

زاكات ۋە سەدىقە بەرگەندە مېھرى-شەپقەت بىلەن مۇئامىلە قىلىشىمىز، ئۆزىمىزنى پېقىرلارنىڭ ئورنىغا قويۇپ: «مېنىڭمۇ پېقىر بولۇشۇم مۇمكىن ئىدى» دېگەن تۇيغۇ ئىچىدە بېرىشىمىز لازىم.

زاكات بەرگەندە ئىبادەت قىلىۋاتقانلىقىمىزنى ئۇنۇتماسلىقىمىز لازىم

زاكات ۋە سەدىقە بەرگەندە، ئاللاھنىڭ بىر بۇيرۇقىنى ئىجرا قىلغانلىقىمىزنى، يەنى ئىبادەت قىلغانلىقىمىزنى ئۇنۇتماسلىقىمىز كېرەك. شۇڭا بىزنىڭ مۇشۇنداق بىر ئىبادەتنى ئادا قىلالىشىمىزغا سەۋەپ بولغان پېقىرلارغا ھۆرمەت ۋە تەشەككۈر ھىسسىياتى ئىچىدە مۇئامىلە قىلىشىمىز لازىم.

زاكات بەرگەندە سىلىق-سىپايە بولۇشىمىز لازىم

زاكات ۋە سەدىقىلەرنى ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن بېرىۋاتقانلىقىمىزنى ئۇنۇتماسلىقىمىز لازىم. بىر ھەدىيە ياكى بىرەر ئامانەتنى بەرگەندە، ئۇنى چىرايلىق ئوراشقا ۋە ئەدەب بىلەن بېرىشكە قانچىلىك دىققەت قىلساق، زاكات بىلەن سەدىقىنىمۇ بۇ خىل سىپايىلىك بىلەن بېرىشىمىز كېرەك. بىز زاكات بەرگەن كىشىلەرگە ئىللىق، خوشچىرايىمىز ۋە سىلىق-سىپايىلىقىمىز كەم بولۇپ قالمىغاي.

ئاللاھ رىزاسىغا ئېرىشىشتىن باشقا تامايىمىز بولماسلىقى كېرەك. زاكات بەرگەندە: «بۇ مېنىڭ ساڭا بەرگەن زاكىتىم.» دەپ زاكات ئالغۇچى كىشىنى رەنجىتمەسلىكىمىز كېرەك. چۈنكى مۇھىمى، زاكاتنىڭ پېقىرنىڭ قولىغا تېگىشىدۇر. ئالغۇچى كىشىنىڭ بۇنىڭ زاكات ئىكەنلىكىنى بىلىش بىلمەسلىكى مۇھىم ئەمەس.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى مۆمىنلەر! پۇل-مېلىنى كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن سەرپ قىلىدىغان، ئاللاھقا ۋە ئاخىرەت كۈنىگە ئىمان كەلتۈرمەيدىغان كىشى (نىڭ قىلغان ئەمەلىنى بىكار قىلىۋەتكىنىگە) ئوخشاش، بەرگەن سەدىقەڭلارنى مىننەت قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش بىلەن بىكار قىلىۋەتمەڭلار.»

(بەقەرە سۈرىسى 264 -ئايەت)

ھەقىقىي پېقىرلارنى ئىزدەپ تېپىشىمىز كېرەك

زاكىتىمىزنىڭ مەقبۇل بولۇشى ئۈچۈن بېرىلىدىغان كىشىلەرنى ياخشى تاللىشىمىز لازىم. مۇھىمى، مالنىڭ قولدىن چىقىشى ئەمەس، نەق جايىغا بېرىشىدۇر. چۈنكى زاكات بەرگەندىكى ئاساسىي مەقسەت ئۇنى ھەقىقىي ئېھتىياجلىق كىشىگە بېرىشتۇر. ئەگەر ئىزدەپ سورىمايلا، زاكات مۇھتاج ئەمەس بىرەيلەنگە بېرىلگەن بولسا، زاكاتنى يېڭىۋاشتىن قايتا بېرىشكە توغرا كېلىدۇ.

بولۇپمۇ مۇھتاج ئىكەنلىكىنى ئېيتىشتىن تارتىنىدىغان كىشىلەرنى ئىزدەپ تېپىشىمىز كېرەك. ھەقىقىي پېقىرلارنىڭ ئاشۇلار ئىكەنلىكىنى ئۇنۇتماسلىقىمىز، زاكاتنى دەل جايىغا بېرىشىمىز لازىم.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«ئۆيمۇ-ئۆي كىرىپ بىر ئىككى تال پۇچۇق نان، خورما تىلەپ يۈرگەن تىلەمچى يوقسۇل ئەمەس. ھەقىقىي يوقسۇل كىشى بولسا ئۆزىدە تۇرمۇشنى قامدىغۇدەك مېلى يوق، مۇھتاج ئىكەنلىكى مەلۇم بولسىمۇ، سەدىقە بېرىلمىگەن ۋە باشقىلاردىن ھېچقانداق نەرسە تىلىمىگەن كىشىدۇر.»

(بۇخارى: «زاكات»، 53)

ھالال ئەمگەك بىلەن ياشاش تىلەمچىلىك قىلىشتىن ياخشىدۇر

ئەنسارلاردىن بىر كىشى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ سەدىقە تىلىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-ئۆيۈڭدە بىرەر نەرسەڭ بارمۇ؟ - دەپ سورىدى. بۇ كىشى:

-ھەئە. بىر كىگىزىم بار، يېرىمىنىڭ ئۈستىدە ياتىمەن، يېرىمىنى يېپىنىمەن. يەنە بىر سۇ قاچام بار. – دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

-يۈر، ئۆيۈڭدىكى شۇ نەرسىلەرنى ئېلىپ كەل. – دەپ بۇيرىدى. بۇ كىشى ئۆيىگە بېرىپ، نەرسىلىرىنى ئېلىپ كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بۇلارنى قولىغا ئېلىپ:

-بۇ نەرسىلەرنى سېتىۋالىدىغانلار بارمۇ؟ - دەپ سورىدى. بىر ئادەم:

- مەن بىر دەرھەمگە ئالاي. – دېدى. پەيغەمبىرىمىز ئىككى ئۈچ قېتىم:

-بۇنىڭدىن قىممەترەك ئالىدىغانلار يوقمۇ؟ - دېدى، بىرەيلەن:

-مەن ئىككى دەرھەمگە ئالاي. – دېۋىدى، پەيغەمبىرىمىز بۇ نەرسىلەرنى ئۇ كىشىگە ئىككى دەرھەمگە ساتتى. ئىككى دەرھەمنى نەرسىلەرنىڭ ئىگىسىگە بېرىپ، مۇنداق دېدى:

-بىر دەرھەمگە بالا-چاقاڭغا يەيدىغان نەرسە ئال. بىر دەرھەمگە بىر ئاغامچا ئېلىپ، ئوتۇن توشۇپ جېنىڭنى باق. – دېدى.

بۇ كىشى پەيغەمبىرىمىزنىڭ دېگىنىنى قىلدى. ئون بەش كۈندىن كېيىن كېلىپ، ئون دەرھەم پۇلغا ئېرىشكەنلىكىنى، بۇنىڭ بىر قىسمىغا كىيىم-كېچەك، بىر قىسمىغا يېمەك-ئىچمەك ئالغانلىقىنى سۆزلىدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبىرىمىز:

-مۇشۇنداق ھالال ئەمگەك بىلەن ياشاش ياخشىمۇ ياكى قىيامەت كۈنى پېشانىسىگە تىلەمچىلىك تامغىسى بېسىلغان ھالدا ئاللاھنىڭ ھوزۇرىغا بېرىش ياخشىمۇ؟ - دېدى.

(ئەبۇ داۋۇد: «زاكات»، 26)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىنسانلارنىڭ تىلەمچىلىك قىلىشنى ياقتۇرمايتتى. بۇ ھەقتە مۇنداق دېگەن ئىدى: «سىلەردىن بىرەيلەننىڭ بىر ئاغامچا ئېلىپ، بۇ ئاغامچىدا ئوتۇن باغلاپ ئەكىلىپ سېتىشى ۋە شۇنىڭ بىلەن ئاللاھتائالانىڭ بۇ بەندىسىنى باشقىلاردىن بىر نەرسە تىلەشتىن ساقلىشى، ئۇنىڭ يۈزىنىڭ تۆكۈلمەي، غۇرۇرى بىلەن ياشىشى ئەلۋەتتە تىلەمچىلىك قىلىشىدىن كۆپ ياخشىدۇر.»

(بۇخارى: «زاكات»،53)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن:

«بەرگۈچى قول ئالغۇچى قولدىن ئۈستۈندۇر.»

(بۇخارى: «زاكات»، 18)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ
مەرتلىگى ۋە باشقىلارغا ياردەم قىلىشنى ياخشى كۆرۈشى

باشقىلارغا ياردەم قىلىشنى ياخشى كۆرۈش، ئىنسانلارنىڭ ئېھتىياجىنى ھەل قىلىش، پېقىرلارغا يار-يۆلەك بولۇش پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەڭ چوڭ ئالاھىدىلىكلىرىدىن بىرى ئىدى. قىيىنچىلىققا يولۇققانلىكى كىشى پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ دەردىنى ئېيتاتتى. پەيغەمبىرىمىزمۇ ئۇلارنىڭ قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىشقا تىرىشاتتى، ئۆزىدىن بىرەر نەرسە تەلەپ قىلغانلارنى ھەرگىز قۇرۇق قول ياندۇرمايتتى. ھېچقاچان «يوق» دېمەيتتى، ئازىراق بولسىمۇ بېرەتتى. بەرگۈدەك بىرەر نەرسىسى بولمىسا، چىرايلىق گەپ بىلەن ئۆزرخاھلىق ئېيتاتتى. «بۇغداي نېنى يوق چاغدىمۇ، بۇغداي سۆزى بار ئىدى.» پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىنسانلار ئىچىدىكى ئەڭ مەرت كىشى ئىدى. ما ل - مۈلۈكىنىڭ ھە قىقىي

ئىگىسىنىڭ ئاللاھ ئىكەنلىكىنى قەتئىي ئېسىدىن چىقارمايتتى. يوقسۇللارنى، مۇھتاجلارنى ئۆزىدىن بەكرەك ئويلايتتى، ئاچلارنى تويغۇزاتتى. قەرز سورىغانلارغا بېرەتتى، بەرگەن قەرزىنى ئېلىشتىن بەزىدە ۋاز كېچەتتى.

مەرتلەرنىڭ خۇسۇسىيەتلىرىدىن بىرى، ياخشى كۆرىدىغان يېقىنلىرىغا ھەدىيە بېرىپ، ئۇلارنىڭ كۆڭلىنى خوش قىلىشتۇر. پەيغەمبىرىمىز: «بىر بىرىڭلارغا ھەدىيە بەرسەڭلار، مېھرى-مۇھەببىتىڭلار كۈچىيىدۇ.» دەپ ئۆز ئارا ھەدىيە بېرىشنى تەۋسىيە قىلغان. پەيغەمبىرىمىز ئۆزىمۇ خىلمۇ-خىل ھەدىيىلەرنى تارتۇق قىلىپ بېرىش ئارقىلىق دوستلىرىنى خۇشال قىلاتتى. ئۆزىگە بېرىلگەن ھەدىيىنى قوبۇل قىلىپ، ئۇنىڭ ئورنىغا تېخىمۇ ياخشىراقىنى ھەدىيە قىلىپ قايتۇراتتى. سېتىۋالغان نەرسىنى بەزىدە ساتقۇچىغا ھەدىيە قىلىپ بەرگەن ئەھۋاللارمۇ بولغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بىر قېتىم ئىقتىسادىي قىيىنچىلىقتا قالغان جابىر بىن ئابدۇللاھنىڭ تۆگىسىنى نەق پۇلغا سېتىۋېلىپ، كېيىن بۇ تۆگىنى يەنە جابىرغا سوغات قىلىپ بەرگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇسۇلمانلارنى مەرت بولۇشقا، ئىنسانلارغا ياردەم قىلىشقا دەۋەت قىلاتتى. بۇنداق قىلىشنى ئاللاھنىڭ ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى بۇ سۆزلىرىدە ئىپادىلىگەن ئىدى: «ئۈممىتىم ئىچىدىكى مۇھتاجلارنىڭ قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلغان كىشى مېنى مەمنۇن قىلىدۇ. مېنى

مەمنۇن قىلغان كىشى ئاللاھنى مەمنۇن قىلىدۇ. ئاللاھ ئۆزى مەمنۇن بولغان كىشىنى جەننەتكە كىرگۈزىدۇ.»

پەيغەمبىرىمىز خەير-ساخاۋەت قىلىشنى ياخشى كۆرىدىغان كىشىلەرنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەخت-سائادەتكە ئېرىشىدىغانلىقىدىن خوشخەۋەر بەرگەن. پىخسىق، بېخىل كىشىلەرنىڭ بەختسىز بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان. مەرتلىكنىڭ كىشىنى ئاللاھقا، جەننەتكە ۋە ئىنسانلارغا يېقىنلاشتۇرىدىغانلىقى ھەققىدە مۇنداق دېگەن ئىدى:

«مەرت كىشى ئاللاھقا يېقىندۇر، جەننەتكە يېقىندۇر، ئىنسانلارغا يېقىندۇر. بېخىل كىشى بولسا، ئاللاھتىن ئۇزاقتۇر، جەننەتتىن ئۇزاقتۇر، ئىنسانلاردىن ئۇزاقتۇر، جەھەننەمگە يېقىندۇر.»

قەلبى ئىنسان سۆيگۈسى، مېھرى-شەپقەت ۋە ياردەم تۇيغۇسى بىلەن تولغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەرتلىگى مانا مۇشۇنداق ئىدى ۋە ئۆمۈر بويى مۇشۇنداق داۋاملاشتى. ئۆزى ماددى بايلىقلارغا ئىگە بولغان زاماندىمۇ ئاددى-ساددا ياشاپ ئالەمدىن ئۆتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«پەقەت شۇ ئىككى خىل كىشىگىلا ھەۋەس قىلىشقا بولىدۇ: بۇلارنىڭ بىرى، ئاللاھ بەرگەن مالنى توغرا يولدا خەجلەپ تۈگەتكەن كىشى؛ يەنە بىرى، ئاللاھ بەرگەن ئىلىمنى توغرا ئىشلەتكەن ۋە ئۇنى باشقىلارغا ئۆگەتكەن كىشى.»

(بۇخارى: «ئىلىم»، 15)

بىر كۈنى، بىر مۇسۇلمان ئايال بىر يەكتەك تىكىپ ئەكىلىپ پەيغەمبىرىمىزگە ھەدىيە قىلدى. مۇشۇنداق بىر كىيىمگە ئېھتىياجلىق بولغان پەيغەمبىرىمىز بۇ يەكتەكنى ئېلىپ ئۆيىگە كەتتى. كىيگەندىن كېيىن قايتا مەسجىدكە كەلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ دوستلىرىدىن بىرەيلەنگە يەكتەك ياراپ قالدى. ئۇ پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەرتلىگىنى بىلگەنلىكى ئۈچۈن، تارتىنماي:

- ئەي رەسۇلۇللاھ! بۇ يەكتەك بەك يارىشىملىق ئىكەن. ماڭا ھەدىيە قىلىپ بېرىڭ. – دېدى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇنىڭدىن باشقا بىر يەكتىكى بولمىسىمۇ، دوستىنىڭ تەلىۋىنى يەردە قويماي، يەكتەكنى دەرھال سېلىپ، ئۇنىڭغا بەردى.

پەيغەمبىرىمىزدىن يەكتەك تەلەپ قىلغان ساھابىنىڭ دوستلىرى ئۇنىڭغا:

- نېمىشقا ئۇ يەكتەكنى بېرىڭ دەيسەن؟ ھالبۇكى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئۇ يەكتەككە ئېھتىياجى بار ئىدى. ئۇنىڭ ئۆزىدىن بىر نەرسە سورىغانلارغا ياق دېمەيدىغانلىقىنى بىلمەمسەن؟ - دەپ كايىدى. ئۇ ساھابە:

- مەن بۇ يەكتەكنى كىيىش ئۈچۈن ئەمەس، كېپەن قىلىش ئۈچۈن سورىغان ئىدىم. – دەپ جاۋاپ بەردى.

بۇ ساھابە ۋاپات بولغاندا پەيغەمبىرىمىز ھەدىيە قىلغان يەكتەك بىلەن كېپەنلەندى.

(بۇخارى: «ئەدەب»، 39؛ «جەنائىز»، 29)

سەككىز جەننەت ھازىر

مۇھتاجسەن شەپقەتكە سەنمۇ ئەي يارەن،
گۈل شىپخىدا تىكەن بولما، شەبنەم بول!
گەر كىشى قانتىنى سۈنغاندەك كۆرسەڭ،
يارىسىنى ئاغرىتما ۋە مەلھەم بول!

قۇرۇق لۈڭگە تۇتالمايدىغان قوللار بار،
ئازابىنى دېيەلمەيدىغان تىللار بار،
ھەم يېقىر، ھەم ئاجىز كۆپ بەندىلەر بار،
بارغىن، ئۇلارنى خۇشال قىپ، كېرەم بول!

ۋىجدان بول يېتىمگە، جان بول يالغۇزغا،
چىقارغىن چۇقۇردا قالغاننى تۈزگە،
يوقسۇللۇق چۆلدە قورۇلغان يۈزگە،
بارلىغىڭ ئىلە سالقىن شامال بول!

گەر كىمكى ئىچسە بېخىللىق زەھىرىنى،
چۆكتۈرگەي ئۇنى غېرىپلارنىڭ ئاھۇ دەرياسى،
بۇلۇڭ-پۇشقاقلارنى كەز، سەھرا ۋە شەھەرنى،
ئاچلارغا نان، سۇسىزلارغا زەمزەم بول!

ياخشىلىق قىل، دېڭىزغا تاشلا! ئاداش،
كۆزى كۆرمەس بېلىقلار دېسىمۇ تاش،
ياراتقۇچى يېتەر ساڭا، ھالىڭغا سىرداش،
سەككىز جەننەت ھازىر، سەن مېھمىنى بول!

بايمۇ ھەم پېقىرمۇ ئاللاھ ئالدىدا بىر،
ھەسەت قىلما، خار كۆرمە، بۇ ئاللاھ ئەمرىدۇر،
ياردەم قىلغاننى ئاللاھ سۆيىدۈرىدۇ،
سەنمۇ ئەي سەيرى، بۇ سۆيگۈگە مەھرەم بول!

- مۇھەممەد ئەلى ئەشمەلى

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنى مۇۋاپىق ھالدا باغلاڭلار.

- ❑ زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە توشقان مالنىڭ ئىگىسى
- ❑ ئالتۇن ياكى كۈمۈشنىڭ قىرىقتىن بىرىنى
- ❑ بىر كىشى ئۆزىنىڭ نەۋرىلىرىگە
- ❑ زاكات بەرگەندە
- ❑ جامى، مەكتەپ، دوختۇرخانا قاتارلىق ئورۇنلارغا
- ❑ زاكات بايلارنىڭ مېلىنى
- ❑ بىر باي مۇسۇلماننىڭ مېلىنىڭ بىر قىسمىنى
- ❑ بەرگۈچى قول
- ❑ ئالتۇننىڭ زاكات ئۆلچىمى
- ❑ پىتىر سەدىقىسىنىڭ ئەڭ ئاز مىقدارى

- ❑ ئوتتۇراھال تۇمۇش كەچۈرىدىغان بىر كىشىنىڭ ئىككى ۋاخلىق تامىقى ياكى مۇشۇنىڭغا چۈشلۇق پۇلدۇر.
- ❑ دىنىمىز ئەمر قىلغان يەرلەرگە بېرىشى «زاكات» دەپ ئاتىلىدۇ.
- ❑ ئالغۇچى قولدىن ئۈستۈندۇر.
- ❑ باشقىچە ئېيتساق، 2,5% نى زاكات بېرىمىز.
- ❑ 80,18 گرامدۇر.
- ❑ زاكات بېرەلمەيدۇ.
- ❑ ۋە يول، كۆۋرۈك قاتارلىق ئاممىۋى ئەسلىھەلەرگە زاكات بېرىلمەيدۇ.
- ❑ ئىبادەت قىلغۇاتقانلىقىمىزنى ئونۇتماسلىقىمىز كېرەك.
- ❑ پېقىرلارغا يەتكۈزىدىغان بىر كۆۋرۈكلۈك ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ.
- ❑ دىنىي جەھەتتە باي ھېساپلىنىدۇ.

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. تۆۋەندىكى كىشىلەردىن كىملەرگە زاكات بېرىلمەيدۇ؟

   ئا. يولدا قالغان كىشىگە

   ب. پېقىرلارغا

   ت. قەرزدارلارغا

   پ. ئاتا-ئانىغا

2. زاكات، سەدىقە، قۇربانلىق، پىتىر سەدىقىسى قاتارلىق ئىبادەتلەرنىڭ ئورتاق ئالاھىدىلىگى قايسى؟

   ئا. ئۆز-ئارا ياردەملىشىش ۋە ھەمكارلىق

   ب. دۇرۇسلۇق ۋە ئادالەت

   ت. ئىشچانلىق ۋە بەخت-سائادەت

   پ. سەۋر ۋە بەرىكەت

3. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى زۆرۈر ئېھتىياجىمىز ئەمەس؟
ئا. ئۆي
ب. ماشىنا
ت. تىجارەت مېلى
پ. ھۈنەر-كەسپ سايمانلىرى

4. قوي ۋە ئۆچكىلەر قانچىلىك بولغاندا زاكات بېرىلىدۇ؟
ئا. 40 تۇياق
ب. 30 تۇياق
ت. 20 تۇياق
پ. 100 تۇياق

5. پىتىر سەدىقىسى بېرىشنىڭ ھۆكمى نېمە؟
ئا. پەرز
ب. ۋاجىپ
ت. سۈننەت
پ. مۇستەھەپ

6. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى خاتا؟
ئا. زاكات مال-دۇنياغا دەرىجىدىن تاشقىرى ئامراقلىق ۋە پىخسىقلىق قاتارلىق قۇسۇرلارنى يوق قىلىدۇ.
ب. زاكات مالنىڭ پايدىلىق ۋە بەرىكەتلىك بولىشىغا، كۆپىيىشىگە سەۋەپ بولىدۇ.
ت. زاكات ئىنسانلار ئارىسىدا مېھرى-مۇھەببەت ۋە يېقىنلىق پەيدا قىلىدۇ.
پ. زاكات باينى تېخىمۇ باي، نامراتنى تېخىمۇ نامرات قىلىپ قويىدۇ.

7. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسىنىڭ زاكىتى بېرىلمەيدۇ؟
ئا. پۇل
ب. قوي
ت. ئۆي جابدۇقلىرى
پ. كالا

8. زاكات دېگەندە تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسىنى دېگىلى بولمايدۇ؟
ئا. زاكات بايلارغا پەرزدۇر.
ب. زاكات يىلدا بىر قېتىم بېرىلىدۇ.
ت. مالنىڭ قىرىقتىن بىرى، يەنى 2,5% ى زاكات قىلىپ بېرىلىدۇ.
پ. سالامەت ئەمەس كىشىلەر زاكات بەرمەيدۇ.

تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى بوش يەرلەرگە تىرناق ئىچىدىكى مۇۋاپىق سۆزلەرنى تاللاپ قويۇڭلار.

(ماللىرىدا، بىر تال بۇغداي، تىلمەيدىغان، پاكىزلايدۇ، قەلبىڭنىڭ)

- ھەقىقىي يوقسۇل تۇرمۇشىنى قامدىغۇدەك مېلى يوق، مۇھتاج ئىكەنلىكى مەلۇم بولسىمۇ، سەدىقە بېرىلمىگەن ۋە ھېچكىمدىن بىر نەرسە .... كىشىدۇر.
- «باي مۇسۇلمانلارنىڭ .... تىلەيدىغان ۋە تىلمەيدىغان يوقسۇللارنىڭ ھەققى بار.»
- «مېلىنى ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلغانلارنىڭ ئەھۋالى ھەر باشقىدا يۈز تال دان تۇتقان .... نىڭ ئەھۋالىغا ئوخشايدۇ.»
- «ئەگەر .... يۇمشىشىنى خالىساڭ، پېقىرغا يېمەك-ئىچمەك بەر، يېتىمغا يار-يۆلەك بول.»
- «بايلارنىڭ ماللىرىدىن زاكات ئال. زاكات ئۇلارنىڭ ماللىرىنى .... ۋە ئۇلارنى گۇناھلاردىن پاكلايدۇ.»

مۇقەددەس سەپەر

ھەج

- ھەج ئۇقۇمى
- ھەج ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز
- ھەج قىلىش كىملەرگە پەرز؟
- ھەجگە مۇناسىۋەتلىك يەرلەر
- مەككە ۋە مەدىنىدىكى زىيارەت يەرلىرى
- ھەجنىڭ پەرزلىرى
- ھەج ئىبادىتىدىكى ۋەزىپىلەر
- ھەجنى قانداق قىلىمىز؟
- ئۆمرە
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەججى

زەمزەم

ئاللاھتائالا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئايالى ھاجەر ۋە ئوغلى ئىسمائىلنى مەككىگە ئېلىپ كېلىشنى بۇيرىدى. مەككە يەمەندىن سۈرىيىگە بارىدىغان كارۋان يولى ئۈستىدە ئىدى. مەككىدە ئىنسان ياشمايتتى، ئىچكۈدەك سۇمۇ يوق ئىدى، قاقاس، قورغاق بىر يەر ئىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەمرىنى دەرھال بىجا كەلتۈردى. ئايالى ھاجەر ۋە ئانىسىنى ئېمىۋاتقان بۇۋاق ئىسمائىلنى ئېلىپ يولغا چىقتى. ئۇزۇن يول يۈرگەندىن كېيىن مەككىگە يېتىپ كەلدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ھاجەر بىلەن ئىسمائىلنى مۇشۇ يەردە قويۇپ قويدى. يېنىدا ئازىراق سۇ ۋە يېمەكلىك بار ئىدى. ئاندىن شامغا بېرىش ئۈچۈن كەينىگە قايتتى. ھاجەر ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ پېشىگە ئېسىلدى:

- ئى ئىبراھىم! ئانا-بالا ئىككىمىزنى بۇ ئادەمزاتسىز چۆلدە تاشلاپ قويۇپ قاياققا كېتىۋاتىسەن؟ بىزنى كىمگە تاپشۇردۇڭ؟ - دەپ سورىدى. بۇ سۇئاللارنى تەكرار-تەكرار سورىغان بولسىمۇ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام جاۋاپ بەرمىدى. بۇنىڭ باشقا بىر سەۋەبى بارلىقىنى چۈشەنگەن ھاجەر:

- ياكى بۇنداق قىلىشنى ساڭا ئاللاھ بۇيرىدىمۇ-يا؟ - دەپ سورىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئايالى ھاجەرگە قاراپ:

- شۇنداق! ئاللاھ بۇيرىدى. – دېدى. بۇنىڭ بىلەن ھاجەر:

- ئۇنداق بولسا، كېتىۋەرگىن. ئاللاھ بىزگە كۇپايىدۇر. ئۇ بىزنى ئۆز پاناھىدا ساقلايدۇ. ئۇ ئەڭ ياخشى دوست ۋە ئەڭ ياخشى غەمگۇزاردۇر. – دېدى ۋە بالىسىنىڭ يېنىغا كەلدى. ھاجەرنىڭ ئاللاھقا بولغان ئىشەنچىسى ۋە تەسلىمىيىتى ئۇنىڭ ئىمانىنىڭ كۈچلۈك ئىكەنلىكىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۇلاردىن بىرئاز ئۇزاقلاشقاندىن كېيىن، مەككىنى كۆرگىلى بولىدىغان بىر ئېگىز يەرگە چىقتى. قىبلىگە قاراپ، قوللىرىنى ئېچىپ مۇنداق دەپ دۇئا قىلدى:

«ئەي رەببىم! ئەۋلادىمنىڭ بىر قىسمىنى (يەنى بالام ئىسمائىل بىلەن ئايالىم ھاجەرنى) ناماز ئوقۇسۇن (يەنى ساڭا ئىبادەت قىلسۇن دەپ) سېنىڭ ھۆرمەتلىك ئۆيۈڭنىڭ قېشىدىكى ئېكىنسىز بىر ۋادىغا (يەنى مەككىگە) ئورۇنلاشتۇردۇم. رەببىم! بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ دىللىرىنى ئۇلارغا مايىل قىلغىن. ئۇلارنى شۈكۈر قىلسۇن دەپ تۈرلۈك مېۋىلەرنى ئۇلارغا رىزىق قىلىپ بەرگىن.» (ئىبراھىم سۈرىسى 37-ئايەت)

بىر مەزگىل ئۆتكەندىن كېيىن، ھاجەرنىڭ يېنىدىكى سۇ ۋە باشقا ئوزۇق-تۈلۈكلەر تۈگىدى. ئۇسساپ ماغدۇرسىزلاندى. سۈتى توختاپ قالدى. ئۆتتەك قۇياش ھارارىتى بىلەن ئەتراپ تونۇردەك قىززىپ كەتكەن ئىدى. ئىسسىقتا چىدىغىلى بولمايۋاتاتتى. ھاجەر ئانىمىز بىلەن ئىسمائىل ئۇسساپ، چاڭقاپ ھالىدىن كەتكەن ئىدى. سۈت ئېمەلمىگەن ئىسمائىل ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقتىن يىغلاشقا باشلىدى. ھاجەر ئانىمىز ئوغلىنىڭ ئاچلىق ۋە ئۇسسىزلىقتىن ئۆلۈپ كېتىشىدىن ئەنسىرىدى ۋە چىدىيالماي ئورنىدىن تۇرۇپ، ئوڭ سول تەرەپكە قاتراپ يۈگرەشكە

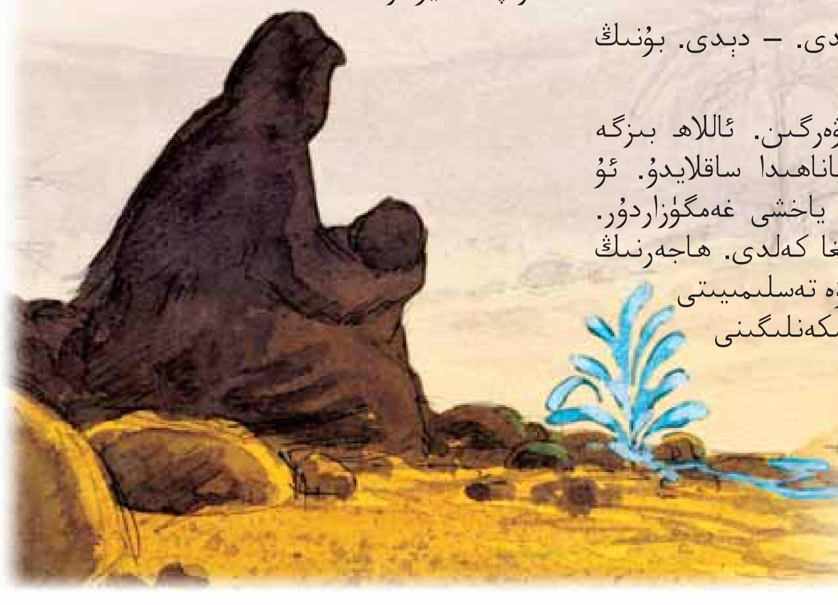

باشلىدى. ئىسمائىلنى ياتقۇزۇپ قويۇپ، يېقىندىكى سەفا ئېگىزلىكىگە كەلدى. ئۇزىگە ياردەم قىلغۇدەك بىرەيلەننى تېپىش ئۈمىدىدە ئەتراپقا قارىدى. ئەتراپتا ئىنسى-جىن ياكى بىر تامچە سۇ كۆرۈنمەيتتى. ھەزرىتى ھاجەر سەفا ئېگىزلىكىدە ھېچكىمنى تاپالمىغاندىن كېيىن، مەرۋە ئېگىزلىكىگە كەلدى. ئىككى ئېگىزلىك ئارىسىدا بىر قانچە قېتىم قاتىرىدى. سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا يۈگرەپ تاقىتى قالمىغان، ياردەم قىلغۇدەك ھېچكىمنى تاپالمىغان ھاجەر ھېرىپ ھالسىرىغان، مەيۈس ھالدا بالىسىنىڭ يېنىغا كەلدى.

ھەزرىتى ھاجەر ئىسمائىلنىڭ يېنىغا كېلىپ كۆزلىرىگە ئىشەنمەيلا قالدى. ھەزرىتى ئىسمائىلنىڭ پۇتىنىڭ ئاستىدىن سۇ چىقىۋاتاتتى. ھەزرىتى ھاجەر چەكسىز شاتلىنىپ، بۇ سۇنى بەرگەن ئاللاھقا خۇشاللىق ئىچىدە ھەمدۇ-سانا ئېيتتى. ئېقىۋاتقان سۇغا قاراپ ئۇز تىلىدا: «زەم! زەم!» (مەنىسى: توختا! توختا!) دېگەچ، سۇنىڭ ئەتراپىنى تاش ۋە قۇم بىلەن توستى. قانغۇدەك سۇ ئىچتى. ھەزرىتى ھاجەر سۇغا، ئىسمائىل ئانىسىنىڭ سۇتىگە قاندى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى ئىجابەت بولغان، ھاجەرنىڭ ئوغلى ئىسمائىل ئۈچۈن كۆرسەتكەن پىداكارلىقى ئاللاھنى مەمنۇن قىلغان ئىدى.

بىر كۈنى، جۇرھۇم قەبىلىسىگە ئائىت بىر كارۋان شامدىن يەمەنگە كېتىۋاتاتتى. ھەزرىتى ھاجەر ۋە ئىسمائىل ياشاۋاتقان يەردىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى. زەمزەم بار يەرنىڭ ئاسمىنىدا قۇشلار ئۇچۇشۇپ يۈرگەنلىكىنى كۆردى. مەككىدە سۇ يوقلىقىنى بىلگەنلىكى ئۈچۈن، ھەيران بولدى. چۈنكى چۆلدە قۇشلار پەقەت سۇ بار يەردىلا ياشايتتى. بىر كىشىنى كۆزىتىپ ئۇقۇشۇپ كېلىشكە ئەۋەتتى. زەمزەم سۈيىنىڭ بارلىقىنى بىلگەندىن كېيىن، ھەممىسى ھاجەر بىلەن ئىسمائىلنىڭ يېنىغا كەلدى. ھەزرىتى ھاجەر كەچۈرمىشلىرىنى سۆزلەپ بەردى. كارۋاندىكىلەر ئىسمائىلنىڭ ئىسىل ۋە مۇبارەك بىر بالا ئىكەنلىكىنى بىلدى. بۇ يەرگە يەرلىشىش ئۈچۈن ھەزرىتى ھاجەردىن ئىجازەت سورىدى. ھەزرىتى ھاجەر زەمزەم سۈيىگە ئۆزىنىڭ ئىگىدارچىلىق قىلىشى شەرتى بىلەن ئۇلارغا ئىجازەت بەردى.

جۇرھۇم خەلقى زەمزەمنىڭ ئەتراپىدا كىچىك بىر كەنت بىنا قىلدى. ئۇزۇن ئۆتمەي، كارۋانلارنىڭ ئۆتەر يېرىگە ئايلانغان قاقاس مەككە ۋادىسى كېيىنچە مەككە شەھىرى بولدى.

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇئاسى ئىجاۋەت بولدى. ھەزرىتى ھاجەرنىڭ پىداكارلىقىدىن ئاللاھ مەمنۇن بولدى. شۇنىڭ بىلەن، ئۇلار ۋە ئۇلارنىڭ يولىدىن ماڭغۇچىلار مۇبارەك زەمزەم سۈيى بىلەن مۇكاپاتلاندى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېدۇ:

«زەمزەم سۈيى نېمە ئۈچۈن ئىچىلگەن بولسا، شۇنىڭغا يارىشا پايدا قىلىدۇ. شىپا نىيىتى بىلەن ئىچكەن بولساڭ، ئاللاھ ساڭا شىپا بېرىدۇ. ئاچلىقتىن ئىچكەن بولساڭ، ئاللاھ سېنى تويغۇزىدۇ. ئۇسسۇزلۇقتىن ئىچكەن بولساڭ، ئاللاھ سېنىڭ تەشنالىقىڭنى قاندۇرىدۇ. زەمزەم پەرىشتە جىبرىئىل تەرىپىدىن قېزىلغان قۇدۇق، ئىسمائىل سۇ ئىچكەن يەردۇر.»

(«دەراقۇتنى»، 3 -جىلد، 354)

زەمزەم ئىچكەندە ئوقۇلىدىغان دۇئا:

اَللّٰهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ.

«ئاللاھىم! سەندىن پايدىلىق ئىلىم، مول رىزىق ۋە ھەر يەردە شىپا تىلەيمەن.»

(«دەراقۇتنى»، 3 -جىلد، 354)

ھەج دېگەن نېمە؟

ھەج يىلنىڭ مەلۇم كۈنلىرىدە كەبە ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى مۇقەددەس يەرلەرنى ئىبادەت نىيىتى بىلەن زىيارەت قىلىش دېگەنلىكتۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن:
- ئەڭ ياخشى ئەمەل قايسى؟ - دەپ سورالدى.
پەيغەمبىرىمىز:
- ئاللاھ ۋە ئۇنىڭ ئەلچىسىگە ئىمان ئېيتىش. — دېدى.
- ئاندىن كېيىن قايسى ئەمەل؟ - دەپ سورىدى.
- ئاللاھ يولىدا جىھاد قىلىش. — دېدى.
- ئاندىن كېيىنچۇ؟ - دېگۈچىلەرگە،
- مەقبۇل بولغان ھەج. — دېدى.
(بۇخارى: «ھەج»، 4)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ھەج ۋە ئۆمرىنى ئاللاھ ئۈچۈن ئادا قىلىڭلار.»

(بەقەرە سۈرىسى 196- ئايەت)

ھەج ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

ھەج

- گەپ-سۆز ۋە ئىش-ھەرىكىتىمىزنى كونترول قىلىشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.
- قېرىنداشلىق مۇھەببىتىمىزنى كۈچەيتىپ، ئۈممەتلىك ئېڭىمىزنى تەرەققى قىلدۇرىدۇ.
- بىزنى گۇناھ كىرلىرىدىن پاكىزلايدۇ.
- ھاياتىمىزنى ئۆزگەرتىدۇ.

ھەج ناچار ئادەتلەرنى تاشلاش، ئەخلاقنى گۈزەللەشتۈرۈش ئۈچۈن ياخشى بىر پۇرسەتتۇر. چۈنكى ئىھرامغا كىرگەندىن كېيىن ھەر قانداق بىر ئۆسۈملۈكنى يۇلۇش، تىكىلگەن كىيىم كىيىش، ئەتىر چېچىش ۋە جېدەل-ماجرا قىلىشنىڭ جازاسى بار. شۇڭا ھەج ئىبادىتىنى ئادا قىلىۋاتقاندا، ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا باشقا چاغلاردىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ بەك دىققەت قىلىشىمىز لازىم. بۇ بىزنىڭ **گەپ-سۆز ۋە ئىش-ھەرىكەتلىرىمىزنى كونترول قىلىشىمىزغا تۈرتكە بولىدۇ.**

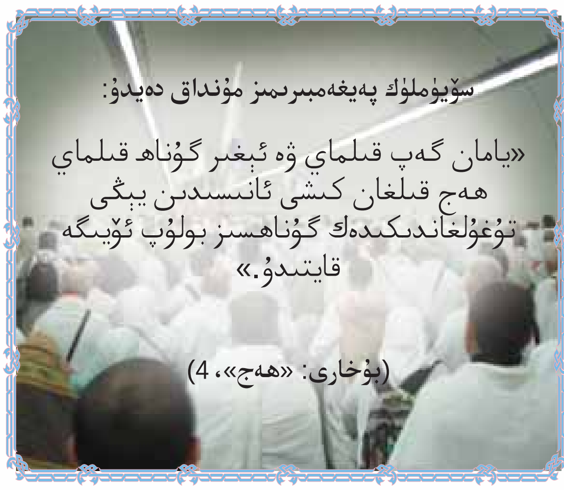

ھەج كۈنى، دۇنيانىڭ تۆت تەرىپىدىن كەلگەن، تىلى، رەڭگى، مىللىتى، دۆلىتى، كىيىم-كېچەكلىرى ۋە قىزىقىشى بىر بىرىگە ئوخشاشمايدىغان مىليونلىغان مۇسۇلمان بىر يەرگە جەم بولىدۇ. دۇنيادا يالغۇز ئەمەسلىگىمىزنى تېخىمۇ ياخشى چۈشىنىمىز. ئىسلام دىنىغا ئىمان ئېيتقان ۋە شۇنىڭغا مۇناسىپ ھالدا ياشاشقا تىرىشىۋاتقان دىن قېرىنداشلىرىمىزنىڭمۇ بارلىقىنى كۆرىمىز. بەزىلىرى بىلەن تونۇشۇپ، ھەر خىل تېمىلاردا ئۆز ئارا پىكىر ئالماشتۇرىمىز. خورمىنى تەڭ يەپ، زەمزەمنى بىللە ئىچىپ، خوشاللىقتا تەڭ كۈلۈپ، دەرتكە تەڭ يىغلايمىز. بىللە ناماز ئوقۇيمىز، بىللە تاۋاپ قىلىمىز، بىللە ۋەقفەدە تۇرىمىز. ئورتاق دۈشمىنىمىز شەيتانغا بىللە تاش ئاتىمىز. بۇ خىل ئۇچرىشىش ۋە ھەمكارلىشىش بىزنىڭ **قېرىنداشلىق مېھرىمىزنى تېخىمۇ كۈچەيتىپ، بىر ئۈممەت ئىكەنلىكىمىزنى تېخىمۇ بەك ھىس قىلدۇرىدۇ.**

ھەج ئىچىدە تاۋاپ، ساي، ۋەقفە، قۇربان، شەيتانغا تاش ئېتىش قاتارلىق ئىبادەتلەر بار. بۇ ئىبادەتلەر بىزنى ھەم ساۋاپقا ئېرىشتۈرىدۇ، **ھەمدە گۇناھ كىرىدىن پاكىزلايدۇ.**

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئىسلامغا كىرىش، ھىجرەت قىلىش ۋە ھەج قىلىش ئۆتمۈشتىكى گۇناھلارنى يوق قىلىدۇ.»

(مۇسلىم: «ئىمان»، 192)

ھەج تەخمىنەن بىر ئاي ۋاقىت داۋاملىشىدىغان ۋە بىزنى مەنىۋى جەھەتتە يۈكسەلدۈرىدىغان بىر ئىبادەتتۇر. ھەجدە ھەممە ئىشىمىز ئىبادەتنى ئاساس قىلىدۇ. تاۋاپ، ناماز، قۇرئان ئوقۇش، زىكىر ۋە دۇئا قىلىش قاتارلىق ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولىمىز. ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولۇش بىزنىڭ كۆز قاراش، ھېسسىيات ۋە چۈشەنچىلىرىمىزنى بېيىتىپ، **ھاياتىمىزنى ئۆزگەرتىدۇ.** ھەج بىزنى مەخسۇس تەربىيىلەيدۇ. بۇ جەھەتتە ھەج ئىبادەت ۋە تەلىم-تەربىيە لاگېرىدۇر. ھەجدىن قايتىپ كەلگەن كىشىلەردە كۆرۈلگەن گۈزەل ئۆزگىرىشلەرنىڭ سەۋەبى بۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«مەبرۇر (قائىدىگە ئۇيغۇن ھالدا ئادا قىلىنغان، گۇناھ ۋە ئىسيان ئارىلاشىپ قالمىغان، ئىخلاس ۋە سەممىيلىك بىلەن ئادا قىلىنغان) ھەجنىڭ مۇكاپاتى جەننەتتۇر. »

(بۇخارى: «ئۆمرە»، 1)

مېغىز كەمپۈت

دادام باسما قۇدۇقتىن سۇ ئېلىپ، يۈزىنى ۋە قولىنى يۇيۇپ، يانچۇقىدىن چوڭ بىر قولياغلىقنى چىقىرىپ يۈز-كۆزىنى سۈرتتى. چاپىنىنى سېلىپ ئاسقۇغا ئېلىپ قويغاندىن كېيىن:

- دىن دەرسىدە «ئەلا» دەپ باھا ئالدىم دېدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى.

- ھەئە! شۇنداق. «ئەلا» دېگەن باھا بىلەن بىرلىكتە مۇكاپات ئالدىم. —دېدىم. دادام:

- ئۇنداق بولسا، مە، بۇنى ئال! سېنى كەمپۈت بىلەن تارتۇقلاي. — دەپ تومپىيىپ تۇرغان يانچۇقىدىن بىر سىقىم مېغىز كەمپۈت ئېلىپ ماڭا ئۇزاتتى. گۈللۈك قەغەزگە ئورالغان كەمپۈتلەرنىڭ رەڭگى خىلمۇ-خىل ئىدى. قىزىل، يېشىل، ئاق، سېرىق ... ئەمما ھەممىسىنىڭ تەمى ئوخشاش مېغىز كەمپۈت ئىدى. بۇنى كۆرۈپ، مۇزەپپەر مۇئەللىمنىڭ دەرستە سۆزلىگەنلىرى يادىمغا كەلدى. مۇئەللىم قولىدىكى قەلەمدانىنى ئۈستەلنىڭ ئۈستىدە قويۇپ مۇنداق دېگەن ئىدى:

- بۇنى كەبە دەپ پەرەز قىلايلى... بۇنىڭ ئەتراپىدىكى ماۋۇ بەش تال مېغىز كەمپۈت كەبىنى تاۋاپ قىلىۋاتقان مۇسۇلمانلار بولسۇن. قاراڭلار، بۇ بەش تال كەمپۈتنىڭ رەڭگى بىر بىرىگە ئوخشىمايدۇ. ئاق رەڭلىكى تۈركىيەدىن، قەھۋە رەڭگىگە ئوخشايدىغىنى ئافرىقىدىن، سېرىق رەڭلىكى جوڭگودىن، قىزىل رەڭلىكى ئاۋىستىرالىيەدىن، شاپتۇل چېچىكى رەڭدىكىنى بولسا ئامېرىكىدىن كەلگەن قىزىل تەنلىك مۇسۇلمان دەپ ھېساپلايلى. گەرچە رەڭگى خىلمۇ-خىل بولسىمۇ، ئەمما ھەممىسى مۇسۇلمان. ھەممىسىنىڭ ئېتىقادى ئوخشاش. كەبىدە بىر يەرگە يىغىلىشىدىكى سەۋەپمۇ شۇ، مۇسۇلمانلارنىڭ قېرىنداش ئىكەنلىكىنى پۈتۈن دۇنياغا جاكالاش ئۈچۈن. چۈنكى ئاللاھنىڭ كىتابى ئىسلام قېرىنداشلىقنى شۇنداق تەرىپلىگەن.

- مۇئەللىم، ئۇلارنىڭ رەڭگى مۇھىم ئەمەسمۇ؟

- دەپ سورىدى ئىبراھىم. مۇزەپپەر مۇئەللىم ئۈستەلدىكى كەمپۈتلەرنى ئېلىپ ئۇنىڭغا بەردى:

- ئال! يە، تەمىنى تېتىپ باق. — دېدى مۇئەللىم كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ.

ئىبراھىم تارتىنغان ھالدا كەمپۈتلەرنى بىر بىرلەپ يېدى.

- كەمپۈتلەرنىڭ تەمى قانداقكەن؟ قايسى ئاچچىق، قايسى تاتلىقكەن؟ - دەپ سورىدى مۇئەللىم.

- قىزىل، سېرىق، يېشىل ... ھەممىسىنىڭ تەمى ئوخشاشكەن. دېمەك، رەڭگى مۇھىم ئەمەسكەن. ئىنسانلارمۇ شۇنداق. مۇسۇلمان بولغاندىن كېيىن ئىرق ۋە رەڭ مۇھىم ئەمەس، ھەممىسى قېرىنداش.

-م. ياشار كاندەمىر

ھەج كىملەرگە پەرز؟ ☺☺☺☺

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«كۈچى يېتىدىغان كىشىلەرنىڭ ھەج قىلىشى ئاللاھنىڭ ئىنسانلار ئۈستىدىكى ھەققىدۇر.»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 97 -ئايەت)

- ئەقلى-ھۇشى جايىدا،
- بالاغەتكە يەتكەن،
- ساياھەت قىلىش ئەركىنلىكىگە ئىگە،
- ھەجگە بېرىشىغا توسقۇنلۇق قىلىدىغان بىرەر كېسەلدىن خالىي،
- ھەجنىڭ چىقىملىرى ۋە ئائىلىسىنىڭ خىراجەتلىرىنى قامدىيالىغۇدەك مال-مۈلكى بار بولغان،
- بىخەتەر سەپەر قىلىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە

ھەر مۇسۇلماننىڭ ← ئۆمرىدە بىر قېتىم ← ھەج قىلىشى پەرزدۇر. ☺☺☺☺

كەبىنىڭ يوللىرى

كەبىنىڭ يوللىرى پارچە-پارچىدۇر،
مېنىڭ يۈرىگىم لەختە-لەختىدۇر،
دۇنيا دېگىنى بىر سايىلىقتۇر.

چىنىم كەبەم بارسام ساڭا،
يۈزىمنى، كۆزۈمنى سۈرتسەم ساڭا.

دوست-يارەنلەر ئارتىپ قويسۇن يۈكىمنى،
خوشنىلىرىم هالال قىلسۇن هەققىنى،
كۆرەلمىدىم يىراق بىلەن يېقىننى.

چىنىم كەبەم بارسام ساڭا،
يۈزىمنى، كۆزۈمنى سۈرتسەم ساڭا.

كەبە

كەبىنىڭ تازىلىقىغا قانچىلىك ئەھمىيەت بەرسەك، قەلبىمىزنىڭ پاكىزلىقىغىمۇ شۇنچىلىك ئەھمىيەت بېرىشىمىز كېرەك. قەلبىمىزنى يامان نىيەت ۋە ناچار خىياللاردىن پاكىزلىشىمىز كېرەك. خۇددى كەبىنى ھەر خىل كىرلەردىن تازىلىغان ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ قىلغىنىدەك.

يەر يۈزىدە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن سېلىنغان تۇنجى ئىبادەتخانا كەبىدۇر. ھەزرىتى ئادەم ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن سېلىنغان بۇ ئىبادەتخانا نوھ توپاندا سۇ ئاستىدا قالغان بولۇپ، تاملىرى يىقىلىپ، ئۇلى كۆرۈنمەس ھالغا كەلگەن ئىدى.

نوھ توپاندا يىقىلغان بىنا كېيىنچە ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ھەزرىتى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن ئەسلىدىكى ئۇلى ئۈستىگە يېڭىدىن سېلىنغان ئىدى. ۋەقە مۇنداق:

ئايالى ھاجەر بىلەن ئوغلى ئىسمائىلنى مەككىگە يەرلەشتۈرگەن ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بالا-چاقىسىنى يوقلاش ئۈچۈن پات-پات مەككىگە كېلىپ تۇراتتى. يەنە مەككىگە كەلگەن بىر كۈنى، ئاللاھتائالا ئۇنىڭغا كەبىنى يېڭىۋاشتىن بىنا قىلىشنى ئەمر قىلدى. بۇ ئەمرگە بىنائەن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام كەبىنى سېلىشقا تۇتۇش قىلدى. ئادەم ئەلەيھىسسالام زامانىدىكى ئۇلىنى تېپىپ، تامنى بۇ ئۇلنىڭ ئۈستىگە سالدى. ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام تاغدىن تاش ئەكىلەتتى، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كەبىنى بىنا قىلاتتى. بىر تەرەپتىن مۇشۇنداق بىر مۇبارەك خىزمەتنى قىلىشقا نېسىپ قىلغان ئاللاھقا شۈكۈر قىلغاچ، مۇنداق دەپ دۇئا قىلغان ئىدى:

- ئەي رەببىمىز! قىلغان بۇ ئىشىمىزنى قوبۇل قىلغىن. شۈبھىسىزكى، سەن ئاڭلىغۇچىسەن، كۆرگۈچىسەن. ئەي رەببىمىز! بىزنى ساڭا ئىتائەت قىلغۇچىلاردىن ئەيلە. نەسلىمىزدىن ساڭا ئىتائەت قىلغۇچى بىر ئۈممەت چىقارغىن. بىزگە ئىبادەت قىلىش ئۇسۇللىرىنى كۆرسەتكىن. تەۋبىمىزنى قوبۇل قىلغىن. چۈنكى سەن تەۋبىلەرنى قوبۇل قىلغۇچى، ئەپۇ قىلغۇچى، ناھايىتى مېھرىبان ۋە شەپقەتلىك ئاللاھسەن.

- ئەي رەببىمىز! بىزنىڭ (خىزمىتىمىزنى) قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن (دۇئايىمىزنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، (نىيىتىمىزنى) بىلىپ تۇرغۇچىسەن. رەببىمىز! بىزنى ساڭا ئىتائەتمەن قىلغىن. بىزنىڭ

ئەۋلادلىرىمىزدىنمۇ ئۆزەڭگە ئىتائەتمەن ئۇممەت چىقارغىن. بىزگە ھەججىمىزنىڭ قائىدىلىرىنى بىلدۈرگىن. تەۋبىمىزنى قوبۇل قىلغىن، چۈنكى سەن تەۋبىنى ناھايىتى قوبۇل قىلغۇچىسەن، ناھايىتى مېھرىبانسەن.

- ئەي رەببىمىز! ئۇلارنىڭ ئىچىدىن ئايەتلىرىڭنى ئۇلارغا تىلاۋەت قىلىپ بېرىدىغان، كىتابىڭنى (يەنى قۇرئاننى)، ھېكمەتنى (يەنى پاك سۈننەتنى) ئۇلارغا ئۆگىتىدىغان، ئۇلارنى (مۇشرىكلىك ۋە گۇناھلاردىن) پاك قىلىدىغان بىر پەيغەمبەر ئەۋەتكىن. ھەقىقەتەن سەن غالىبسەن، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىسەن.
(بەقەرە سۈرىسى 127-129-ئايەتلەر)

كەبىنىڭ تاملىرى ئېگىزلىگەن ۋە قۇرۇلۇشى تاماملانغان ئىدى. جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام تەكرار كېلىپ، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامغا تاۋاپ قىلىشنى ۋە باشقا ھەج ۋەزىپىلىرىنى ئۆگەتتى. «تاۋاپ قىلغۇچىلار، بىرىلىپ ئىبادەت قىلغۇچىلار، رۇكۇ ۋە سەجدە قىلغۇچىلار ئۈچۈن كەبىنى پاكىزە تۇتىشى كېرەكلىكى» ھەققىدىكى ئەمرنى بىلدۈردى. ھەر خىل ماددى ۋە مەنىۋى پاسكىنىچىلىقتىن پاكىزلانغان كەبە ئىنسانلارنىڭ ئىبادەت قىلىشى ئۈچۈن تەييار ھالغا كەلگەن ئىدى. ئۇلۇغ ئاللاھ ئىنسانلارنى ھەجگە دەۋەت قىلىش (چاقىرىش) ئۈچۈن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا مۇنداق ئەمر قىلدى:

- كىشلەرنىڭ ئارىسدا (ئۇلارنى) ھەجگە چاقىرىپ نىدا قىلغىن. ئۇلار پىيادە ۋە ئورۇق تۆگىلەرگە مىنىپ كېلىدۇ، ئورۇق تۆگىلەر يىراق يوللارنى بېسىپ كېلىدۇ. (ھەج سۈرىسى 26 -27-ئايەتلەر)

بۇ ئىلاھىي ئەمرگە بىنائەن، ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ھەج ئىبادىتىنىڭ ئاللاھنىڭ بىر پەرزى ئىكەنلىكىنى ئىنسانلارغا ئېلان قىلدى. شۇ كۈندىن ئېتىبارەن، ئاللاھنىڭ بۇ ئەمرىگە ئىتائەت قىلغان مۇسۇلمانلار ھەج ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن مەككىگە توپ-توپ بولۇشۇپ كەلمەكتە. قىيامەتكە قەدەر كىشلەر بۇ ئالەمشۇمۇل چاقىرىققا ئاۋاز قوشۇپ، ھەجگە كېلىشنى داۋاملاشتۇرىدۇ.

كەبىنى يىقىشتىن قانچىلىك تارتىنساق، ئىنسانلارنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتىشتىن، دىلىنى رەنجىتىشتىنمۇ شۇنچىلىك تارتىنىشىمىز كېرەك.

كۆڭلى-كۆكسۈڭنى كەڭ تۇت، ئىچى تارلىق قىلما سەيرانى،
رىزايى بارىدىن (ئاللاھنىڭ رازىلىقىدىن) چىقما سەيرانى،
كۆڭۈل بەيتۇللاھتۇر، يىقما (ئاغرىتما) سەيرانى،
قولۇڭدىن كەلسە، ئىمارەت ئەيلە.

ھەجگە مۇناسىۋەتلىك يەرلەر

ھەج: دىنىي ماكان ۋە سىمۋوللىرى كۆپ بولغان بىر ئىبادەتتۇر. ھەجنى ياخشى چۈشىنىش ۋە ئىبادەتنى جايىدا ئادا قىلىش ئۈچۈن بۇلارنى ياخشى بىلىشىمىز كېرەك.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«مەسجىدى-ھەرەمدە ئوقۇلغان ناماز باشقا مەسجىدلەردە ئوقۇلغان نامازلاردىن دەرىجە جەھەتتە يۈزمىڭ ھەسسە ئارتۇقتۇر.»

(ئىبنى ماجە: «سۈنەن»، 1 -جىلد، 450)

مەسجىدى-ھەرەم: كەبىنىڭ ئەتراپىدىكى كەڭرى يەردە بىنا قىلىنغان مەسجىدتۇر. بۇ مەسجىد «**ھەرەمى-شەرىف**» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

ئېتىقادىمىز بىر، كىتابىمىز بىر، پەيغەمبىرىمىز بىردۇر. قىبلىمىز كەبىدۇر. بىز بىر ئۈممەتمىز.

كەبە: يەر يۈزىدە ئاللاھقا ئىبادەت ئۈچۈن سېلىنغان تۇنجى بينادۇر. كەبە «ئاللاھقا ئىبادەت قىلىنىدىغان ئۆي» دېگەن مەنىدە «بەيتۇللاھ=ئاللاھنىڭ ئۆيى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«شۈبھىسىز، ئىنسانلار ئۈچۈن بەرپا قىلىنغان تۇنجى ئىبادەت يېرى مەككىدىكى كەبىدۇر...»

(ئال-ئىمران سۈرىسى 96 -ئايەت)

ھەجەرۇل-ئەسۋەد: قارا تاش دېگەنلىكتۇر. بۇ تاش كەبىنىڭ شەرقىي جەنۇبىي بۇرجىكىگە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام تەرىپىدىن قويۇلغان. تاۋاپ ھەجەرۇل-ئەسۋەد قويۇلغان تەرەپتىن باشلىنىدۇ ۋە ھەر ئايلىنىشتا سالام بېرىلىدۇ.

ھەجەرۇل-ئەسۋەدكە سالام قىلىش روھلار ئالىمىدە ئاللاھقا قىلغان ۋەدىمىزنى يېڭىۋاشتىن ئەسلەش دېگەنلىكتۇر.

ماقامى-ئىبراھىم: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كەبىنى بىنا قىلغاندا شۇتا ئورنىدا ئىشلەتكەن ۋە ئىنسانلارنى ھەجگە چاقىرغاندا ئۈستىگە دەسسەپ تۇرغان تاشنىڭ ئورنى. بۇ يەردە ناماز ئوقۇش كۆپ ساۋاپتۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«بىز كەبىنى كىشىلەر ئۈچۈن جەم بولىدىغان جاي ۋە ئامان جاي قىلىپ بەردۇق. (كىشىلەرگە) ماقامى ئىبراھىمنى نامازگاھ قىلىڭلار (يەنى شۇ يەردە ناماز ئوقۇڭلار) دېدۇق.»

(بەقەرە سۈرىسى 125 -ئايەت)

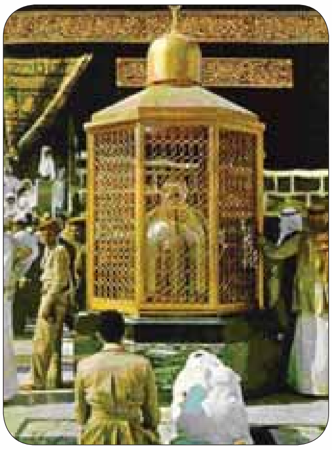

ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاللاھقا ئىتائەتچانلىقى، سەممىملىكى، تەۋھىد يولىدا كۈرەش قىلىشى ۋە گۈزەل ئەخلاقى بىز ئۈچۈن ياخشى ئۈرنەكتۇر.

ئەرافات: بارلىق ھاجىلار ئارەفە كۈنى ۋەقفىدە تۇرىدىغان ھەم بىرلىكتە ئاللاھقا يالۋۇرۇپ دۇئا قىلىدىغان كەڭرى بىر يەردۇر. ئارافاتنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئېگىزلىك «جەبەلۇر-راھمە=رەھمەت ئېگىزلىكى» دەپ ئاتالغان. ئادەم ئەلەيھىسسالام بىلەن ھاۋا ئانىمىز ئارافاتتىكى بۇ ئېگىزلىكتە تېپىشىپ، ئاللاھتىن مەغپىرەت تىلىگەن ئىكەن.

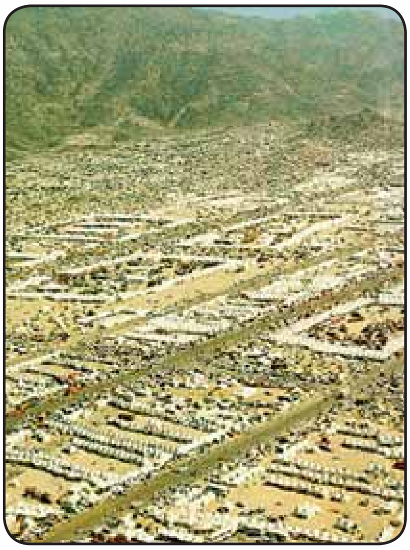

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ھەج ئارافاتتۇر.»

(تىرمىزى: «ھەج»، 57)

❀ **مۇزدەلىفە**: ئارافات بىلەن مىنا ئارىسىدىكى بىر يەرنىڭ ئىسمى بولۇپ، قۇربان ھېيت كۈنى شەيتانغا ئېتىلىدىغان تاشلار مۇشۇ يەرگە يىغىلغان.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئەرافاتتىن قايتقان چېغىڭلاردا مەشئەرى ھەرامدا (يەنى مۇزدەلىفەدە) ئاللاھنى ياد ئېتىڭلار...»

(بەقەرە سۈرىسى 198 -ئايەت)

❀ **مىنا**: قۇربان ھېيت كۈنى قۇربانلىق مال بوغۇزلىنىدىغان ۋە شەيتانغا تاش ئېتىلىدىغان يەردۇر. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنى قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن مىناغا ئېلىپ كەلگەن ئىدى.

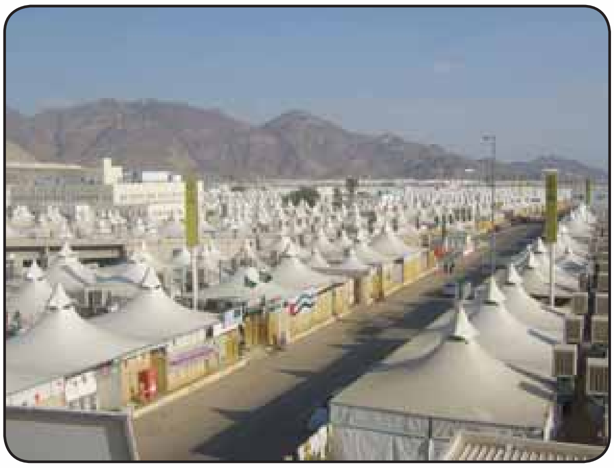

مىنادا ئاتقان ھەر بىر تاش ئۆمۈر بويى شايتان بىلەن كۈرەش قىلىدىغانلىقىمىزنىڭ سىمۋولىدۇر.

❀ **سەفا بىلەن مەرۋە**: كەبىنىڭ شەرقى جەنۇبىي تەرىپىدە ئىككى يۈز مېتىر ئۇزاقلىقتىكى ئىككى ئېگىزلىكتۇر. بۇ ئېگىزلىكلەر مەسجىدى-ھەرامنىڭ ئىچىدە بولۇپ، سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدىكى مۇساپە 350 مېتىردۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«سەفا بىلەن مەرۋە ھەقىقەتەن ئاللاھنىڭ (دىنىنىڭ) ئالامەتلىرىدۇر. كەبىدە ھەج قىلغان ياكى ئۆمرە قىلغان ئادەم ئۇلارنىڭ ئارىسىدا سەئيى قىلسا، بولىۋېرىدۇ...»

(بەقەرە سۈرىسى 158 -ئايەت)

يېتىپ بارغان يەرلەرگە

يېتىپ بارغان يەرلەرگە،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.
ھەق دوست دېگەن تىللارغا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

قۇتلۇق ھىجاز چۆلىگە،
ھەقنىڭ سۇلماس گۈلىگە،
ئۇ مۆمىنلەر سېلىگە،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

كىرگەنلەر دوست بېغىغا،
چۈشمەس كاپىر تورىغا،
مۇبارەك نۇر تېغىغا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

ياغقان نۇرى-خۇداغا،
مەرۋە بىلەن سەفاغا،
مۇھەممەد مۇستاپاغا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

يالۋۇرۇپ رەببىمىزگە،
دۇئالار قىلىپ بىزگە،
مۇئەززەم كەبىمىزگە،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

ھەر تاياناسىڭ ئاللاھقا،
چىقسەن نۇرلۇق ساباغا،
ئۇلۇغ رەسۇلۇللاھقا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

كىرسەڭ ئەگەر ئېھرامغا،
قول تەككۈزمەي ھارامغا،
ساھابەئى-كىرامغا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

مەككە بىلەن مەدىنە،
تەگدىشى يوق خەزىنە،
چىھارى-يارنىڭ گۈزىنە[1]،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

ئاپتاپتا كۆيگەن باشقا،
سۆيۈلگەن قارا تاشقا[2]،
كۆزلەردىن ئاققان ياشقا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

تەكبىر ئېيتقان مۇسۇلمانغا،
بوغۇزلانغان قۇربانلىققا،
بارلىق ئەھلى ئىمانغا،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

ئۈلگۈرەر جامال غەيرى،
كۆپ سۆزۈم يوقتۇر خەيرى،
ھاجىلارغا ئايرىم-ئايرىم،
بىزدىن سالام ئالغاچ كەت.

- جامال ئوغۇز ئۆجال

---

1 «چىھارى-يار گۈزىن» تۆت خەلىپە (ھەزرىتى ئەبۇ بەكرى، ھەزرىتى ئۆمەر، ھەزرىتى ئوسمان، ھەزرىتى ئەلى)نى كۆرسىتىدۇ.
2 «قارا تاش» ھاجەرۇل-ئەسۋەد.

مەككە ۋە مەدىنىدىكى زىيارەت يەرلىرى

1. مەككىدىكى زىيارەت يەرلىرى

❁ **هىرا غارى**: مەككىگە يېقىن نۇر تېغىدىكى بىر غاردۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا «ئوقۇ!» دېگەن ئەمىر بىلەن باشلانغان تۇنجى ۋەھيى مۇشۇ يەردە كەلگەن.

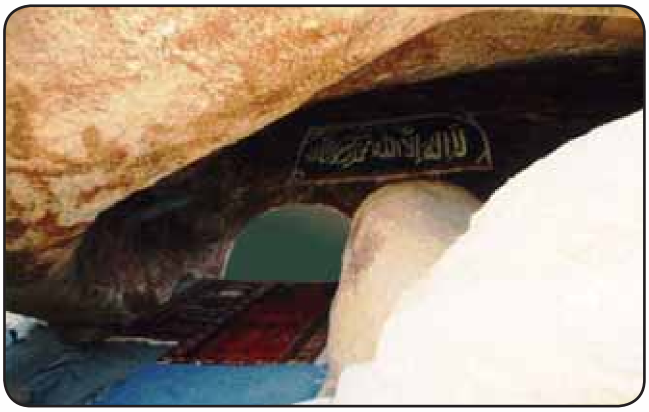

❁ **سەۋرى غارى**: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلىۋاتقان چاغدا ئۈچ كۈن يوشۇرۇنۇپ تۇرغان يەر.

✎ مەككىلىك مۇشرىكلار سەۋرى غارىنىڭ كىرىش ئېغىزىغا قەدەر كەلگەن بولسىمۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ۋە سەپەردىشى ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنى كۆرەلمىگەن ئىدى. چۈنكى غارنىڭ كىرىش ئېغىزىغا بىر ئۆمۈچۈك تور توقۇغان ۋە بىر كەپتەر ئۇۋا قويغان ئىدى. بۇنى كۆرگەن مۇشرىكلار غارنىڭ ئىچىگە قارىمايلا ئارقىسىغا قايتقان ئىدى.

2. مەدىنە-مۇنەۋۋەردىكى زىيارەت يەرلىرى

مەدىنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھىجرەت قىلغان ۋە ۋاپات بولغۇچە ياشىغان مۇبارەك شەھەردۇر. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ كېلىشى بىلەن شەرەپلەنگەن بۇ شەھەر «يورۇق شەھەر، نۇرلۇق شەھەر» دېگەن مەنىدە «مەدىنە-مۇنەۋۋەر» دەپ ئاتالغان.

✎ مەككىلىك بۇتپەرەسلەر پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ئۆلتۈرۈشنى پىلانلىغان چاغدا مەدىنە خەلقى «تالەئەل بەدرۇ ئالەينا/ ئاي توغدى ئۈستىمىزگە» دېگەن ناخشىنى ئېيتىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستلىرىغا خۇشاللىق بىلەن ئىشىگى ۋە قۇچىقىنى كەڭ ئاچقان. مەككىلىك مۇسۇلمانلارغا ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ياردەم

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:
«قەلبىدە مېنى زىيارەت قىلىشتىن باشقا ھېچقانداق خىيالى يوق يوق ھالدا مېنى زىيارەت قىلغىلى كەلگەن كىشى قىيامەت كۈنىدە شاپائىتىمگە ئېرىشىدۇ.»
(تابەرانى: «ئەۋسات»، 5 -جىلد، 275 ، 4524)

قىلىشنى، ھەتتا ۋاقتى كەلگەندە جېنىنى پىدا قىلىشنى شەرەپ دەپ بىلگەن. شۇڭا مەدىنە «ھىجرەت يۇرتى»، پەيغەمبىرىمىزگە «ياردەم قىلغان» تەلەيلىك ئىنسانلار بولسا «ئەنسار» دەپ ئاتالغان.

مەدىنىگە بېرىش يولىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا كۆپ دۇرۇت ئوقۇيمىز. يېشىل قۇببىنى كۆرگەندە دۇرۇتنى تېخىمۇ كۆپ ئوقۇيمىز. قەلبىمىز ھەسرەت، كۆزىمىز ياشقا تولغان ھالدا پەيغەمبىرىمىزگە بولغان سېغىنىش ھېسسىياتىمىزنى كۆڭلىمىزدە ھېس قىلىمىز. ئەنسارلارنىڭ ياخشىلىقى ۋە پىداكارلىقلىرىنى خىيال قىلغاچ مەدىنە كوچىلىرىدا ماڭىمىز، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ دوستلىرى ياشىغان يەرلەرنى بۇ خىل گۈزەل تۇيغۇلار ئىچىدە زىيارەت قىلىمىز.

مەسجىدى-نەبەۋى: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنە-مۇنەۋۋەرگە كەلگەندىن كېيىن سالدۇرغان تۇنجى مەسجىدتۇر. بۇ مەسجىدنى سالغاندا پەيغەمبىرىمىزمۇ قورۇلۇشتا ئىشلىگەن ۋە مۈرىسىدە كېسەك توشىغان.

پەيغەمبىرىمىز بۇ مەسجىدتە ساھابىئى-كىرامغا ئون يىل ئىماملىق قىلغان. پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆھبەتلىرى بىلەن ساھابىلەر بۇ مەسجىدتە تەربىيىلەنگەن ۋە قىيامەتكە قەدەر ئىنسانىيەتكە يول كۆرسىتىدىغان يۇلتۇزلار بولغان.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«كەبىدە ئوقۇلغان نامازدىن باشقا، مېنىڭ مەسجىدىمدە (مەسجىدى-نەبەۋىدە) ئوقۇلغان بىر ناماز باشقا مەسجىدلەردە ئوقۇلغان مىڭ نامازدىن ياخشىدۇر.»

(مۇسلىم: «ھەج»، 94)

راۋزائى-مۇتاھھارا: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋرىسى جايلاشقان يەر، يېشىل قۇببىنىڭ ئاستىدىدۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋرىسىنىڭ يېنىدا ھەزرىتى ئەبۇبەكرى بىلەن ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ قەۋرىسى باردۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋرىسىنى زىيارەت قىلغان ۋاقتىمىزدا خۇددى ئۇنى ھايات ۋاقتىدا زىيارەت قىلىۋاتقاندەك بىر تۇيغۇ ئىچىدە ھەرىكەت قىلىمىز. مەسجىدى-نەبەۋىنىڭ ئىشىكىدىن ھۆرمەت-ئېھتىرام ۋە ئەدەپ بىلەن كىرىمىز. راۋزائى-مۇتاھھاراغا يېقىنلىشىپ، پەيغەمبىرىمىزگە دۇرۇت ئوقۇپ سالام قىلىمىز. ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ۋە ھەزرىتى ئۆمەرگىمۇ سالام قىلغاندىن كېيىن زىيارىتىمىزنى تاماملايمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«مېنى ۋاپاتىمدىن كېيىن زىيارەت قىلغان كىشى ساق چېغىمدا زىيارەت قىلغاندەك ساۋاپقا ئېرىشىدۇ.»

(بەيھاقى: «شۇئابۇل-ئىمان»، 4-جىلد، 48)

جەننەتۇل-باقى: مەسجىدى-نەبەۋىنىڭ شەرقىي تەرىپىدىكى قەۋرىستانلىقتۇر. پەيغەمبىرىمىزنى كۆرۈش شەرىپىگە ئېرىشكەن، ئۇنىڭ سۆھبەتلىرىنى ئاڭلىغان ۋە ئىسلام ئۈچۈن جان پىدالىق كۆرسەتكەن مىڭلەرچە ساھابىنىڭ قەۋرىسى مۇشۇ يەردىدۇر. ئۇندىن باشقا پەيغەمبىرىمىزنىڭ نەسلىدىن كەلگەن بەزى ئۇلۇغ كىشىلەر ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئاياللىرى ۋە قىزلىرىنىڭ قەۋرىسىمۇ مۇشۇ يەردىدۇر. پەيغەمبىرىمىز باقى قەۋرىستانلىغىنى پات-پات زىيارەت قىلغان ۋە ۋاپات بولغان مۇسۇلمانلارغا دۇئا قىلغان ئىدى.

مەدىنىدە زىيارەت قىلىنىدىغان باشقا يەرلەر تۆۋەندىكىچە:

پەيغەمبىرىمىز مەككىدىن مەدىنىگە ھىجرەت قىلىش جەريانىدا سالدۇرغان **قۇبا مەسجىدى**.

ئوھۇد ئۇرۇشىدا شېھىت بولغان ساھابىلەرنىڭ قەۋرىسى جايلاشقان **ئوھۇد شېھىتلىكى**.

خەندەك ئۇرۇشىدا ساھابىلەر بىر گۇرۇپپا بىر گۇرۇپپا بولۇپ ناماز ئوقۇغان يەرلەردىكى **يەتتە مەسجىد**.

قىبلىنىڭ مەسجىدى ئەقسادىن كەبىگە ئۆزگەرتىلگەنلىك ۋەقەسى يۈز بەرگەن **قىبلەتەين مەسجىدى** («ئىككى قىبلىسى بار مەسجىد» دېگەن مەنىدە).

ھەجنىڭ پەرزلىرى

ھەج قىلغاندا

❁ ئېھرام باغلاش،
❁ ئارافاتتا ۋەقفەدە تۇرۇش،
❁ كەبىنى تاۋاپ قىلىش

پەرزدۇر.
☺☺☺☺

ھەج ئىبادىتىدىكى ۋەزىپىلەر

ھەج ئىبادىتىدە قىلىشقا تېگىشلىك ئاساسلىق ۋەزىپىلەر باردۇر. بۇلار: ئېھرام، تاۋاپ، سەئيى، ۋەقفە، شەيتانغا تاش ئېتىش، قۇربانلىق قىلىش ۋە چاچ ئالدۇرۇشتىن ئىبارەتتۇر.

1. ئېھرام باغلاش

ئېھرام باغلاش دېگىنىمىز ھەج قىلىشقا نىيەت قىلغان كىشىنىڭ تىكىشى بار كىيىم كىيىش قاتارلىق نورمال چاغلاردا قىلالايدىغان بەزى ئىش-ھەرىكەتلەردىن ئۇزاق تۇرۇشى دېگەنلىكتۇر. ئېھرام باغلىغاندا ئەرلەر تىكىشى يوق ئىككى پارچە ئاق رەخت بىلەن بەدىنىنى يۆگەيدۇ. بۇ ئالاھىدە كىيىم «ئېھراملىق» ياكى «ئېھرام كىيىمى» دەپ ئاتالماقتا.

ئاياللارنىڭ ئېھرام ئۈچۈن ئالاھىدە بىر كىيىمى يوقتۇر. بەدىنىنى نامەھرەمگە كۆرسەتمىگۈدەك ئاساستا ھەر قانداق كىيىمنى ئېھرام ئورنىدا كىيسە بولىۋېرىدۇ.

ئاللاھتائالا مۇسۇلمانلارنىڭ ئېھرام باغلىشى ئۈچۈن مىقات چېگرىسىنى بەلگىلەپ بەرگەندەك، ھالال ۋە ھارامنىڭ چېگرىسىنىمۇ بەلگىلەپ بەرگەن.
مىقات چېگرىسىدا قانداق دىققەت قىلغان بولساق، ئاللاھ بەلگىلەپ بەرگەن ھالال-ھارام ئۆلچەملىرىگىمۇ شۇنداق دىققەت قىلىشىمىز كېرەك. ھالالغا قانائەت قىلىپ، ھارامدىن ئۇزاق تۇرۇشىمىز كېرەك.

«نىيەت قىلىپ ئېھرام باغلىدۇق. بۇندىن كېيىن ئېھرامدا مەنئى قىلىنغان ئىشلارغا نىسبەتەن دىققەت قىلىمىز. ئۆزىمىزنى گويا كېپەن كىيگەندەك ھېس قىلىۋاتىمىز. ئۆلۈمگە ھەر ۋاقىت تەييار تۇرۇشىمىز كېرەك. ھەممىمىز ئوخشاش ئېھرام باغلىدۇق. چۈنكى ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ھەممىمىز باراۋەر.»

مەككىنىڭ ئەتراپىدا «مىقاد» دېيىلىدىغان چېگرىلار بار. ھەج قىلىش ئۈچۈن مەككىگە كەلگەنلەر بۇ چېگرىلاردا نىيەت قىلىپ ئېھرام باغلايدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام كۆرسەتكەن مىقاد چېگرىلىرى تۆۋەندىكىچە:

زۇلھۇلەيفە، جۇھفە، زاتۇ ئىرق، قارنۇل-مەنازىل ۋە يەلەملەم. ھەج ياكى ئۆمرىگە كەلگەن مۇسۇلمانلار بۇ بەش چېگرىدىن ئېھرام باغلاپ ئۆتىشى كېرەك.

ئېھرام باغلىغان كىشىنىڭ قىلىشى مەنئى قىلىنغان بەزى ئىش-ھەرىكەتلەر تۆۋەندىكىچە:

چاچ-ساقال ئېلىش

☹

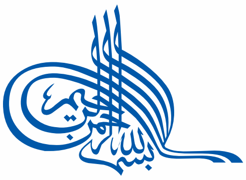

تىرناق ئېلىش

☹

ئەتىر قاتارلىق خۇشپۇراق نەرسىلەرنى ئىشلىتىش

☹

تىكىشى بار كىيىم كىيىش

☹

مەككە ۋە ئۇنىڭ ئەتراپىدىكى ئوت-چۆپلەرنى كېسىش ياكى يۇلۇش.

☹

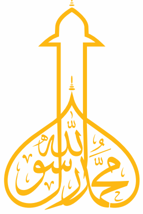

ئېھرام باغلىغان كىشى ئەگەر يۇقارىدا مەنئى قىلىنغان قىلمىشلاردىن بىرىنى قىلىپ سالسا، ئۇنداقتا جازاسى ئۈچۈن پېقىرلارغا سەدىقە بېرىشى ياكى بىرەر مال قۇربانلىق قىلىشى كېرەك.

2. تاۋاپ

- كەبىنىڭ ئەتراپىدا يەتتە قېتىم ئايلىنىش **«تاۋاپ»** دېيىلىدۇ.
- كەبىنىڭ ئەتراپىدىكى ھەر بىر ئايلىنىش **«شاۋت»** دېيىلىدۇ.

پىلانىتلار قۇياش ئەتراپىدا، ئېلېكترونلار يادرو ئەتراپىدا، پەرىشتىلەر ئەرشنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىپ، ئاللاھنىڭ ئەمرىنى بىجا كەلتۈرۈپ، ئۇنىڭغا قۇللۇق قىلىدۇ. بىزمۇ كەبىنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىپ، ئاللاھنى زىكىر قىلىمىز.

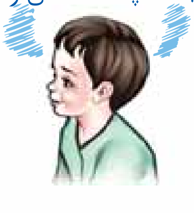

3. سەئيى

ھەج ياكى ئۆمرىدە سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا يەتتە قېتىم كېلىش-كېتىش «**سەئيى**» دېيىلىدۇ. سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدىكى تۆت كېتىش ۋە ئۈچ كېلىشتىن ئىبارەت بولغان بۇ سەئيى سەفادا باشلىنىپ، مەرۋىدە تاماملىنىدۇ.

ھەزرىتى ھاجەر سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سۇ ئىزدەپ يۈگۈرگەن ۋە زەمزەمنى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ پۇتىنىڭ ئاستىدا تاپقان ئىدى. بىزمۇ ئاللاھ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ، مۇكاپاتنى پەقەتلا ئاللاھتىن كۈتىمىز.

4. ۋەقفە

ھەجنىڭ پەرزلىرىدىن بىرى بولغان «ۋەقفە» ئارافە كۈنى (قۇربان ھېيتنىڭ ھارپا كۈنى) پېشىن ۋاقتىدىن باشلاپ كۈن پاتقۇچە بولغان ئارىلىقتا ئىھرام باغلىغان ھالدا ئارافاتتا تۇرۇشنى كۆرسىتىدۇ. بۇ «**ئارافاتتا ۋەقفە**» دەپ ئاتىلىدۇ.

قىيامەت كۈنى قەۋرىمىزدىن چىقىپ، مەھشەر مەيدانىغا توپلىنىمىز. ئارافاتتا ئۇ مەھشەر كۈنىگە ئوخشايدىغان بىر كۈننى ياشايمىز.

ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا يىغلاپ، بىزنى ئەپۇ قىلىشى ئۈچۈن چىن كۆڭلىمىزدىن يالۋۇرۇپ دۇئا قىلىمىز.

ئارافاتتىكى ۋەقفىدىن كېيىن مۇزدەلىفەگە بارىمىز. كېچىنى بۇ يەردە ئۆتكۈزىمىز. شەيتانغا ئېتىش ئۈچۈن تاش يىغىمىز. بامدات نامىزىدىن كېيىن قىسقا ۋاقىت دۇئا قىلىنىدۇ. بۇ «**مۇزدەلىفەدە ۋەقفە**» دەپ ئاتىلىدۇ.

تەۋبە ۋە كۆز ياشلىرىمىز بىلەن پاكىزلانغان قەلبىمىز ئاللاھنى زىكىر قىلىش بىلەن ھاياجانغا تولىدۇ. بۇ تۇيغۇلار ئىچىدە بىزنى ئاللاھ يولىدىن ئېزىقتۇرۇشقا ئۇرۇنغان شەيتانلارغا ئېتىش ئۈچۈن مۇزدەلىفەدە قولىمىزغا تاش ئالىمىز. ئاللاھنى ئەسلەيمىز، ئۇنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا ئىتائەت قىلىش ئۈچۈن ئىرادىمىزنى تېخىمۇ مۇستەھكەملەيمىز.

86

5. شەيتانغا تاش ئېتىش

قۇربان ھېيت كۈنلىرىدە چوڭ، ئوتتۇراھال ۋە كىچىك ئۈچ **شەيتانغا تاش** ئېتىلىدۇ.

ئەڭ چوڭ دۈشمىنىمىز بولغان شەيتانغا تاش ئېتىش ئارقىلىق، ئۇنىڭغا ئۇرۇش ئېلان قىلىمىز. بۇندىن كېيىن شەيتاندىن يىراق تۇرىدىغانلىقىمىزغا، شەيتاننىڭ كەينىگە كىرمەيدىغانلىقىمىزغا ۋەدە قىلىمىز.

6. ھەجدە قۇربانلىق قىلىش

ھاجىلارنىڭ ھېيت كۈنى ئېھرامدىن چىقىشتىن ئىلگىرى شۈكۈر ئۈچۈن **قۇربانلىق قىلىشى** ۋاجىپتۇر.

مىنادا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنى قۇربانلىق قىلماقچى بولغان ئىدى. چۈنكى بۇ ئۇلارغا ئاللاھنىڭ ئەمرى ئىدى. ئۇلار ئاللاھنىڭ بۇ ئەمرىگە قىلچە ئىككىلەنمەي ئىتائەت قىلدى. ئاللاھ ئۇلارنىڭ بۇ ھەرىكىتىدىن رازى بولۇپ، ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ئورنىغا بىر قوچقار ئەۋەتتى.

بىزمۇ ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىپ ھەج قىلىۋاتىمىز. ھازىر جېنىمىزنى ۋە مېلىمىزنى بىزگە ئامانەت قىلىپ بەرگەن ئاللاھقا شۈكۈر قىلىش ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىمىز.

7. چاچ ئېلىپ ئېھرامدىن چىقىش

ئېھرامدىن چىقىش ئۈچۈن **چاچ ئالدۇرۇش** كېرەك. ئەرلەر چاچلىرىنى قىسقارتسا ياكى ھەممىسىنى ئالدۇرىۋەتسە بولىدۇ. ئاياللار چېچىنىڭ ئۇچىدىن ئازىراق كېسىدۇ.

چاچ كېسىشتىن كېيىن «خۇشپۇراق ئەتىر ئىشلىتىشكە بولمايدۇ» دېگەن بەلگىلىمۇ ئەمەلدىن قالىدۇ.

ئېھرام بىلەن باشلىغان مەنىۋى تەربىيە چېچىمىزنى كېسىش بىلەن تاماملىنىدۇ. بۇندىن كېيىن قىلىدىغان ئىشىمىز ھەجدە ئۆگەنگەن گۈزەل سۆز-ھەرىكەتلەرنى ئۆمۈر بويى داۋاملاشتۇرۇشتۇر.

ھەج قانداق قىلىنىدۇ؟

ھەج ئۈچ خىل ئۇسۇلدا قىلىنىدۇ. بىز بۇ يەردە ئەڭ كۆپ قىلىنىدىغان تەمەتتۇ ھەجىنى بايان قىلىمىز. تەمەتتۇ ھەجىدە ئالدى بىلەن ئۆمرە، كېيىن ھەج قىلىنىدۇ.

1

- مىقات يېرىدە نىيەت قىلىپ **ئېھرام** باغلايمىز.
- ئېھرام باغلاشتىن ئىلگىرى چاچ، تىرناق ۋە بەدەن پاكىزلىقىغا ئالاھىدە دىققەت قىلىپ، بوي تاھارەت ئالىمىز (غۇسۇل قىلىمىز) ياكى نامازغا تاھارەت ئالغاندەك تاھارەت ئالساقمۇ بولىدۇ.
- نىيەت قىلغاندىن كېيىن تەلبىيە ئېيتىمىز، دۇئا قىلىمىز.

2

- مەككىگە بېرىپ كەبىنى **تاۋاپ** قىلىمىز.
- تاۋاپتىن كېيىن، ئىككى رەكئەت تاۋاپ نامىزى ئوقۇيمىز.

تەلبىيە

لَبَّيْكَ اَللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لاَ شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ اِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لاَ شَرِيكَ لَكْ

«لەببەيك،ئاللاھۇممە لەببەيك. لەببەيكەلاشەرىكە لەكە لەببەيك. ئىننەل-ھامد ۋەنىئمەتە لەكە ۋەل-مۈلك، لاشەرىكە لەك.»

«لەببەي! ئاللاھىم لەببەي! بۇيرۇقىڭغا تەييارمەن. لەببەي! سېنىڭ ھېچقانداق شېرىكىڭ يوقتۇر، لەببەي! ئاللاھىم، لەببەي! شۈبھىسىزكى، بارلىق ھەمدۇ-سانالار ساڭىلا ئائىتتۇر. نېئمەت ۋە مۈلۈك سېنىڭ ئىلكىڭدىدۇر. سېنىڭ ھېچقانداق شېرىكىڭ يوقتۇر.»

3

- سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا **سەئيى** قىلىمىز.

4

- چاچ ئالدۇرۇپ ئېھرامدىن چىقىمىز.
- ئېھرامدىن چىققانلىقىمىز ئۈچۈن كۈندىلىك نورمال كىيىملىرىمىزنى كىيسەك بولىدۇ.

5

- ئارافاتقا بېرىشتىن ئىلگىرى تۇرۇۋاتقان يېرىمىزدە ھەجگە نىيەت قىلىپ تەكرار ئېھرام باغلايمىز.

6

ئارافە كۈنى ئەرافاتقا بېرىپ ۋەقفەدە تۇرىمىز.

7

ئاخشام مۇزدەلىفەگە بېرىپ، كېچىنى مۇزدەلىفەدە ئۆتكۈزىمىز. قۇربان ھېيت كۈنى كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى مۇزدەلىفەدە ۋەقفە قىلىمىز.

مۇزدەلىفەدە كېچىدە ئەتىسى شەيتانغا ئېتىش ئۈچۈن تاش يىغىمىز.

مۇزدەلىفە ۋەقفىسىدىن كېيىن مىناغا بارىمىز.

8

مىنادا شەيتانغا تاش ئاتىمىز.

9

مىنادا قۇربانلىق قىلىمىز.

10

چاچ ئالدۇرۇپ ئېھرامدىن چىقىمىز.

ئېھرامدىن چىققانلىقىمىز ئۈچۈن كۈندىلىك نورمال كىيىملىرىمىزنى كىيسەك بولىدۇ.

11

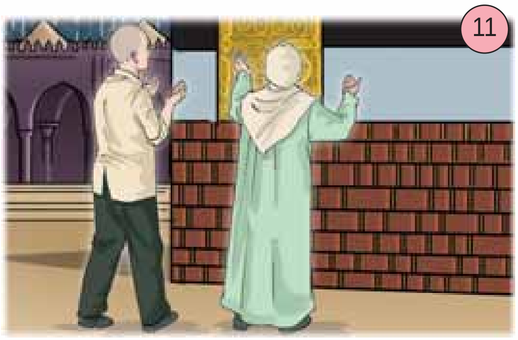

كەبىگە بېرىپ، ھەجنىڭ پەرزلىرىدىن بىرى بولغان زىيارەت تاۋاپىنى قىلىمىز.

12

سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا ھەجنىڭ سەئيىنى قىلىمىز.

13

قۇربان ھېيتنىڭ ئىككىنچى، ئۈچىنچى ۋە تۆتىنچى كۈنلىرى شەيتانغا تاش ئاتىمىز.

مەككىدىن ئايرىلىدىغان ۋاقتتا ۋىدا تاۋاپى قىلىمىز.

ئۆمرە

ئۆمرە ئېھرام باغلىغان ھالدا تاۋاپ ۋە سەئيى قىلغاندىن كېيىن چاچ ئالدۇرۇپ ئېھرامدىن چىقىشتۇر.

ھەجدە ئادا قىلىنغانلارنىڭ بىر قىسمى ئۆمرىدىمۇ ئادا قىلىنغانلىقى ئۈچۈن، ئۆمرە «كىچىك ھەج» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

كىچىك يەتكەنلەرنىڭ ئۆمرىدە بىر قېتىم ئۆمرىگە بېرىشى سۈننەتتۇر.

ئۆمرە ئۈچۈن ئېنىق بەلگىلەنگەن بىر ۋاقىت يوق. يىلنىڭ خالىغان بىر كۈنىدە ئۆمرە قىلىشقا بولىۋېرىدۇ. لېكىن، ھەج كۈنى بولغان زىلھەججە ئېيىنىڭ 9-كۈنىدىن 13-كۈنىگىچە بولغان ئارىلىقتا، يەنى قۇربان ھېيت ھارپا كۈنى (ئارافە كۈنى) ۋە ھېيت كۈنلىرى ئۆمرە قىلىش مەكرۇھتۇر.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئاللاھ ئۈچۈن ھەج ۋە ئۆمرىنى ئادا قىلىڭلار...»

(بەقەرە سۈرىسى 196 -ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئۆمرە ئىبادىتى كېيىنكى بىر ئۆمرىگىچە بولغان ئارىلىقتا سادىر قىلىنىدىغان گۇناھلار ئۈچۈن كەففارەتتۇر.»

(بۇخارى: «ئۆمرە»، 1)

ئۆمرىنى قانداق قىلىمىز؟

- مىقات يېرىدە ئۆمرە ئۈچۈن نىيەت قىلىپ، ئېھرام باغلايمىز.
- كەبىنى تاۋاپ قىلىمىز.
- تاۋاپتىن كېيىن ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇيمىز.
- سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەئيى قىلىمىز.
- سەئيىدىن كېيىن چېچىمىزنى كېسىپ ياكى ئالدۇرۇپ، ئېھرامدىن چىقىمىز.

شۇنىڭ بىلەن ئۆمرىنى تاماملىغان بولىمىز.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«رامىزان ئېيىدا قىلىنغان بىر ئۆمرە ھەج ساۋابىغا تەڭدۇر.»

(ئىبنى ماجە: «مەناسىك»، 45)

ھەجدىن قانداق ھەدىيە ئېلىپ كەلدىڭلار؟

بىر كۈنى پاكىستاننىڭ مەنىۋى پىشۋاسى مۇھەممەد ئىقبال مەدىنىدىن قايتقان ھاجىلارنى يوقلاپتۇ. ئۇلاردىن مۇسۇلماننىڭ قەلبىنى كۆرسىتىدىغان مۇنداق بىر سوئال سوراپتۇ:

«مەككە-مۇكەررەمە ۋە مەدىنە-مۇنەۋۋەرنى زىيارەت قىلدىڭلار! مەنىۋى مەدىنە بازىرىدىن كۆڭۈل سومكاڭلارنى قانداق ھەدىيىلەر بىلەن تولدۇردۇڭلار؟ سىلەر ئېلىپ كەلگەن ماددى ھەدىيىلەر، سەللىلەر، ياغلىق-رومالللار، تەسبىھلەر، جايناماز لار بىر ئاز ۋاقىت ئۆتكەندىن كېيىن كونىرايدۇ، ئۇپراپ يىرتىلىدۇ. كونىرىمايدىغان، ئۇپرىمايدىغان، قەلبىمىزنى ياشارتىدىغان مەدىنىنىڭ مەنىۋى ھەدىيىلىرىنى ئېلىپ كەلدىڭلارمۇ؟ ھەدىيىلىرىڭلارنىڭ ئىچىدە ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ سىددىقلىقى، تەسلىمىيىتى ۋە دۇرۇسلىقى، ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ ئادالىتى، ھەزرىتى ئوسماننىڭ ئەدەپ-ئەخلاقى ۋە مەرتلىگى، ھەزرىتى ئەلىنىڭ ھاياجان ۋە جىھادى بارمۇ؟ كۆنىمىزدە ئازاپ-ئوقۇبەت ئىچىدە قىينىلىۋاتقان ئىسلام دۇنياسىغا كۆڭلۈڭلاردىن بىر ئەسرى-سائادەت[1] ھاياجىنىنى ھەدىيە سۈپىتىدە بىرەلەمسىلەر؟»

1 ئەسرى-سائادەت: سائادەت ئەسرى، يەنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭدىن كېيىنكى تۆت خەلىپە دەۋرىنى كۆرسىتىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەججى

ۋىدا ھەججى (ھىجرىنىڭ 10، مىلادىنىڭ 632-يىلى مارت ئېيى)

ۋىدا خۇتبىسىدىن:

ئەي ئىنسانلار!
بۇ كۈنلەر قانچىلىك مۇقەددەس كۈن، بۇ ئايلار قانچىلىك مۇقەددەس ئاي، بۇ يەرلەر قانچىلىك مۇقەددەس يەر بولسا، پەرۋەردىگارىڭلارنىڭ دەرگاھىغا بېرىشقىچە بولغان ئارىلىقتا جېنىڭلار ۋە مېلىڭلارمۇ شۇنچىلىك مۇقەددەستۇر. بىر بىرىڭلارنىڭ جېنىڭلار ۋە مېلىڭلارغا چېقىلىشىڭلار ھارامدۇر.

ۋىدا خۇتبىسىدىن:

ئەي ئىنسانلار!
ئاياللارنىڭ ھەققىگە دىققەت قىلىڭلار. بۇ جەھەتتە ئاللاھتىن قورقۇڭلار. ئاياللار سىلەرگە ئاللاھنىڭ بىر ئامانىتىدۇر. سىلەرنىڭ ئاياللاردا ھەققىڭلار بولغىنىدەك، ئاياللارنىڭمۇ سىلەردە ھەققى باردۇر.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ھاياتىدا پەقەت بىر قېتىملا ھەج قىلغان ۋە ساھابىلىرىگە ھەجنىڭ قانداق قىلىنىدىغانلىقىنى ئەمەلىي مىسال بىلەن كۆرسەتكەن. ھىجرەتنىڭ 10-يىلى قىلغان بۇ ھەج جەريانىدا ئارافات، مۇزدەلىفە ۋە مىنا قاتارلىق يەرلەردە ئىنسانلارغا خىتاب قىلغان. تارىختا مۇھىم ئەھمىيەتكە ئىگە بولغان ۋە كىشىلىك ھوقۇقنى ئاساسىي تېما قىلغان خۇتبىلىرىدە ئىسلامنىڭ ئالەمشۇمۇل چاقىرىقىنى ئىنسانىيەتكە جاكالىغان. خۇتبىسىدە: «ئەي ئىنسانلار! سۆزلىرىمگە قۇلاق سېلىڭلار. بەلكىم كېلەر يىلى سىلەر بىلەن بۇ يەردە قايتا كۆرۈشەلمەسلىكىمىز مۇمكىن» دېگەچ ساھابىلەر بىلەن خوشلاشقان. بۇ سەۋەپتىن، پەيغەمبىرىمىزنىڭ بۇ يەردىكى سۆزلىرى «ۋىدا خۇتبىسى»، ھەججى بولسا «ۋىدالىشىش ھەججى» دېگەن ئىسىم بىلەن ئاتالغان.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋىدالىشىش ھەججىنى مۇنداق ئادا قىلغان ئىدى:

ھىجرەتنىڭ 10-يىلى زىلقائىدە ئېيىدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەدىنىدە ھەج تەييارلىقى قىلىشقا باشلىدى. مۇسۇلمانلارغىمۇ ھەجگە تەييارلىنىشنى ئۇقتۇرۇش قىلدى. شۇنىڭ بىلەن، پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە ھەج قىلىشنى خالايدىغان مۇسۇلمانلار ئەرەپ يېرىم ئارىلىنىڭ تۆت تەرىپىدىن توپ-توپ بولۇپ مەدىنىگە كېلىپ، ھەج سەپىگە قېتىلدى.

پەيغەمبىرىمىز ۋە ساھابىلەر مىقاد يېرىگە كەلگەندە ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. ئېھرام باغلىغاندىن كېيىن تەلبىيە ئېيتتى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئىتائەت قىلىپ، ھەجگە كەلگەنلىكىنى «لەببەيك» سۆزى بىلەن سۆزلەيتتى. ئۇ «لەببەيك» دېگەنسىرى ھەر تەرەپتىن «لەببەيك» ئاۋازى ياڭرايتتى.

يولدا سەپكە قوشۇلغانلار بىلەن بىرلىكتە سانى ئىككى يۈز مىڭ كىشىدىن ئاشقان بۇ زور قوشۇن ئون كۈندىن كېيىن مەككىگە يېتىپ باردى. زىلھەججە ئېيىنىڭ 4-كۈنى ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئادەملەر كەلكۈنى ئىچىدە كېتىۋاتاتتى، «ئاللاھۇ ئەكبەر!» نىدالىرى ئاسمان-زېمىننى لەرزىگە سالاتتى.

مەككىگە كەلگەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىلغان تۇنجى ئىشى كەبىنى تاۋاپ قىلىش بولدى. تاۋاپتىن كېيىن ماقامى-ئىبراھىمدە ئىككى رەكئەت ناماز ئوقۇدى. سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەئيى قىلدى.

بىر قانچە كۈن مەككىدە قالدى. زىلھەججە ئېيىنىڭ 8-كۈنى مىناغا چىقتى. ئەتىسى، يەنى ئارافە كۈنى كۈن چىققاندىن كېيىن مىنادىن ئارافاتقا ئۆتتى. پىشىن ۋاقتىدا چېدىرىدىن چىقىپ، «قۇسۋا» ئىسىملىك تۆگىسىگە مىندى. ئارافاتنىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلدى. بۇ يەردە بارلىق ئىنسانلارغا خىتاپ قىلدى. ئۇ كۈنى ئارافاتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ نۇتقىنى ئاڭلىغانلارنىڭ سانى تەخمىنەن بىر يۈز يىگىرمە تۆت مىڭ كىشى ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ خۇتبىسىدە پەقەت مۇسۇلمانلارغىلا ئەمەس، بەلكى

ۋىدا خۇتبىسىدىن:

ئەي ئىنسانلار!

رەببىڭلار بىردۇر ۋە ئاتاڭلارمۇ بىردۇر. ھەممىڭلارنىڭ ئاتىسى ئادەم ئەلەيھىسسالامدۇر. ئادەم ئەلەيھىسسالام بولسا توپىراقتىن يارىتىلغاندۇر. ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ئەڭ ياخشى كىشى ئاللاھنىڭ ئەمىر-پەرمانلىرىغا خىلاپلىق قىلىپ سېلىشتىن ئەڭ قورقىدىغان كىشىدۇر. شۇنى ئوبدان بىلىڭلاركى، ئەرەپ ئەجەمدىن ياكى ئەجەم ئەرەپتىن، ئاق تەنلىك قارا تەنلىكتىن ياكى قارا تەنلىك ئاق تەنلىكتىن ئۈستۈندۇر دەيدىغان بىر گەپ يوق. ئۈستۈنلۈك پەقەت تەقۋادارلىقتىدۇر. تەبلىغ ۋەزىپەمنى ئورۇندىدىممۇ؟ ئاللاھىم ماڭا گۇۋاھچى بول!

پۈتكۈل ئىنسانىيەتكە خىتاب قىلدى. ئىنسانىيەتكە يول كۆرسىتىدىغان نۇرغۇن مۇھىم تېمىلارنى تىلغا ئالدى.

ئارافاتتا پىشىن بىلەن ئەسىر نامىزىنى بىرلەشتۈرۈپ پىشىن ۋاقتىدا ئوقۇدى. كۈن پېتىشقا ئاز قالغاندا ئارافاتتىن مۇزدەلىفەگە ئۆتتى. مۇزدەلىفەدە نامازشام بىلەن خۇپتەننى بىرلەشتۈرۈپ، خۇپتەن ۋاقتىدا ئوقۇدى. ئۇ كېچە مۇزدەلىفەدە قالدى. قۇربان ھېيتنىڭ بىرىنچى كۈنى بامدات نامىزىنى ئوقۇغاندىن كېيىن، كۈن چىقىشتىن ئىلگىرى مىناغا قاراپ يولغا چىقتى. مىنادا شەيتانغا تاش ئاتتى. قۇربانلىق قىلدى. ئاندىن مەككىگە كەبىگە بېرىپ، پەرز بولغان زىيارەت تاۋاپىنى قىلدى.

قۇربان ھېيتنىڭ باشقا كۈنلىرىدە مىناغا بېرىپ شەيتانغا تاش ئاتتى.

ھېيتنىڭ 4-كۈنى ۋىدا تاۋاپىنى قىلغاندىن كېيىن مەككىدىن مەدىنىگە قايتتى.

شۇنداق قىلىپ، پەيغەمبىرىمىز ھەم ئۆزى ھەج قىلدى، ھەمدە مۇسۇلمانلارغا ھەج ئىبادىتىنى قانداق ئادا قىلىشنى ئۆگەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ مۇبارەك ئاياق ئىزى ۋە كەشى

ئىزدەپ، ئىزلەپ تاپسام ئىزىڭنى

ئىزدەپ، ئىزلەپ تاپسام ئىزىڭنى،
ئىزىڭنىڭ تۇپىسىغا سۈرتسەم كۆزۈمنى،
ئاللاھ نېسىپ قىلسا، كۆرسەم يۈزۈڭنى،
ئەي مۇھەممەد، كۆڭلۈم خالايدۇ سېنى.

بىر مۇبارەك سەپەر چىقسا، بارسام،
كەبە يولىدا قۇملارغا پاتسام،
ھۆسنى-جامالىڭنى چۈشۈمدە كۆرسەم،
ئەي مۇھەممەد، كۆڭلۈم خالايدۇ سېنى.

ئەلى ئىلە ھەسەن، ھۈسەيىن ياندا،
سەۋداسى كۆڭۈللەردە، مۇھەببەت جاندا،
ئەتە مەھشەر كۈنى ھەق دىۋانىدا،
ئەي مۇھەممەد، كۆڭلۈم خالايدۇ سېنى.

يۇنۇس مەدھىيلەر سېنى تىللاردا،
تىللاردا، دىللاردا ھەم كۆڭۈللەردە،
ئىزدەپ، ئىزلەپ ناتونۇش ئەللەردە،
ئەي مۇھەممەد، كۆڭلۈم خالايدۇ سېنى.

- يۇنۇس ئەمرە

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەر ئىچىدە توغرا بولغانلارغا توغرا، خاتا بولغانلارغا خاتا بەلگىسىنى ئىشارەتلەڭلار.

1. ھەج يىلىنىڭ مەلۇم كۈنلىرىدە ئېھرام باغلىغاندىن كېيىن كەبىنى ۋە كەبە ئەتراپىدىكى مۇقەددەس يەرلەرنى ئىبادەت نىيىتى بىلەن زىيارەت قىلىش دېگەنلىكتۇر. توغرا ☐ خاتا ☐
2. كەبىنىڭ ئەتراپىدىكى كەڭرى يەرگە سېلىنغان مەسجىد «مەسجىدى-ھەرەم» ياكى «ھەرەمى-شەرىف» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
3. كەبىنىڭ ئەتراپىدا يەتتە قېتىم ئايلىنىش «سەئيى» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
4. كەبىنىڭ ئەتراپىدا بىر قېتىم ئايلىنىش «تاۋاپ» دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
5. ھەجدىكى ئېھرام دۇنياۋى تەبىقە، دەرىجە ۋە پەرىقلەرنىڭ مۇھىم ئەمەسلىكىنى، ھەممە كىشىنىڭ ئاللاھ ئالدىدا باپ-باراۋەر ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
6. ئارافاتتا ۋەقفە ئىنسانلارنىڭ قىيامەت كۈنى تىرىلىپ، توپ-توپ بولۇپ مەھشەر مەيدانىغا كەلگەنلىكىنى خاتىرلىتىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
7. ھەجدە ئېھرامسىز ئۆتكىلى بولمايدىغان چېگرىلار مىقات چېگرىسى دەپ ئاتىلىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
8. مەسجىدى-نەبەۋى مەدىنە-مۇنەۋۋەردىدۇر. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. يەر يۈزىدە بىنا قىلىنغان تۇنجى ئىبادەتخانا تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى؟

ئا. مەسجىدى-نەبەۋى
ب. مەسجىدى ئەقسا
ت. كەبە
پ. مەسجىدى قۇبا

2. تۆۋەندىكىلەرنىڭ قايسىسى ھەجنىڭ پەرزى ھېسابلىنىدۇ؟

ئا. كەبىنى تاۋاپ قىلىش
ب. مۇزدەلىفەدە ۋەقفىدە تۇرۇش
ت. شەيتانغا تاش ئېتىش
پ. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەۋرىسىنى زىيارەت قىلىش

3. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ئېھرام باغلىغان كىشىگە مەنئى **قىلىنمىغان؟**

ئا. ئەتىر چېچىش
ب. چاچ ئېلىش
ت. ئۇخلاش
پ. تىرناق ئېلىش

4. قايسى ۋاقىتتا قىلىنغان ئۆمرە ھەج ساۋابىغا تەڭ؟

ئا. قۇربان ھېيتتا
ب. رامىزان ئېيىدا
ت. مۇھەررەم ئېيىدا
پ. ئىسسىق پەسىللەردە

5. كەبىنىڭ ئەتراپىدا يەتتە قېتىم ئايلىنىش نېمە دەپ ئاتىلىدۇ؟
ئا. ۋەقفە
ب. ئىھرام
ت. سەئيى
پ. تاۋاپ

6. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى ھەجنىڭ پەرزلىرىدىن **ئەمەس؟**
ئا. ئىھرام
ب. كەبىنى تاۋاپ قىلىش
ت. مۈزدەلىفەدە ۋەقفىدە تۇرۇش
پ. ئارافاتتا ۋەقفىدە تۇرۇش

7. پەيغەمبىرىمىز قىلغان ھەج نېمە دەپ ئاتىلىدۇ؟
ئا. پەرز ھەج
ب. ۋىدا ھەججى
ت. چوڭ ھەج
پ. ۋىدا خۇتبىسى

8. ھەج مەزگىلىدىن باشقا ۋاقىتلاردا ئىھرام باغلاپ كەبىنى تاۋاپ قىلىش ۋە سەفا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا سەئيى قىلىش بىلەن قىلىنغان ئىبادەت نېمە دېيىلىدۇ؟
ئا. ئۆمرە
ب. تاۋاپ
ت. ھەج
پ. ئىھرام

9. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىر كىشىگە ھەج پەرز بولۇشى ئۈچۈن شەرت **ئەمەس؟**
ئا. مۇسۇلمان بولۇش
ب. بالاغەتكە يەتكەن بولۇش
ت. ساياھەت قىلىش ئەركىنلىكىگە ئىگە بولۇش
پ. قىرىق ياشتىن چوڭ بولۇش

10. مەدىنىدە پەيغەمبىرىمىزنىڭ مۇبارەك قەۋرىسى جايلاشقان يەرنىڭ ئىسمى نېمە؟
ئا. راۋزائى-مۇتاھھارا
ب. كەبەئى-مۇئەززەم
ت. مەسجىدى ئەقسا
پ. ھاجەرى-مۇئەللەق

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىن مۇۋاپىق سۆزلەرنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(زەمزەم، گۇناھسىز، ھايات ۋاقتىمدا، ئىھرام، ماقامى-ئىبراھىم، كەبەئى-مۇئەززەم، مىنا)

1. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كەبىنى بىنا قىلغاندا شۇنتا قىلىپ ئىشلەتكەن ۋە ئىنسانلارنى ھەجگە چاقىرغاندا ئۈستىگە دەسسەپ تۇرغان تاش قويۇلغان يەر .... دېيىلىدۇ.
2. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنى قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان يەرنىڭ ئىسمى .... قۇربانلىقماللار مۇشۇ يەردە بوغۇزلىنىدۇ.
3. مەسجىدى-ھەرەمنىڭ ئىچىدە ۋە كەبىنىڭ يېنىدا چىققان خاسىيەتلىك سۇ .... دەپ ئاتىلىدۇ.
4. ھەج قىلغاندا باغلىغان .... بىزگە دۇنيادىكى ئەمەل، دەرىجە، تەبىقە ۋە پەرقلەرنىڭ ھېچنېمە ئەمەسلىگىنى، ئاللاھ ئالدىدا ھەممە كىشىنىڭ باراۋەر ئىكەنلىگىنى چۈشەندۈرىدۇ.
5. مۇبارەك بىنا .... ئەتراپىدا ئايلانغان مۇسۇلمانلار قۇياشنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىدىغان پىلانېتلار ۋە يادرونىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىدىغان ئېلېكترونلارغا ئوخشاش، ئۇلۇغ ئاللاھقا ئىبادەت قىلىدۇ.
6. پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېگەن: «مېنى ۋاپاتىمدىن كېيىن زىيارەت قىلغان كىشى .... زىيارەت قىلغاندەك بولىدۇ.»
7. «ناچار گەپ-سۆز قىلماي، چوڭ گۇناھ قىلماي ھەج قىلغان كىشى ئانىسىدىن يېڭى توغۇلغان چاغدىكىدەك .... ھالدا ئائىلىسىگە قايتىدۇ.»

ئاللاھقا تەسلىم بولۇشنىڭ سىمۋولى

قۇربان

- قۇربانلىق دېگەن نېمە؟
- قۇربانلىق ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز
- كىملەر قۇربانلىق قىلىشى كېرەك؟
- قۇربانلىق قىلىشقا بولىدىغان ھايۋانلار
- قۇربانلىق ھايۋان قانداق بوغۇزلىنىدۇ؟
- ئاداق قۇربانلىق
- ئاقىقا قۇربانلىق
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە قۇربانلىق

دوستلۇق سىنىقى

ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىر كۈنى كىچىسى ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنى قۇربانلىق قىلىپ چۈش كۆردى. ئۇدا بىر نەچچە كۈن كەينى-كەينىدىن بۇ چۈشنى كۆرگەندىن كېيىن، بۇنىڭ ئۆزگە چۈش ئارقىلىق قىلىنغان بىر ۋەھيى ئىكەنلىكىنى ھىس قىلدى. ئاللاھ ئۇنىڭغا ئۇغلىنى قۇربانلىق قىلىشنى ئەمىر قىلىۋاتاتتى.

ئاللاھتائالا ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ياشانغان چېغىدا پەرزەنت بەرگەن ئىدى. ئەمدىلىكتە بولسا، چوڭ بولۇپ بالاغەتكە يەتكەن ۋە ئۆزى ئىنتايىن ياخشى كۆرىدىغان بۇ ئوغلىنى قۇربانلىق قىلىشنى تەلەپ قىلىۋاتاتتى. ئاللاھنىڭ دوستى (خەلىلۇللاھ) دەپ ئاتالغان ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئۈچۈن بۇ ھەقىقەتەن ئېغىر بىر دوستلۇق سىنىقى ئىدى.

ئەتىسى ئەتىگەندە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىلنى ئەگەشتۈرۈپ، مەككىدىن مىناغا قاراپ يولغا چىقتى. مىناغا كېلىپ، ئوغلىغا چۈشىنى ئاستا سۆزلەپ بەردى. ئاللاھ تەرىپىدىن ئېغىر بىر ئىمتىھانغا دۇچ كەلگەنلىكىنى ئېيتتى:

- ئوغلۇم! چۈشۈمدە سېنى قۇربانلىق قىلغانلىقىمنى كۆردۈم. ئويلاپ باققىنا، قانداق پىكرىڭ بار؟ - دېدى.

دادىسىنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى ئاڭلىغان ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام قىلچىلىك قورقمىغان ۋە ھودۇقمىغان ئىدى. جاننى بەرگۈچى ۋە ئالغۇچى ئاللاھ ئەمەسمۇ؟! ھاياتنىڭ ئىگىسى ئاللاھ ئەمدى ئۇنىڭدىن ھاياتنى قايتۇرۇپ بېرىشنى ئىستەۋاتاتتى. ھەزرىتى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام بۇلارنى ئويلىغاچ، ئۆزىنىڭ تولۇق تەسلىمىيەت ۋە تەۋەككۈل ئىچىدە ئاللاھقا ئىتائەت قىلىدىغانلىقىنى ئىپادىلەپ مۇنداق جاۋاپ بەردى:

- دادا! ساڭا بۇيرۇلغاننى بىجا كەلتۈر! ئىنشائاللاھ، مېنىڭ سەۋر قىلغىنىمنى كۆرىسەن.

ئوغلىنىڭ بۇ جاۋابى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنى ھەم خۇشال قىلدى، ھەمدە تەسىرلەندۈردى. كۆزلىرى ياشقا تولدى. ئىمانى كۈچلۈك ئوغلىغا چوڭقۇر مۇھەببەت بىلەن قارىدى ۋە ئۆزىگە مۇشۇنداق بىر ئوغۇل بەرگەنلىكى ئۈچۈن ئاللاھقا چەكسىز شۈكۈر قىلدى.

ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلىنى بوغۇزلاش ئۈچۈن ياتقۇزۇپ، ئاللاھنىڭ ئەمرىنى بىجا كەلتۈرۈشكە تەييارلاندى. «رەببىم! سېنىڭ بۇيرۇقىڭنى ئىجرا قىلىۋاتىمەن» دېگەچ، پىچاقنى «بىسمىللاھ» دەپ ئوغلىنىڭ بوينىغا ئەكەلگەندە بىر ئاۋاز ئاڭلاندى، ئاللاھتائالا مۇنداق دېدى:

«ئى ئىبراھىم! (ھېلىقى) چۈشنى ئىشقا ئاشۇردۇڭ (يەنى چۈشۈڭدە بۇيرۇلغاننى بىجا كەلتۈردۇڭ. بىز ھەقىقەتەن ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنى مۇشۇنداق مۇكاپاتلايمىز. بۇ ھەقىقەتەن روشەن سىناقتۇر. بىز ئۇنىڭ ئورنىغا چوڭ بىر قۇربانلىقنى بەردۇق.»

(سافاات سۈرىسى 102-107-ئايەتلەر)

دەل مۇشۇ چاغدا ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام جەننەتتىن بىر قوچقار ئېلىپ كەلدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام خۇشاللىق كۆز ياشلىرى ئىچىدە ئوغلىنى ياتقان يېرىدىن تۇرغۇزدى، قۇچاقلاپ باغرىغا باستى. ئوغلىنى يېڭىۋاشتىن ئۆزىگە قايتۇرۇپ بەرگەن ئۇلۇغ ئاللاھقا ھەمدۇ-سانا ئېيتتى. ئاندىن جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام ئەكەلگەن قوچقارنى قۇربانلىق قىلدى.

ئاللاھتائالا بۇ ۋەقە ئارقىلىق ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئۇنىڭ ئائىلىسىنىڭ ئۆزىگە قانچىلىك دەرىجىدە ئىتائەت قىلىدىغانلىقىنى ۋە سەۋىرچانلىقىنى پەرىشتىلەرگە ۋە بارلىق ئىنسانلارغا كۆرسەتتى. بۇ دوستلۇق ۋە تەسلىمىيەتنى سىنايدىغان بىر ئىمتىھان ئىدى. ھەزرىتى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ۋە ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام ئاللاھنىڭ ئەمرىگە قىلچىلىك تەرەددۇت قىلماستىن بويسۇنۇپ، بۇ ئېغىر ئىمتىھاندىن مۇۋەپپىقىيەتلىك ھالدا ئۆتۈپ مۇكاپاتىنى ئالدى.

قۇربانلىق دېگەن نېمە؟

قۇربانلىق قىلىش دېگەن نېمە؟

✍ قۇربان ھېيت كۈنلىرى مەلۇم ھايۋانلارنى بوغۇزلاش ئارقىلىق قىلىنىدىغان ئىبادەت «قۇربان» ياكى «قۇربانلىق» دەپ ئاتىلىدۇ.

☺☺☺ قۇربانلىق قىلىش ۋاجىپتۇر.

📖 قۇربانلىق قىلىش ئىسلامىيەتتىن ئىلگىرىمۇ بار ئىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالامنىڭ ئورنىغا ئاللاھ ئەۋەتكەن قوچقارنى قۇربانلىق قىلغان ئىدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامدىن ئېتىبارەن بارلىق پەيغەمبەرلەر بۇ ئىبادەتنى ئادا قىلغان ۋە ئۈممەتكە ئۆگەتكەن ئىدى.

✎ بۇ ئىبادەتنى قاچان، قانداق ئادا قىلىشنى پەيغەمبىرىمىز بىزگە ئۆگەتكەن. قۇربانلىق قىلىشقا تېگىشلىك كىشى قۇربانلىق قىلىشنىڭ ئورنىغا سەدىقە بېرىش، ناماز ئوقۇش قاتارلىق ئىبادەتلەرنى قىلسا، مەقبۇل بولمايدۇ.

قۇربانلىق مال قاچان بوغۇزلىنىدۇ؟

قۇربانلىق قۇربان ھېيتنىڭ بىرىنچى، ئىككىنچى ۋە ئۈچىنچى كۈنلىرىدە قىلىنىدۇ. ئۈچىنچى كۈنى كۈن پاتقاندىن كېيىن قۇربانلىق قىلغىلى بولمايدۇ.

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«رەببىڭ ئۈچۈن ناماز ئوقۇغىن ۋە قۇربانلىق قىلغىن.»

(كەۋسەر سۈرىسى 2-ئايەت)

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ھەر ئۈممەت ئاللاھ ئۇلارغا رىزىق قىلىپ بەرگەن چارۋىلارنى (بوغۇزلىغاندا) ئاللاھنىڭ ئىسمىنى ئېيتسۇن دەپ، ئۇلارغا قۇربانلىق قىلىشنى بەلگىلىدۇق.»

(ھەج سۈرىسى 34 -ئايەت)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئىمكانى بار تۇرۇقلۇق، قۇربانلىق قىلمىغان كىشى مەسجىدلىرىمىزگە يېقىن كەلمىسۇن.»

(ئىبنى ماجە: «ئەداھى»، 2)

قۇربانلىق قىلىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلىرىمىز

قۇربانلىق قىلىش

- بىزنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ.
- ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەتچانلىق ۋە تەسلىمىيىتىمىزنى كۈچەيتىدۇ.
- ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېمەتلەردىن باشقىلار بىلەن بىرلىكتە بەھرىلىنىشكە ئادەتلەندۈرىدۇ.
- ئۆزئارا مۇھەببەت، ھەمكارلىشىش ۋە ياردەملىشىشنى كۈچلەندۈرىدۇ.

ئۇلۇغ ئاللاھ ئەمرىگە خۇشاللىق بىلەن ئىتائەت قىلغۇچىلارنى ياخشى كۆرىدۇ. ئۆزىگە ئىبادەت قىلغۇچىلاردىن رازى بولىدۇ. بىزمۇ قۇربانلىق قىلىش ئارقىلىق ئاللاھنىڭ بىر ئەمرىنى بىجا كەلتۈرىمىز. بۇ ئىشىمىز ئاللاھنى مەمنۇن قىلىدۇ، **بىزنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ** ۋە ئۇنىڭ دەرگاھىدىكى مەرتىۋىمىزنى يۈكسەلدۈرىدۇ.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دەيدۇ:

«ئادەم بالىلىرىنىڭ قۇربان ھېيت كۈنى ئاللاھقا يېقىنلىشىش ئۈچۈن قىلغان ئەڭ ياخشى ئىبادىتى قۇربانلىق قىلىشتۇر. بوغۇزلانغان قۇربانلىقنىڭ قېنى يەرگە چۈشە-چۈشمەيلا، قۇربانلىق قىلغۇچى ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا يۈكسەك بىر مەرتىۋىگە ئېرىشىدۇ. شۇڭا قۇربانلىقنى خۇشاللىق بىلەن قىلىڭلار.»

(مۇۋاتتا: «قۇربان»، 24)

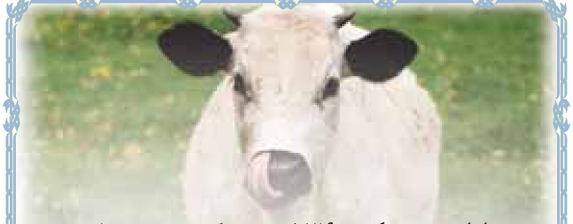

قۇربانلىق بىزگە **ئاللاھ بەرگەن نېمەتلەرنى باشقىلار بىلەن تەڭ يېيىشنى ئۆگىتىدۇ ۋە ئادەتلەندۈرىدۇ.** قۇربان ھېيت كۈنى بوغۇزلانغان قۇربانلىقلارنىڭ گۆشىنى نامراتلارغا بېرىپ، ئۇلار بىلەن بىرلىكتە يەپ، ئۇلارنى خوش قىلىمىز. بىز ھەم بۇ دۇنيادا ئۇلارنى خۇشال قىلىشنىڭ خوشاللىقىنى ھىس قىلىمىز، ھەمدە گۈزەل ئاخىرەت ھاياتى ئۈچۈن ساۋاپقا ئېرىشىمىز.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر بىر قوي قۇربانلىق قىلغان ئىدى. قوينىڭ ئۇستىخىنىدىن باشقا گۆشلىرىنىڭ ھەممىسىنى نامراتلارغا تارقىتىپ بەردى. پەيغەمبىرىمىز: «قوينىڭ گۆشىدىن قانچىلىك ئېشىپ قالدى؟» دەپ سورىدى. ھەزرىتى ئائىشە: «پەقەتلا بىر ئۇستىخان سۆڭەك قالدى.» دەپ جاۋاپ بەردى. پەيغەمبىرىمىز ئاخىرەتتىكى ساۋاپنى ئەسكە سېلىپ: «بىر ئۇستىخان سۆڭەكتىن باشقا ھەممىسى بىزنىڭ بولدى دېسەڭچۇ!» دېدى.

(تىرمىزى: «**سىفاتۇل قىيامە**»، 33)

جىنىمىز ۋە مېلىمىزنى بەرگۈچى ئاللاھتۇر. بارلىق نېمەتلەر ئۇنىڭغا ئائىتتۇر. قۇربانلىق قىلغىنىمىزدا خۇددى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامغا ئوخشاش، پۈتكۈل نېمەتلەرنىڭ ئاللاھقا ئائىت ئىكەنلىكىنى ئويلايمىز. ئۇنىڭ ئەمرىگە چىن قەلبىمىزدىن تەسلىم بولغانلىقىمىزنى ئىپادىلەيمىز. شۇنىڭ بىلەن قۇربانلىق **ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئىتائەتكارلىق ۋە تەسلىمىيەتنى كۆچەيتىدۇ.**

ئاللاھتائالا مۇنداق دەيدۇ:

«ئى ئىبراھىم! چۈشۈڭدە ئەمر قىلىنغاننى بىجا كەلتۈرۈش بىلەن ئەمرىمىزگە ئىتائەتچانلىقىڭنى كۆرسەتتىڭ. بۇ روشەن بىر ئىمتىھان ئىدى. بىز ئوغلۇڭنىڭ ئورنىغا چوڭ بىر قۇربانلىق بەردۇق.»

(**ساففات سۈرىسى** 105 - 107 -**ئايەتلەر**)

گۆش ئېلىشقا كۈچى يەتمەيدىغان نامراتلارنىڭ ئېھتىياجىنى قامداشقا قۇربانلىق ياردەم بېرىدۇ. باي-كەمبەغەللىك پەرقى تۈپەيلى كېلىپ چىققان كىبىر ۋە چىدىماسلىقنى ئازايتىدۇ. ئىجتىمائى ئادالەتنى ئەمەلگە ئاشۇرۇشقا تۆھپە قوشىدۇ. قۇربان ھېيتتىكى ئۆزئارا ھېيتلىشىش ۋە مېھماندارچىلىق بىزنى بىر بىرىمىزگە تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرىدۇ. **ئۆزئارا مۇھەببەت، ھەمكارلىشىش ۋە ياردەملىشىشنى كۈچەيتىدۇ.**

«...ئاللاھنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ بوغۇزلىغان قۇربانلىقنىڭ گۆشىدىن يەڭلار ۋە پېقىر-يوقسۇللارغا يېگۈزۈڭلار.»

(**ھەج سۈرىسى** 28 -**ئايەت**)

قۇربانلىق قىلىش كىملەرگە ۋاجىپتۇر؟

- ئەقلى-ھوۇشى جايىدا،
- بالاغەتكە يەتكەن،
- ھۆر، ئەركىن،
- تۇرغان يېرىدە ياشاۋاتقان (سەپەردە ئەمەس)،
- دىندا باي ھېساپلانغان

ھەر مۇسۇلماننىڭ

قۇربانلىق قىلىشى ۋاجىپتۇر. ☺☺☺

قۇربانلىق قىلىشقا بولىدىغان ھايۋانلار

✓ كىچىك ھايۋانلاردىن **قوي** بىلەن **ئۆچكە**،

✓ چوڭ ھايۋانلاردىن **كالا** بىلەن **تۆگىنى** قۇربانلىق قىلغىلى بولىدۇ.

بىر ياشقا كىرگەن

قوي

بىر كىشى ئۈچۈن قۇربانلىق بولىدۇ.

بىر ياشقا كىرگەن

ئۆچكە

بىر كىشى ئۈچۈن قۇربانلىق بولىدۇ.

ئىككى ياشقا كىرگەن

كالا

بىر كىشىدىن يەتتە كىشىگىچە بىرلىشىپ قۇربانلىق قىلسا بولىدۇ.

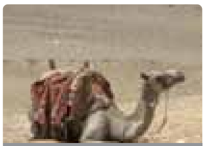

بەش ياشقا كىرگەن

تۆگە

بىر كىشىدىن يەتتە كىشىگە قەدەر بىرلىشىپ قۇربانلىق قىلسا بولىدۇ.

قۇربانلىق قىلىنىدىغان ھايۋانلار:

✓ ساغلام بولىشى،

✓ قارغۇ، ياكى چىشى چۈشۈپ كەتكەندەك، قۇربانلىق قىلىنىشقا توسقۇن بولىدىغان بىرەر ئەيىپى بولماسلىقى كېرەك.

قۇربانلىق مال قانداق بوغۇزلىنىدۇ؟

- قۇربانلىق مال بىرەر يېرى ئاغرىتىلمىغان ھالدا بوغۇزلىنىدىغان يەرگە ئېلىپ كېلىنىدۇ.
- قىبلىگە قارشى سول تەرىپىنى بېسىپ ياتقۇزۇلۇپ، پۇتلىرى باغلىنىدۇ.
- تەشرىق تەكبىرى ئېيتىلىدۇ.
- «بىسمىللاھى ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ بوغۇزلىنىدۇ.

قۇربانلىق مالنى بوغۇزلىغاندا:

إِنَّ صَلاٰتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ

«شۈبھىسىز، مېنىڭ نامىزىم، ئىبادەتلىرىم، ھاياتىم ۋە ئۆلۈمىم ئالەملەرنىڭ رەببى ئاللاھ ئۈچۈندۇر.» دەپ دۇئا قىلىش سۈننەتتۇر. ☺☺

تەشرىق تەكبىرى:

اَللّٰهُ أَكْبَرُ اَللّٰهُ أَكْبَرُ لاٰ إِلٰهَ إِلاّٰ اللّٰهُ وَاَللّٰهُ أَكْبَرُ
اَللّٰهُ أَكْبَرُ وَلِلّٰهِ الْحَمْدُ

«ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر، لا ئىلاھە ئىللاللاھۇ ۋاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر ۋە لىللاھىل ھامد»

مەنىسى: «ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، بارلىق ھەمدۇ-سانا ئاللاھقىلا خاستۇر.»

قۇربانلىق مالنى ئىگىسىنىڭ بوغۇزلىشى ئەڭ مۇۋاپىقتۇر. ئۆزى بوغۇزلىيالمىسا، بوغۇزلىيالايدىغان بىرەيلەنگە بوغۇزلاتقۇزسىمۇ بولىدۇ. بۇ ئەھۋالدا ئۆزى بېشىدا قاراپ تۇرسا ۋە دۇئا قىلسا، كۆپ ساۋاپ بولىدۇ.

قۇربانلىق مالنى بوغۇزلىغاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز كېرەك؟

- ❖ قۇربانلىق ھايۋاننى بوغۇزلاشنى بىلىدىغان كىشىلەر بوغۇزلىشى كېرەك.
- ❖ قۇربانلىق ھايۋاننى قىينىماسلىق كېرەك.
- ❖ مۇمكىن بولسا ھايۋاننىڭ كۆزىنى تېڭىپ، پۇتلىرىنى باغلاش كېرەك.
- ❖ ئىتتىك پىچاق ئىشلىتىش كېرەك.
- ❖ مال بوغۇزلىغاندا مۇھىتنى پاسكىنا قىلماسلىق كېرەك.

قۇربانلىق مالنىڭ گۆشى قانداق تەقسىم قىلىمىز؟

❁ قۇربانلىق مالنىڭ گۆشى ئادەتتە ئۈچ ئۆلۈشكە ئايرىلىدۇ:

- ➢ بىر ئۆلۈشى نامراتلارغا تارقىتىلىدۇ.
- ➢ بىر ئۆلۈشى ئۇرۇق-تۇغقانلارغا،خولۇم-خوشنىلارغا ۋە مېھمانلارغا بېرىلىدۇ.
- ➢ بىر ئۆلۈشىنى ئۆيدىكىلەر يەيدۇ.

✎ قۇربانلىق قىلغۇچى خالىسا، گۆشنىڭ ھەممىسىنى نامراتلارغا تارقىتىپ بەرسىمۇ بولىدۇ.

قۇربانلىق مالنىڭ تېرىسىنى قانداق قىلىمىز؟

- ☺ قۇربانلىقنىڭ تېرىسىنى زاكات بېرىلىدىغان كىشىلەرگە سەدىقە قىلىپ بېرىشكە بولىدۇ.
- ☺ مەسجىد-جامى، مەكتەپ قاتارلىق يەرلەرگە ۋە خەير-ساخاۋەت ئورۇنلىرىغا بېرىشكە بولىدۇ.
- ☺ دىنىمىز راۋا كۆرمىگەن يەرلەرگە بېرىش توغرا ئەمەس.

ئاداق قۇربانلىقى ☺☺☺

✍ ئاداق (نەزىر) قۇربانلىقى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىشقا ۋەدە قىلىنغان قۇربانلىقتۇر. بۇ قۇربانلىقنى قىلىش ۋاجىپتۇر.

ئاداق قۇربانلىقى ئىككى تۈرلۈكتۇر:

1. شەرتكە باغلىق ئاداق قۇربانلىق

➤ «دادامنىڭ كېسىلى ساقايسا، قۇربانلىق قىلىمەن.» دېگەندەك ۋەدە قىلساق، دادىمىز ساقايغان ھامان قۇربانلىق قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ.

2. شەرتكە باغلىق ئەمەس ئاداق قۇربانلىق

➤ «ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىمەن» دەپ ۋەدە قىلغان بولساق، ۋەدە قىلغان ۋاقىتتىن ئېتىبارەن قۇربانلىق قىلىش ۋاجىپ بولىدۇ.

قايسى ھايۋانلارنى ئاداق قۇربانلىقى قىلغىلى بولىدۇ؟

☑ قوي، ئۆچكە، كالا ۋە تۆگە قاتارلىق ماللارنى ئاداق قۇربانلىقى قىلغىلى بولىدۇ.

☒ توخۇ، خوراز قاتارلىق ھايۋانلارنى قۇربانلىق قىلغىلى بولمىغىنىدەك، ئاداق قۇربانلىقى قىلغىلىمۇ بولمايدۇ.

ئاداق قۇربانلىقىنىڭ گۆشى قانداق تارقىتىلىدۇ؟

☑ ئاداق قىلىنغان قۇربانلىق مالىنىڭ گۆشى پۈتۈنلەي نامراتلارغا تارقىتىپ بېرىلىشى كېرەك.

☒ قۇربانلىقنى ئاتىغان كىشى ئۆزى ئاتىغان ئاداق قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن يېسە بولمايدۇ.

☒ ئاتىغان كىشىنىڭ يولدىشى، ئاتا-ئانىسى، باللىرى، بوۋىسى، مومىسى ۋە نەۋرىلىرى قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن يېسە بولمايدۇ. ئېرە-ئۈچىيى قاتارلىق ھەرقانداق يېرىنى ئىشلەتسە بولمايدۇ. ئەگەر يەپ سالغان ياكى ئىشلىتىپ سالغان بولسا، شۇنىڭغا چۇشلۇق بەدەلنى (ياكى پۇلنى) يوقسۇللارغا بېرىشى لازىم.

ئاقىقا قۇربانلىقى ☺☺

✍ يېڭى تۇغۇلغان بالا ئۈچۈن ئاللاھتائالاغا شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن قىلىنغان قۇربانلىقتۇر.

☺☺ ئاقىقا قۇربانلىقىنى قىلىش سۈننەتتۇر.

🕮 ئاقىقا قۇربانلىقى بالا تۇغۇلغان كۈندىن ئېتىبارەن بالاغەتكە يەتكۈچە بولغان ئارىلىقتا قىلىنسا بولىدۇ. ئەمما تۇغۇتنىڭ يەتتىنچى كۈنى قىلىنسا، تېخىمۇ كۆپ ساۋاپ بولىدۇ.

✓ قوي، ئۆچكە، كالا، تۆگە قاتارلىق ماللارنى ئاقىقا قۇربانلىقى قىلسا بولىدۇ.

✓ ئاقىقا قۇربانلىقىنىڭ گۆشىدىن قۇربانلىق قىلغۇچى كىشى ۋە ئائىلە-تاۋاباتلىرى يېسە بولىدۇ.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە قۇربانلىق

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام قۇربانلىق قىلىشقا ئەھمىيەت بېرەتتى. مەدىنىگە ھىجرەت قىلغاندىن كېيىن ھەر يىلى قۇربانلىق قىلغان ئىدى. ساھابىلەرگىمۇ بۇنى تەشۋىق قىلىپ: «قۇربان ھېيت كۈنى بەندىنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدىغان ئەمەللەر ئىچىدە قۇربانلىق قىلىشتىنمۇ بەك ئەلا بىر ئىش يوق.» دەيتتى. شەخسەن ئۆزىمۇ خۇشال-خورام ھالدا قۇربانلىق قىلاتتى.

رەسۇلۇللاھ سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم تۇنجى قۇربانلىقنى ھىجرەتنىڭ ئىككىنچى يىلى قىلدى. ئۇ يىلى قۇربان ھېيت كۈنى، مۇسۇلمانلار بىلەن بىرلىكتە ئەتراپى ئۇچۇق ۋە كەڭرى بولغان نامازگاھقا باردى. نامازدىن كېيىن خۇتبە ئوقۇدى. بۇ خۇتبىدە مۇسۇلمانلارغا قۇربانلىق قىلىشنى ئەمىر قىلدى. ئۆزىمۇ: «ئاللاھىم! بۇ قوچقار ئۈممىتىمنىڭ ئىچىدىكى قۇربانلىق قىلالمىغانلار ئۈچۈندۇر!» دەپ بىرىنى ئۈممىتى ئۈچۈن، بىرىنى ئۆزى ئۈچۈن ئىككى قوچقارنى قۇربانلىق قىلدى. ماللارنى يەرگە ياتقۇزغاندا: «مەن يۈزۈمنى ئاسمانلارنى ۋە زېمىنلارنى ياراتقۇچىغا قاراتتىم. مەن ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرگۈچىلەردىن ئەمەسمەن. نامىزىم، ئىبادىتىم، ھاياتىم ۋە ماماتىم ئالەملەرنىڭ تەڭدىشى ۋە ئوخشىشى مەۋجۇد بولمىغان رەببى ئاللاھ ئۈچۈندۇر. مەن تۇنجى تەسلىم بولغۇچىلاردىنمەن. يا رەببى! بۇ قۇربان سېنىڭدۇر، سېنىڭ ئۈچۈندۇر. ئەي رەببىم! مۇھەممەد ۋە ئۈممىتىڭدىن بۇنى قوبۇل قىلغىن.» دەپ دۇئا قىلىپ، «بىسمىللاھى ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ قۇربانلىق مالنى بوغۇزلىدى. (تىرمىزى: «ئەداھى»، 22)

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ بارلىق مەخلۇقاتلىرىغا ياخشى مۇئامىلە قىلىشقا بۇيرىغان ئىدى. قۇربانلىق ماللارغا رەھىمسىزلىك قىلىشقا، قىيناشقا، قاتتىق مۇئامىلە قىلىشقا قارشى ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېدۇ:

«ئاللاھتائالا ھەر جانلىققا ياخشى مۇئامىلە قىلىشقا بۇيرىغان. شۇڭا ھەر قانداق جانلىقنى ئۆلتۈرۈشكە توغرا كەلگەندە قىينىماي ئۆلتۈرۈڭلار. بىرەر مالنى بوغۇزلايدىغان چاغدا جېنىنى قىينىماي، ئاغرىتماي بوغۇزلاڭلار. بوغۇزلىماقچى بولغان كىشى پىچىقنى ئوبدان بىلىسۇن، ھايۋاننىڭ جېنىنى قىينىمىسۇن.»

(مۇسلىم: «سايد»، 57)

بىر قېتىم پەيغەمبىرىمىز قوي بوغۇزلىغان بىر كىشىنى كۆرگەن ئىدى. بۇ كىشى قوينى يەرگە ياتقۇزغاندىن كېيىن، پىچىقنى بىلەشكە باشلىدى. بۇ كىشىنىڭ تاش يۈرەك ۋە رەھىمسىزلىكىنى ياقتۇرمىغان پەيغەمبىرىمىز مۇنداق دېدى: «مالنى بىر قانچە قېتىم ئۆلتۈرمەكچىمۇسەن؟ پىچىقىڭنى ئۇنى يەرگە ياتقۇزۇشتىن ئىلگىرى بىلىسەڭ بولماسمىدى؟!»

(ھاكىم: «مۇستەدرەك»، 4 -جىلد، 231)

سوئاللار

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى

تۆۋەندىكى جۈملىلەرنىڭ توغرا ياكى خاتا ئىكەنلىكىگە ھۆكۈم قىلىڭ. توغرا بولسا «**توغرا**»، خاتا بولسا «**خاتا**» دېگەن سۆزنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە ئىشارەت قىلىڭ.

1. قۇربانلىق ئۇلۇغ ئاللاھقا يېقىنلىشىش ۋە ئۇنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۈن قىلىنىدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
2. ھەر مۇسۇلمان ئۆمرىدە بىر قېتىم قۇربانلىق قىلىشى كېرەك. توغرا ☐ خاتا ☐
3. قوي ۋە ئۆچكە بىر كىشى ئۈچۈن، كالا ۋە تۆگە بىردىن يەتتىگىچە كىشى ئۈچۈن قۇربانلىق بولالايدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
4. ئاداق قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى قۇربانلىق قىلغۇچى كىشى، ئۇنىڭ ئاتا-ئانىسى، بالا-چاقىلىرى ۋە نەۋرىلىرى يېسە بولمايدۇ. توغرا ☐ خاتا ☐
5. قۇربانلىقنىڭ گۆشىنى پۈتۈنلەي نامراتلارغا بېرىشىمىز كېرەك. توغرا ☐ خاتا ☐

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى

1. قۇربان ھېيت كۈنى قۇربانلىق قىلىشنىڭ ھۆكمى نېمە؟

ئا. پەرز
ب. سۈننەت
ت. ۋاجىپ
پ. مۇباھ

2. قۇربانلىق ھەققىدە سىنالغان پەيغەمبەرلەر كىملەر؟

ئا. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام – ئىسھاق ئەلەيھىسسالام
ب. داۋۇد ئەلەيھىسسالام – سۇلايمان ئەلەيھىسسالام
ت. ياقۇپ ئەلەيھىسسالام – يۇسۇف ئەلەيھىسسالام
پ. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام – ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام

3. قۇربانلىق قىلىش ئۈچۈن تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى شەرت **ئەمەس**؟

ئا. مۇسۇلمان بولۇش
ب. ئەقلى-ھۇشى جايىدا ۋە بالاغەتكە يەتكەن بولۇش
ت. ساغلام بولۇش
پ. زاكات بېرەلىگۈدەك مال-مۈلۈككە ئىگە بولۇش

4. بالا تۇغۇلغاندا شۈكۈر قىلىش يۈزىسىدىن قىلىنغان قۇربانلىق تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسىدۇر؟

ئا. ئاقىقا قۇربانلىقى
ب. ئاداق قۇربانلىقى
ت. نەزىر قۇربانلىقى
پ. ھەجدىكى قۇربانلىق

5. تۆۋەندىكىلەردىن قايسىسى بىز قۇربانلىق قىلىش ئارقىلىق ئېرىشىدىغانلاردىن **ئەمەس**؟

ئا. بىزنى ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ.
ب. كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزنى تەرتىپلىك قىلىدۇ.
ت. ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىگە ئىتائەتچانلىقىمىزنى ۋە تەسلىمىيىتىمىزنى كۈچەيتىدۇ.
پ. ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېمەتلەردىن باشقىلار بىرلىكتە بەھرىمەن بولۇشقا كۆندۈرىدۇ.

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار.

(تەقۋادارلىقىڭلاردۇر، ئاللاھ، پۈتۈنلەي، ئازاپلىمىسۇن، ئىبادەتلىرىم)

1. قۇربانلىق قىلىش بىزگە مېلىمىزنى ۋە جېنىمىزنى .... ئۈچۈن پىدا قىلىشنى خاتىرلىتىدۇ.
2. «شۈبھىسىز، مېنىڭ نامىزىم، .... ، ھاياتىم ۋە ماماتىم ئالەملەرنىڭ رەببى ئاللاھ ئۈچۈندۇر.»
3. ئاداق قۇربانلىقنىڭ گۆشى .... نامراتلارغا تارقىتىلىشى لازىم.
4. «بىر ھايۋاننى بوغۇزلىماقچى بولغاندا ئۇنىڭ جېنىنى قىينىماڭلار. بوغۇزلىغۇچى پىچىقنى ئوبدان بىلىسۇن، ھايۋاننى ....»
5. «قۇربانلىقنىڭ گۆشى ياكى قېنى ئاللاھقا يېتىپ بارمايدۇ. ئاللاھقا يېتىدىغىنى پەقەت سىلەرنىڭ ....»

جاۋاپلار

رامىزان

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (33-بەتتە)

1-توغرا 2-توغرا 3-توغرا 4-خاتا 5-خاتا 6-خاتا 7-خاتا 8-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (33-بەتتە)

1-ئا 2-ب 3-ت 4-ئا 5-ب 6-ت 7-پ 8-ب 9-ئا

بوش ئورۇنلارنى مۇۋاپىق سۆزلەر بىلەن تولدۇرۇڭلار (34-بەتتە)

1-رەھمەت، مەغپىرەت 2-سالامەت 3-ئاتمىش بىر 4-قازا 5-ئاداق 6-قەدىر، ئەپۇ 7-رەييان

زاكات

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (63-بەتتە)

☐ زاكات بېرىش ئۆلچىمىگە توشقان مالنىڭ ئىگىسى ☐ دىنىي جەھەتتە باي ھېسابلىنىدۇ.

☐ ئالتۇن ياكى كۈمۈشنىڭ قىرىقتىن بىرىنى، ☐ باشقىچە ئېيتساق، 2.5% نى زاكات بېرىمىز.

☐ بىر كىشى ئۆزىنىڭ نەۋرىلىرىگە ☐ زاكات بېرەلمەيدۇ.

☐ زاكات بەرگەندە ☐ ئىبادەت قىلغۇاتقانلىقىمىزنى ئونۇتماسلىقىمىز كېرەك.

☐ جامى، مەكتەپ، دوختۇرخانا قاتارلىق ئورۇنلارغا ☐ ۋە يول، كۆۋرۈك قاتارلىق ئاممىۋى ئەسلىھەلەرگە زاكات بېرىلمەيدۇ.

☐ زاكات بايلارنىڭ مىلىنى ☐ پېقىرلارغا يەتكۈزىدىغان بىر كۆۋرۈكلۈك ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدۇ.

☐ بىر باي مۇسۇلماننىڭ مېلىنىڭ بىر قىسمىنى ☐ دىنىمىز ئەمىر قىلغان يەرلەرگە بېرىشى «زاكات» دەپ ئاتىلىدۇ.

☐ بەرگۈچى قول ☐ ئالغۇچى قولدىن ئۈستۈندۇر.

☐ ئالتۇننىڭ زاكات ئۆلچىمى ☐ 80.18 گرامدۇر.

☐ پىترە سەدىقىسىنىڭ ئەڭ ئاز مىقدارى ☐ ئوتتۇراھال تۇرمۇش كەچۈرىدىغان بىر كىشىنىڭ ئىككى ۋاخلىق تاماقى ياكى مۇشۇنىڭغا چۇشلۇق پۇلدۇر.

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (63-بەتتە)

1-پ 2-ئا 3-ت 4-ئا 5-ب 6-پ 7-ت 8-پ

بوش يەرلەرگە تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەرنى تاللاپ قويۇڭلار (64-بەتتە)

1-تىلىمەيدىغان 2-ماللىرىدا 3-بىر تال بۇغداي 4-قەلبىڭىنىڭ 5-پاكىزلايدۇ

ھەج

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (95-بەتتە)

1-توغرا 2-توغرا 3-خاتا 4-خاتا 5-توغرا 6-توغرا 7-توغرا 8-توغرا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (95-بەتتە)

1-ت 2-ئا 3-ت 4-ب 5-پ 6-ت 7-ب 8-ئا 9-پ 10-ئا

تۆۋەندىكى بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىن مۇۋاپىق سۆزلەرنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار (96-بەتتە)

1-ماقامى-ئىبراھىم 2-مىنا 3-زەمزەم 4-ئىھرام 5-كەبە 6-ھايات چېغىمدا 7-گۇناھسىز

قۇربانلىق

ئۆگەنگەنلىرىمىزنى تەكرارلاپ باقايلى (109-بەتتە)

1-توغرا 2- خاتا 3-توغرا 4-توغرا 5-خاتا

ئۆزىمىزنى سىناپ باقايلى (109-بەتتە)

1-ت 2-پ 3-ت 4-ئا 5-ب

بوشلۇقلارنى تىرناق ئىچىدىكى سۆزلەردىن مۇۋاپىق بولغىنىنى تاللاپ تولدۇرۇڭلار (110-بەتتە)

1-ئاللاھ 2-ئىبادەتلىرىم 3-پۈتۈنلەي 4-ئازاپلىمىسۇن 5-تەقۋادارلىقىڭلاردۇر.